

BIDRAG TILL KÄNNEDOM OM
DE SVENSKA LANDSMÅLEN OCK SVENSKT FOLKLIV XIX.1

FOLKLEKAR

FRÅN VÄSTERGÖTLAND

SAMLADE OCH UTGIVNA

AV

SVEN LAMPA



STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1908—1934

Den samling av västgötska folklekar, som här föreligger, åstadkoms till sin huvudmassa för flere år sedan, då jag i samband med andra folkloristiska anteckningar började nedskri- va de lekar, som voro mig bekanta. För de allra flästa har jag haft att stödja mig på egen erfarenhet, i det jag antingen själv deltagit i dem eller sett dem utföras. Nästan uteslutande (endast med några undantag i sista avdelningen) har jag hållit mig till lekar, som hos allmogen äro gängse, sådana de framträtt under aftnarna i bondehemmet eller vid rastestunderna i folkskolan. En hel del i sällskapslivet förekommande lekar saknas därför här. Vid uppteckningen har jag så mycket som möjligt sökt få fram de stående uttryck, som användas vid lekens utförande. Språkformerna äro sådana, som de hos de yngre höras, vanligen rent västgötska, men ofta nog blandformer, påverkade av riksspråket.

Mina uppteckningar förskri- va sig huvudsakligen från tvänne socknar: **Forshem** (Kinne härad) ock **Korsbärga** (Vartofta h.). Några av lekarna från **Korsbärga** ha meddelats mig av fil. kand. A. STALIN. För åtskilliga orter dessutom har jag haft att påräkna bidrag av andra personer. Så ha lekarna från **Larvs** pastorat (Laske h.) beskrivits av min far, kyrkoherden A. LAMPA, ock de från **Alboga** (Gäsene h.) av pastor H. HALLÉN. Ett par lekar från **Sunnersbärg** ock **Gillstad** (Kållands h.) äro upptecknade av fil. kand. S. LANDTMANSON. Ur **Västgöta Landsmålsförenings** samlingar ha flere bidrag kunnat hämtas; så lekarna från **Gerdhem** (Väne h.), upptecknade av kyrkoherden A. RUDBERG, rimmen från **Vedens härad**, av E. HOLMERTZ, samt slutligen en icke obetydlig del av den sista avdelningen.

I fråga om dessa, danslekarna, har jag medtagit allt, som mött mig, även en ock annan lek som ej hos allmogen är van-

lig. Ock här har jag i större utsträckning än eljest haft att tillgå skriftliga uppteckningar av andra. Mina egna omfatta danserna från **Forshem**, **Korsbärga** ock **Varv** (Vartofta h.). Utom vad som meddelats mig från **Längjum** (Larvs pastorat) av kyrkoherden A. LAMPA ock från **Alboga** av pastor H. HALLÉN, har folkskolläraren E. BJÖRKMAN ställt till mitt förfogande en samling från **Ås**, **Åse** ock **Viste härader**. Ett par uppteckningar från **Gillstad** ock **Råda** (Kållands h.) äro gjorda av fil. kand. S. LANDTMANSON. Det som erhållits ur **Västgöta Landsmålsförenings** samlingar är följande: uppteckningarna från **Norra Vadsbo** härad ock dit hörande socknarna **Björkäng**, **Fredsberg** ock **Fäged**, gjorda av B. FREDELIUS, från **Vedens** härad av E. HOLMERTZ, från **Tranemo** (Kinds h.) av E. NYLANDER, från **Bitterna** (Laske h.) av J. A. TERNELL, samt en del från **Längjum** av E. SVANBÄCK. Ett par danser äro upptecknade från **Skara**, **Jung** (Skånings h.), **Uvered** (Kållands h.), **Kongslena** (Vartofta h.) samt **Valle** ock **Kinne härader**, varjämte för några orten nu ej kan angivas.

I de sånger, som nedskrivits av nyss nämnda samlare, har deras stavning, ehuru stundom inkonsekvent, blivit oförändrad bibehållen. Däremot har jag i de av mig upptecknade sångerna troget angivit språkformen, sådan den framträtt under avsjungandet. Ock det är naturligt, att härutinnan blir skillnad allt efter de olika kretsar, som i varje fall lemnat bidraget.

Tyvärr har jag ej själv kunnat uppteckna melodier till sångerna, varförutan de naturligen endast ha ett mindre värde. Dock har jag genom väll villigt biträde satts i tillfälle att låta en icke så ringa del åtföljas av sin musik. Hr BJÖRKMAN har själv upptecknat melodierna till sina bidrag. De övriga har folkskolläraren C. A. NILSSON med omsorg nedskrivit efter en min systems sång.

Lika litet i fråga om danslekarna som andra grupper kan jag göra anspråk på att ge en närmelsevis fullständig samling för Västergötland. Mycket är att tillägga, innan man kommit till botten med det förråd av lekar, som endast detta landskap i närvarande stund hyser. Huvudsakligen är det från ett par socknar i Skaraborgs län som denna samling är hämtad, ock även från dessa har nog ett ock annat undgått mig. Genom undersökning på andra orter skulle materialet tvivelsutan kunna

rikt ökas, även om det skulle visa sig, att här ock där folklekarna hålla på att dö ut. Av de meddelade lekarna torde en ock annan ej längre förekomma, ock särskilt ha flere från Larv upptecknade en ålderdomligare prägel.

Såsom inledning har ställts vad en allmogeman från Varv meddelat om äldre lekar, i ordagrann uppteckning; ock till sist har inrymts en skildring av G. A. ALSTRÖM på Gäsene härads mål, beskrivande danser från en något tidigare period än den närvarande.

Som förut nämnts, är det flere år sedan denna samling av lekar kom till stånd. En omredigering i ett eller annat avseende kunde nu ha varit av nöden, men tillfälle därtill har saknats. För godhetsfullt biträde vid ordnandet m. m. bringar jag prof. J. A. LUNDELL mitt tack.

Av västgötska lekar har förut publicerats en del danslekar. Många sådana — delvis för mig okända — finnas hos A. I. ARWIDSSON, *Svenska Fornsånger*, del 3, 1842; åtskilliga hos A. BONDESON, *Från julgille och lekstuga*, 1884—86, i *Lekstugan*, Stockholm 1852, ock i *Ringlekar på Skansen*, Stockholm 1898. Vidare finnas ett par nummer i *Westergötlands Fornminnesförenings Tidskrift*, h. 3, 1877, hos V. CARLHEIM-GYLLENSKIÖLD, *Visor och melodier*, 1892 (Sv. landsm. VII. 7) samt hos K. O. TELLANDER, *Allmogelif i Vestergötland*, 1891.

Gamla lekar.

Dä va summe leka forr.

Jömma riggen.

Å så te ta ett kläe: Feska i min faders rike — såväl för dän fattie sum för dän rike. Dä va ett sånt dara jökkel.

Di sate upp figgra: kohörn — bökkahörn. Annars så fekk di je pant.

Dä va ett ju harrans bråtane.

Tämja stuta.

Å ett sum hade ett sånt namm: Draa tasketuj. Dä va te å ta ett rep över nakken å så unner säk å säta änna ihop. Ja mins en gågg, ja dro en drägg jonum stuvedorra å ut i forsta. Ja dro, så ja kunna draet ijäl mäk.

En kunne änna slo sonner säk mågga gågger.

Di la upp ena stågg — la tvars över løbulka jole vi. Så sulle en seta skreffle mä äen på å bena i kors. Dä va te kasta stågg. Jestane då va en struk i mark! Di sate ut ena kanna brännevin: kan du dä?

Ta julabokken: di tok å vre ihop utå halm — tre ben å så sum ett litet huve över. Så va dä te nupa te se dän å kasta dän över huvet.

Dä va i julahalmen. Dä ble igga jul, inna halmen kåmm in.

Fredrik Johansson från Varvs s:n.

Lekar med småbarn.

1. Rida ranka.

Barnet rider på knät, under det man sjunger:

Ria ria ragka,
hästen heter Blagka.
Vart sa vi ria?
Ria bort å fria
te ena lita piga.
Va sa hō heta?
Joggfru Margreta,
dän tjokka å feta.
När vi kâmm dit,
så va där iggen hemma
mer än ett par hunna
sum lå unner bågken
å skrammla på lägken.
Vovv vovv! sa dän store,
vivv vivv! sa dän lelle.

Eller med senare avdelningen på följande sätt:

När vi kâmm dit,
så va där iggen hemma
mer än ena gammel gumma:
satt i vrå,
tögga blå,
lärde dōter si spinna.
»Spinn spinn, dōter min,
i mora kâmm friarn din.»
Dōtern spann, öga rann,
allri kâmm dän friarn fram
förrän på nästa året,
mä gullbann i håret.

2. Rida på knät.

Så rider ruttara [jämt ock säkert];
 så rider bönnerna [knaggligt];
 så rider prästen
 på dän svarte hästen [långsamt].

Larv.

3. Gunga på foten.

Man lägger upp det ena benet på det andra. Barnet ställer sig på foten, man fattar i dess händer ock låter det så »goggsa» upp ock ner.

Ibland sjunger man:

Dän lella — — ä så togg
 allt sum en liten ärtepogg,
 gogg gogg goggeligogg.

Forshem.

4. Haren satt.

Man fattar i barnets huvud ock säger:

»Haern sat på bøens åker. Så to han en bit [huvudet böjes ned], så titta han upp [huvudet föres upp — dessa båda rörelser upprepas ett par gånger]. Te slut kåmm bøen: te guppeti guppeti.»

Vid de sista orden ruskas huvudet häftigt upp ock ner.

Forshem.

5. Vad ger du gåsen?

Man fattar barnet i »tjåka» ock säger:

»Va jer du gåsa?»

»Havre å vatten», skall nu svaras, vilket man söker försvåra genom att dra upp ock ned i hakan.

Forshem.

6. Prästens bjälleko.

Man fattar barnets öra ock säger:

»Va hetter prästes bjälleko?»

ock släpper ej, innan det svaras: »Släpp örat».

Korsbärga.

7. Var bor vipan?

Man kniper ihop näsan på ett barn ock ger det nedanstående frågor, på vilka det skall lemna de angivna svaren; något som naturligtvis endast går med svårighet:

Var bør vipa?

I vipetjärr.

Va jör ho där?

Värper ägg.

Hur mågga kulla?

Hafjappa fulla.

Vekket får 'a?

Dä sura [söta].

Allt efter barnets sista svar ger man uttryck åt sitt missnöje eller sin tillfredsställelse.

Alboga.

I stället för »vipetjärr» säger man även »låggetjärr» eller »aletjärr».

8. Gifta sig.

Man stryker nedför barnets ansikte ock säger:

»Jefta se går la an.»

Ock sedan uppåt:

»Men säta bo dä ä varre.»

Forshem.

9. Reda skinn.

Man drager barnets båda armar fram ock tillbaka ock säger:

Rea rea finn,

tjäna pännigar in,

tre daler för vart finn.

Forshem.

10. **Vinka harefot.**

Man tar barnets ena arm, vinkar med dess hand ock säger:

Vigka vigka harefot,
tjänn, hur gott dä løktar!

varpå man för handen under barnets näsa.

Forshem.

Även säges:

Vigka vigka gåsafot,
løkta på!

Korsbärga.

11. **Borra gulläpple.**

Alla deltagarna hålla händerna knutna i rad över varandra. En har sin ena hand fri, »borrar» med denna i den översta ock säger:

Borra borra gulläpple, kasta bort!

varvid han kastar handen åt sidan. Sedan gör han så med den följande ock fortsätter, tils alla händerna äro bortkastade. Då säger han:

Vart för äppelt?

Unner kvarna.

Vart för kvarna?

Mala mjul.

Vart för mjult?

Baka kaka.

Vart för kaka?

Huss i ømmen!

Vart för ømmen?

Ellen brann.

Vart för ellen?

Vattnet sløkkte.

Vart för vattnet?

Åksen drakk.

Vart för åksen?

Skump åt skøgen.

Vart för skøgen?
 Öksa högg.
 Vart för öksa?
 Smen smidde.
 Vart för smen?
 Ut å sådde rug å vette.
 Vart för rugen å vettet?
 Kråker å kajjer åt upp'et.
 Vart tø di vägen?
 Summa öster, summa väster,
 summa nøl, summa sör,
 summa fekk en fali dö.

Lary.

Va bla äppelt?
 Trella unner kvarna.
 Va bla kvarna?
 Møli mjul.
 Va bla mjult?
 Baka kaka.
 Va bla kaka?
 Hussta ømmen.
 Va bla ømmen?
 Ellen brann.
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 Åksen drakk.
 Va bla åksen?
 Skumpa skøgen.
 Va bla skøgen?
 Öksa högg.
 Va bla öksa?
 Smen smidde.
 Va bla smen?
 Sådde vete.
 Va bla vetet?
 Dä åte kråker å kajjer upp.

Alboga.

12. **Mura.**

Barnet lyftas allt högre ock högre, under det man säger:

Mura mura — — —
 upp te taket.

Korsbärga.

13. **Räven kommer.**

Fingrarna föras uppför barnets arm eller bröst, under det man säger:

Räven kämmer lagkane lagkane
 uppför di höge bakkarne bakkarne.

»Pipen», säger man plötsligen, när man hunnit halsen, ock »pipar» barnet där.

Forshem.

Heter även:

Nu kommer 'a lakkane lakkane — pipen!

Korsbärga.

14. **Baka kaka.**

Man fattar barnets händer, slår dem mot varandra ock säger:

Baka baka kaka,
 vem ska kakan smaka?
 Dä ska alla gossa [flekker] små.
 Först ska dän i ømmen stå.
 Huss i ømmen, huss i ømmen!

Vid de sista orden kastar man händerna åt sidan.

Forshem.

15. **Baka kaka.**

Man fattar barnets ena hand ock säger:

Baka baka kaka,
 mjula'na mjula'na [»knir» handen mot bordet],
 pekka'na pekka'na [stöter den upp ock ned],
 huss i ømmen, huss i ømmen!

Vid de sista orden kastar man handen uppåt.

Efter »pekka'na» tillfogas stundom: »honiga slekka'na».

Forshem.

16. Sikta.

Barnet håller sina händer ett litet stycke från varandra med flatsidorna inåt. Mellan dem slår man så hastigt som möjligt fram ock tillbaka med en hand.

Forshem.

17. Fingrarnas namn.

Man tar i barnets fingrar ock ger dem följande namn:

Tummetott,
slekkepott,
läggemann,
gullebrann
å lelle vekke vire.

När man kommer till »lellefiggern», skakas denna.

Forshem.

Lillfingern kallas även »lita fatti tjärig».

18. Den föll i sjön.

På fingrarna räknas, under det man börjar med tummen:

Dän föll i jön,
dän jälpte upp'en,
dän torka'n,
dän bar hemm'en,
den lelle spragg å skvallra.

Forshem.

19. Jag vill ha mat.

Eller ock räknas:

Ja vell ha mat.
Var sa ja ta't?
I mōra skop.
Dän to't,
dän spragg å skvallra.

Forshem.

20. **Teppla.**

Man »tepplar» på fingrarna ock säger:

Teppla teppla höns,
alla mina små,
sum går i bøens laa,
jära honum stør skae.

Korsbärga.

21. **Köpa gäss.**

Man »vrir» fingrarna på båda sina händer över varandra, »läggfiggern» över »pekefiggern», »gälla» över långfingern o. s. v., samt säger till barnet:

»Vell I tjöpa jäss?» — »Ja», svaras, »va kostar stökket?»

Priset nämnes, ock hastigt tillfogas: »Ta dum, inna di fluger». Barnet söker ta tag i händerna, innan man hunnit »spreta isär» fingrarna. Lyckas det ej för barnet, säger man:

»Alla flög tevägs».

Forshem.

22. **Sko min fåle.**

Man slår med handen under barnets bara fot ock säger:

Skø min fole, skø min häst!
Vekket sömmet setter bäst,
dä alle dä alle dätta?

varvid man nyper i tårna. Slutligen nyper man i stortån ock säger:

Detta setter alle alle bäst.

Forshem.

23. **Sko den lille hästen.**

Man slår under barnets fot ock säger:

Skø dän lelle hästen,
skø dän lelle blakken!

Ett sömm, två sömm, tre fira fämm sömm,
säks sömm, ju alle åtta sömm.

Forshem.

24. Vända kring.

Barnet lutar sig ner ock sträcker bort händerna under »skrevet». Man böjer sig ned över barnet, fattar i dess händer, gör ett »löftane» ock vänder det så kring.

Forshem.

Konster ock robyggen.

25. Fingerkonster.

Med fingrarna gör man ett »kloster» med torn på, där fyra »nunner» sitta ock titta;

vidare två »vehøggara» ock en som plockar stickorna;

vidare en »påle», som rör sig mitt igenom händerna.

Larv.

26. Skuggbilder.

Med fingrarna åstadkommer man på väggen skuggbilder, mäst »hara» ock »humlagubba». De senare ha krokig näsa ock kunna räcka ut tungan.

Forshem.

27. Krita på fingrarna.

Man krita på »pekefiggra» ock sträcker fram dem; låtsar sedan blåsa bort kritan ock sträcker i stället fram »lågpefiggra» så hastigt, att ej ombytet märkes. Sedan sträcker man åter fram pekfingrarna ock »blåser dit» kritan.

Larv.

28. Vrida händerna.

Man lägger höger hand över vänster med utsidorna mot varandra ock vrider så, att vänster kommer över; sedan vrider man tillbaka.

Larv.

29. Smälla med blad,

som lägges på handen.

Korsbärga.

30. Blåsa i händerna.

Höger hand lägges i vänster, händerna slutas ihop, så att tummarna ligga bredvid varandra. Här blåses nu.

Även blåser man på fingrarna, som stickas i munnen.

Forshem.

Stundom lägges ett grässtrå mellan tummarna.

Korsbärga.

31. En pänning går.

En »pägg» får man att »gå» på bordet utan att röra vid honom genom att lägga honom på duken ock skrapa framför med nageln. Han följer med.

Forshem.

32. Vatten i ett glas.

Man kan ställa på bordet ett glas vatten, som ej kan drickas ur. Man lägger nämligen ett papper över glaset, vänder upp ock ned på det ock ställer det så på bordet.

Forshem.

33. Ta upp ett mynt.

En »stuver» lägges i ett vattenfat, ock man skall ta upp den med munnen.

Forshem.

34. Blåsa såpbubblor.

Såpa blandas i vatten. Häri stickes ett rör ned, ett halmstrå eller en »järpenne». Därpå blåser man i andra änden av röret, då en grann »såpebubbla» uppstår.

Forshem.

35. Konster med snöre.

En »snö» knytes hop, trådes på fingrarna, man gör nät »gåsaföt» m. m.

Korsbärga.

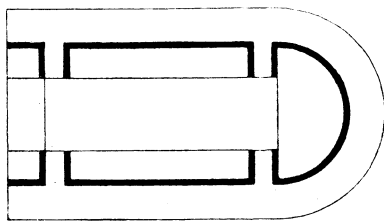
36. Papperskonster.

Genom att vika ett fyrkantigt papper gör man först ett saltkar med fyra rum;
 vidare: dukat bord,
 spelbord,
 två fiskar på ett fat,
 fyra fiskar på ett fat,
 käringen i båten,
 en kråka,
 två båtar,
 båten med fisksumpen,
 en plånbok,
 en låda,
 en spegel,
 sist ett skepp.

Larv.

37. Göra en släde.

Man tar en pappbit av vidstående form ock ritar på den, såsom figuren visar. De tjockare strecken skäras ut med en kniv. Man viker sedan upp kanterna, ock får då »släkorjen». »Meera» vikas ner, ock »dröga» är färdig.



Larv.

38. Pipor

göras av »äggspiper» (angelica) genom att skära en skåra i »stelken». Även av sädesstrån, som man kramar, tils de klyva sig.

Larv.

39. Snurrande ärtä.

En maskrosstjälk klyves en bit ock »krullar sä». Man lägger en ärtä ovan ock blåser uppåt. Även användas halmstrån ock — bäst — urhålkade kritpipiskaft.

Korsbärga.

40. **Kedjor ock halsband**

göras av »maskrösestelka».

Forshem.

41. **Ringar**

av »gåsastrupa», av »gullborsta» (taraxacum).

Korsbärga.

42. **Hävertar**

göras av »fjärpenna».

Larv.

Göras även av »gnllborsta» (taraxacum).

Korsbärga.

43. **Låtor.**

När barken savar, gör man inskränningar i en träpinne, hälst av rönn eller pil, ock »pakkar» sedan på, tils barken lossnar. I ena ändan gör man ett »munnstökke» ock sätter in en plugg. Så får man en »låta», »rännelåta» eller »pilelåta», varmed skarpa toner frambringas. Göras även av »fåralår».

Forshem.

Av pil, björk, tall göras »pilelåter», »låtepiper». Såsom låtor användas även blommor av »korsnäter», som ge rätt hårt låte.

Korsbärga.

När man slog på barken med knivskäftet, sades:

Pilalåta, löp, löp,
ännars kåstar' å dé i döggestån.

Frösve.

44. **Smällblåsor**

äro urinblåsor, som blåsas upp med luft ock slås sönder, varvid de smälla hårt. Även användas papperspåsar.

Forshem.

45. **Blåsor.**

Urinblåsor fyllas med ärtor och bindas vid »rumpen» på katter.

Korsbärga.

46. **Trumpeter**

göras av lårpipan hos får. Även av »gåsastrupa».

Larv.

47. **Sprutor**

göras av ihåliga »stelka», såsom av »hunnatjäks», samt ha »kulv».

Forshem.

48. **Hoppare,**

även kallade »spåmän», göras av »gåsaskalla». En pinne spännes genom »träer» mot en kant, där han fästes med beck. När detta »lossar», springer hopparen högt i luften.

Förshem.

49. **Fräsare,**

göras hälst av »fjärpena» eller papper lindat om något runt. Torrt ock vått krut lägges om vartannat. De ligga omväxlande still ock hoppa kring.

Korsbärga.

50. **Puff.**

»Puff» eller »pluff» kallas patronhylsor, nycklar o. d., som laddas.

Korsbärga.

51. **Nikt.**

»Pufflamjul» (nikt) fås av »kalvarever» (lycopodium).

Korsbärga.

52. **Vindleka.**

En »vinneleka» göres av trä med två eller fyra vingar, som drivas omkring av vinden. Sättes ofta i sammanhang med »värflöjel» ock tjänar även genom sitt buller såsom »foglaskrämma» ock »rotteskrämma». Drar stundom en »sågegubbe».

Larv.

53. **Fäktaregubbar**

äro mer eller mindre människoliknande figurer med en »akfel» tvärs igenom, de sättas i gång genom vinden. I handen ha de svärd l. dyl.

Larv.

54. **Barkhästar**

skäras av bark mer eller mindre klumpiga.

Korsbärga.

55. **Barkbåtar**

bestå i sin enklaste form av urhålkade barkbitar, stundom med mast o. dyl.

Korsbärga.

56. **Segel.**

Ett svärdsliljeblad böjes, ock spetsen fästes i en skåra i bladets nedre del. Skickas så ut på vattnet.

Korsbärga.

57. **Snurra.**

En »snurre» fås att snurra på marken antingen genom att sättas i fart med händerna eller med en »snö» i ett skaft. Såsom snurra kan för övrigt nästan vad som helst användas. Redan en knapp, en »fingerbor» l. dyl. blir så för barnen en leksak.

Forshem.

Snurra av en pinne, trädd genom en potatis. Även en knapp l. dyl., trädd på trådar, som hållas mellan händerna ock sträckas, varvid knappen snurrar, i olika riktningar.

Korsbärga.

58. Bygga hus.

Vid byggande av trähus användes som material »staver», »spåner», »fi» o. dyl., varav en hydda uppföres. Även bygger man med stenar, då likväl vanligen endast grunden utföres. Ofta avdelas byggnadens inre i rum, eller — om det är en »lagåls» — i »fäjus», stall, lador, o. s. v. Såsom »kritter» användas »koller».

Forshem.

59. Bygga spisar.

Ofta bygger man av stenar blott en spis, till vilken stundom en gång leder. Den kan även förses med en »korsten».

Forshem.

60. Bygga kvarnar.

I »sånholer» byggas kvarnar på följande sätt. En håla gräves ut, det är »unnerkvarna», ock ett stycke ovanför en annan, »överkvarna». I mellanrummet göres ett hål, varigenom sanden får rinna. Även i bäckar göras kvarnar. Det enklaste är att man sticker två »stekker» i kors genom en axel, så att man får ett vattenjul.

Larv.

»Vassjul» som driver hammare.

Korsbärga.

61. Dämna upp

i bäckar, diken.

Korsbärga.

62. Göra lerkakor.

Lerkakor »äلتas ihop» ock få ligga att torka.

Forshem.

63. Bygga snöhus.

I höga »snödrevjer» grävas gångar ock inrättas rum.

Forshem.

64. Bygga snöfästning.

I sin enklaste form består en snöfästning av en mer eller mindre hög mur av snö, bakom vilken försvararna ta sin plats. Den fullkomnas genom sidovallar, skottgluggar o. dyl.

Forshem.

65. Göra snögubbe.

En snögubbe åstadkommes på följande sätt. När snön är »kramm», gör man först en snöboll ock rullar sedan denna på marken, tils man fått en klump av tillräcklig storlek. Den lägges då ned på marken. Ovanpå lägges en annan, vanligen något mindre, ock så håller man på, tils gubbens kropp blivit bildad. Den putsas nu runtomkring ock göres jämn. Genom övra delen av kroppen stickes en käpp, ock armarna bildas genom att »klabba» snö vid de utstående ändarna. Så göres halsen av en mindre snöklump ock sist huvudet av en klotrund sådan. Så är gubben färdig.

Han kan dock ytterligare utbildas på flere sätt. Så bildas ögon, näsa ock mun av insatta träkol; en gammal mössa sättes på huvudet, en käpp l. dyl. sättes i handen ock en »rökepipa» i munnen. Mera sällan bildas genom borttagande av snö två ben på vilka han får stå, ty man kan då vara säker, att han vid inträffande »len» genast störtar samman.

Forshem.

Gisslekar ock spel.

69. Spänna kyrka.

En lutar sig med huvudet ned mot en annans knä eller mot ett föremål, så att han ej ser. De övriga stå i en krets omkring, ock en av dessa ger honom med flata handen ett kraftigt slag i änden. Den som »står», reser sig sedan upp ock söker gissa, vem det var som »slø te». Lyckas detta, får den utpekade stå nästa gång; annars blir det densamme som förut.

Forshem.

70. Bulleri bock.

En sitter ock en annan lutar sig mot hans knän, så att han ingenting ser. Den sittande säger:

Bulleri bulleri bock,

hur mågga horn står dä upp?

samt sträcker upp en eller flere av ena handens fingrar. Den tillfrågade gissar nu ett antal. Är det »gaelt», svarar den som frågat t. ex.:

Fira du sa, å tre dä va.

Legg där du legger så lustit å bra.

Bulleri bulleri bock etc.

Var det däremot rätt gissat, säges:

Tre du sa, å tre dä va,

varefter en annan intar platsen ock får gissa.

Larv.

På vissa håll säger man: »Bullra bullra bockahorn, hur mågga horn står upp?» Eller:

Till »skomakaregubben» stavas:

en ben ubben gubben egubben regubben aregubben kare-
gubben akaregubben makaregubben omakaregubben komakare-
gubben skomakaregubben.

Korsbärga.

68. Tala latin (eller tyska).

Sättet visas av följande exempel:

Jarbe sarbe därbe slårbe [= jag skall slå dig].

Alboga.

Skadevá dudevü kådevå'mmadevá mädevä' [= skall du
komma med].

Forshem.

Tallekar.

66. Tala fort.

Man skall hastigt upprepa något av följande:

»Lönökkel, lanökkel» eller

»tre pepparkörn» eller

»knivskaft» eller

»ställ bönökkel».

Orden bli till sist obegripliga.

Forshem.

67. Stava.

Till ordet »skomakare» stavas så:

s sejer s, k sejer k,

o sejer o, k s. ko, s s. sko,

m s. m, o s. om, k s. kom, s s. skom,

a s. a, m s. ma, o s. oma, k s. koma, s s. skoma,

k s. k, a s. ak, m s. mak, o s. omak, k s. komak, s s. skomak,

a s. a, k s. ka, a s. aka, m s. maka, o. s. omaka, k s. komaka,
s s. skomaka,

r s. r, a s. ar, k s. kar, a s. akar, m s. makar, o s. omakar,
k s. komakar, s s. skomakar,

e s. e, r s. re, a s. are, k s. kare, a s. akare, m s. makare,
o s. omakare, k s. komakare, s s. skomakare.

Bör gå så fort som möjligt.

Larv.

Magka prull, magka prull,
 jetahörn å bokkahörn.
 Huru mågga fämmfiggers strekk står i värt?

Eriksbärg.

71. Buri bänge.

Två inta samma ställning som i föregående lek. De övriga lägga sina händer på dens rygg, som lutar sig ned; den som sitter, pekar på alla händerna efter varandra, under det han säger:

Buri buri bägge,
 turi turi tägge,
 ili ili ägge,
 vekken utå dassa ska lossa dä j å,
 vem legger dä på?

När han sagt detta, låter han sin finger vila på en av händerna, ock den tillfrågade skall gissa, vems denna är. Lyckas detta, får handens ägare träda i stället. Annars ligger den-samme kvar.

Larv.

72. Pip tali kras.

Ställningen är densamma som i föregående lek. Den sittande säger:

Pip tali kras äller fusti

ock gör i luften en rörelse, motsvarande ett av dessa ord. Vid »pip» pekar man nedåt med pek fingern, vid »tali» stryker man med flata handen, vid »kras» kraf sar man med fingrarna, ock vid »fusti» dunkar man med knuten hand.

Den som ligger gissar ettdera, varefter rörelsen utföres på hans rygg. Gissar han rätt, »slepper» han, ock en annan intar hans plats.

Larv.

73. Nöta gunne.

Man tar ett antal nötter i handen, sträcker fram den mot en annan ock säger:

»Nöta gunne.»

»Gott ja vunne», svaras.

»Udda älle par?»

Den tillfrågade gissar ettdera. Är det rätt, får han nöterna. I annat fall måste han lägga till en, så att det blir som han sade.

Forshem.

Heter även: »Nöta gunne: udde (odde) älle jamt?»

Korsbärga.

74. Min so grisa' i skogen.

Man lägger en nöt under en av fingrarna, knyter handen ock räcker fram den mot en annan, under det man säger:

»Mi so gresa i skøgen.»

»Dä jøle mi mä», svaras.

»Unner vekkel træ?»

Den tillfrågade pekar nu på en finger. Finns nöten under den, får han henne. I annat fall får han lägga dit en.

Forshem.

Heter även: »Mi so ralta te skøgen.» — »Mi ralta ätter.» — »Unner vekkel træ lae hu sä?»

Eriksbärg.

Eller: »Ja tjør mi so åt skøgen.» — »Dä jør ja mä.» — »Vekkel træ lægger hø säk unner?» — »Dä sum bäst bär.»

Larv.

75. Bo i by.

På sensommaren, när ärtbaljorna kunna »tenas», ta de i leken deltagande ett visst antal ärtbaljor var. En tar en balja ock håller upp mot en annan, sägande:

»Bo i by»,

varpå denne svarar: »Ja ä mä.»

Så frågar den förre: »Huru mågga?»

Svar: »Fämm [eller säx, sju, åtta, till ock med nio] lågga.»

Nu öppnas ärtbaljan. Innehåller den det gissade antalet ärter, får den gissande dem. I annat fall måste han till den som frågat lemna lika många ärter, som han nämnt.

Gerdhem.

»Ja bór i bu.» — »Ja mä.» — »Hur mågga år?»

Larv.

Andra samtal vid dylika gisslekar med »artepøgga» äro följande:

»Ekkorna hoppa.» — »Högt över toppa.» — »Hur mågga skutt?»

Forshem.

»Ja drekker kaffe; hur mågga koppa?»

Eller: »Min träsko ä sprukken.» — »Min mä.» — »På hur mågga ställe?»

Korsbärga.

»Min träsko ä sprukken.» — »Dä ä min mä.» — »Huru mågga sprekker?»

»Attan i barken.» — »Lössa i sarken.» — »Huru mågga?»

76. Spela knagg.

Man har en liten »snurrare» av trä, tärningformig, spetsad åt ena ändan, vid den andra med skaft. På var ock en av de fyra sidorna står en av bokstäverna A H I L, vilka betyda: »Allt», »Hältan», »Igget» ock »Lägg te». Var ock en av spelarna har ett visst antal knappar, ock de »sätta ut» en var.

En börjar ock snurrar. Är bokstaven A upp, när snurran fallit, får han hela insatsen; är det H, halva. Visar snurran I, får han intet; visar den L, får han lägga till en knapp. Sedan snurrar näste man o. s. v.

Forshem.

77. Dinka.

Då man »digkar (mä knappa)», avgöres vem som skall börja genom uttrycket »tvi-pa-säkka-näst». Var ock en kastar mot en vägg eller en håla sin knapp, ofta en »töse», »tösige», »flotsodd» (tygklädd knapp). Den som får sin närmast, tar alla de andra.

Korsbärga.

78. Singla.

Då man »sigglar (mä pägga)», kastar en upp en »pagg».
Han säger:

»Pil alle gubbe»,

eller: »pil alle krøn»,

eller: »gubben upp, krøn upp»

ock får styvern, om det är rätt; annars får den andre honom.

Korsbärga.

79. Banka.

Först avgöres, vem som skall börja, genom att kasta slantarna intill ett föremål, vägg, käpp l. dyl. Den som når närmast, börjar. Han lägger slantarna den ene på den andre, alla med samma sida upp, ock »bakkar te» dem. Så många som vända sig, bli hans. De andra slå var ock en till ett mynt på samma sätt ock behålla det, om det vänder sig.

Korsbärga.

80. Kortspel:

dogk,

tolva, firamannatolva,

fjetgubbe,

knektapass,

marias,

svälta räv.

Korsbärga.

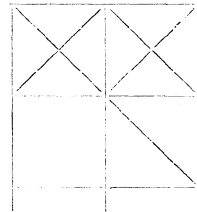
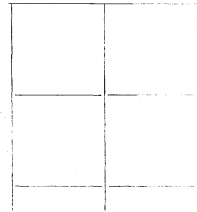
ock med en griffel draga ett streck till alla de andra siffrorna i nummerföljd, utan att »strekken» får skäras på något ställe. Visar sig detta skola ske, är den ritande »stägder».

Forshem.

84. Jakobs stege.

På en »greffletavvla» ritar en av de två spelarna upp en »stege», som ser ut på sätt vidstående figur visar ock är så lång, som tavlan medger. En har den vänstra halvan av stegen, den andre högra.

Den ene tar nu »grefflastumpen», som man ritar med, gömmer den bakom ryggen i ena handen, räcker sedan fram »knutenäva» ock frågar, i vilken hand griffeln är. Den tillfrågade slår till på den hand, han tror. Är det rätt, får han rita ett streck från ena hörnet till det andra i översta fyrkanten på sin del av stegen, men ej om det är fel. Han tar sedan griffeln ock låter på samma sätt den förste gissa. Andra gången man gissar rätt, får man dra ett liknande treck »på andra lea» i samma ruta, så att det blir ett kors.



Därefter övergår man till den närmast under varande, ock så håller man på, tils någon hunnit igenom hela stegen. Den som först gör detta, har vunnit spelet, ock »Jakups stege» är färdig.

Forshem.

85. Skjuta.

På en tavla rita de två »spelarna» på var sin sida upp sin här. Detta sker genom att rita en lodrätt rad av nollor, större ock mindre, som föreställa krigarna. De som stå mitt emot varandra, skola vara lika stora. En förses med en fana ock är »fanjögkare».

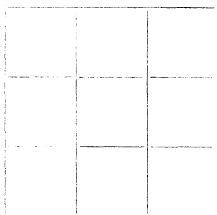
Den som börjar, drar med griffeln från en av sina krigare ett raskt streck till motsatta sidan. Om strecket träffar någon av motståndarens krigare, är denne skjuten ock överkorsas. Är

det fanjunkaren, flyttas fanan till en annan. Sedan svarar den andre med ett skott från en av sina levande krigare; ock så håller man på, tils endera parten fått alla sina krigare skjutna.

Forshem.

86. Trip trap truls.

Man ritar på en tavla eller papperslapp vidstående figur. Båda spelarna förse sig med tre små »träpenna» l. dyl. Den ene lägger en av dessa i en ruta, den andre i en annan, ock så omväxlar man, tils alla äro utlagda. Meningen är att få alla sina pinnar i en rad, varför man vid utläggandet noga ser till, att detta ej redan då lyckas motståndaren. Gärna försäkrar man sig om den mittersta rutan.

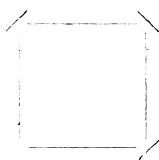


Det gäller sedan att genom klokt uttänkta »flött», varmed den som började utläggningen får börja, bringa sina pinnar »i ra», på samma gång man hindrar motståndaren. Den som lyckas, säger: »trip trap truls» ock har vunnit.

Forshem.

87. Vakta trädgård.

Man ritar upp en fyrkantig »trägård», som har fyra »porta». Vid var ock en av de tre portarna lägges en »penne», som föreställer en »vaktare». Sedan frågas:



»Var kämmer du nu in i min trägård?»

»Där», svarar den tillfrågade ock pekar med fingrarna på den fjärde porten. Men hastigt slår den andre till på hans hand ock »skojjar te»: »Dän vaktar ja jälv!»

Larv.

Medan man ritar, säges: »Här är en fästning med fyra portar, ock framför var port vaktar en knekt.» När då den med leken obekante pekar på den tomma porten ock säger: »Här är ingen knekt», slår man honom över fingrarna ock ropar: »Jo här vaktar jag.»

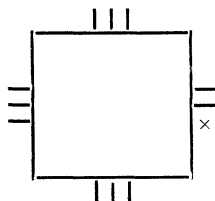
Björnsäter.

88. Valla svin.

Man ritat vidstående figur ock säger därunder:

»Fyra gossar [fyrkantens sidor] gå valle med var sina tre svin [småstreckarna].» När då någon som ej varit med om leken förr, säger: »Där [vid ×] ä bara två», får han under de övrigas skratt genast till svar:

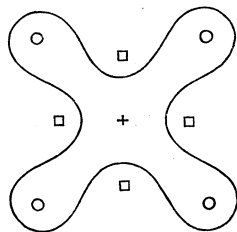
»Jo du ä dä trejje.»



Gerdhem.

89. Källan.

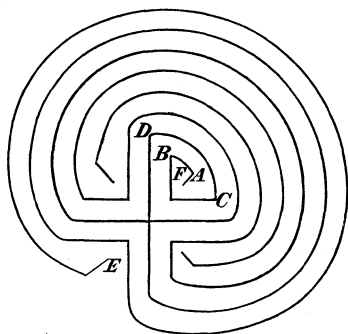
»Det var en gång åtta bönder, som bodde omkring en källa (+), fyra närmare (□) ock fyra fjärrare (○). De förra ville då hindra de senare att hämta vatten ur källan ock kallade fördenskull lantmätare. Lantmätaren kom, men för att straffa deras kitslighet gick han upp rågången så, att de blev utestängda från källan, ock de fjärrare, som var beskedliga, fick fritt tillträde.»



Gerdhem.

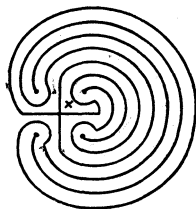
90. Rita Trojenborg.

Först ritas korset, så de fyra »vigkla» ock därpå de fyra strecken i dessa. Man börjar sedan vid A ock ritat till B, ritat så från C till D ock fortsätter så, tills inga ändpunkter ytterligare finnas att sammanbinda. Då är Trojenborg färdig. Från ingången vid E för man sedan en sak hela vägen, tills den kommer i rummet F.



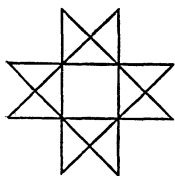
Larv.

Annars ritas Trojenborg hälst på en sandplan i så stor skala, att barnen kunna gå mellan ränderna in till själva kärnan (×) ock ut igän. Först ritas ett kors, sedan halvcirklar med punkter i mellan korsarmarna. Sammanbindningen börjar därmed, att en korsarms ändpunkt förenas med närmaste ändpunkt av en halvcirkel. Sedan drages åt samma håll streck efter streck, varvid tillses, att punkterna i halvcirklarna icke överhoppas. I en rätt ritad Trojenborg skall man sålunda kunna passera alla gator in ock ut utan att överskrida någon linje.



Gerdhem.

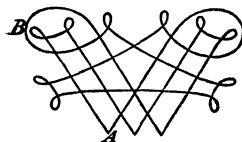
91. Skjuta »runfärta».



En åttkantig stjärna, lik vidstående, upp-ritas, vilket efter någon övning utföres med ett sammanhängande streck. Uppgiften är att »skjuta in» sju »penna», d. v. s. föra dem från ett »hörne» till ett annat utefter (de långa) linjerna. Varje pinne lägges vid det hörn, där han stannat. Konsten lyckas endast i det fall, att man ständigt går till det hörn, varifrån man sist utgått.

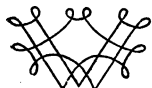
Larv.

92. Rita nämдемans-v.



Ett sådant ser ut på vidstående sätt. Man börjar vid A ock går så till B samt fortsätter, tills man återkommer till A, utan att pännan lyftats.

Larv.



Man »ritar ett riktigt vackert latinskt v», som ser ut så.

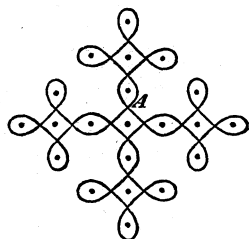
Gerdhem.

Kallas även »äggelst v».

Korsbärga.

93. Rita byxros.

En »böksros» ser ut som vidstående figur. Prickarna utmärkas först, därefter börjar man ritningen t. ex. vid A ock ritar, tills man återkommer dit.



Larv.

94. Rita katt.

Allt eftersom man ritar figuren, berättar man följande, i det man låter ritning ock berättelse noga följas åt:

»En gubbe ock en gumma bodde i en trekantig stuga [huvudet]. Men så blev de osams ock byggde en skiljevägg ock bodde sedan i var sin stuga. Så gjorde gubben ett fönster på sin stuga [ögat], ock då gjorde gumman ett med; så satte gubben en skorsten på sin stuga [örat], då gjorde gumman det med. Så växte det gräs utanför gubbens dörr [murrhåren], ock då gjorde det det utanför gummans med. Så skulle gumman gå efter vatten. Så gick hon ett stycke, ock så ramlade hon [ena frambenet]; så gick hon ett litet stycke till, ock så ramlade hon om igen [andra frambenet]. Så gick hon ett långt stycke, ock så ramlade hon [ena bakbenet]; ock så gick hon ett litet stycke till, ock så ramlade hon [andra bakbenet]. Men så var hon snart framme vid brunnen, ock där låg brunnskroken [svansen]. Men så ville hon inte gå samma väg hem, för hon hade ramlat så många gånger, ock så gick hon en annan väg [ryggen].»



Forsheim.

En annan berättelse:

»Mats ock Pär bodde i var sin stuga. Så gjorde den ene fönster ock skorsten på sin stuga, så gjorde den andre det med. Så gick de åt krogen [ryggen], ock när de kom dit [ändan] söp de duktigt. Så gick de hem en annan väg, ock när de

gått ett stycke, så fick Pär gå en bit ifrån vägen ock spy [ena bakfoten]. Så gick de ett litet stycke, då måtte Mats göra det med [andra bakfoten]. Så gick de ett långt stycke, då fick Pär åter gå ner från vägen [ena framfoten], ock strax där-
 efter Mats likaså [andra framfoten]. Ock så när de kom hem till förstudörren, sade Pär till Mats:

'Nu är du full, Mats.'

'Nej', sa Mats.

'Jo det är du säkert', sa Pär.

'Är jag full, så vändar jag jag bleve som en katt' sa Pär.

Ock då blev han sådan», tillfogas, i det man hastigt ritat svansen.

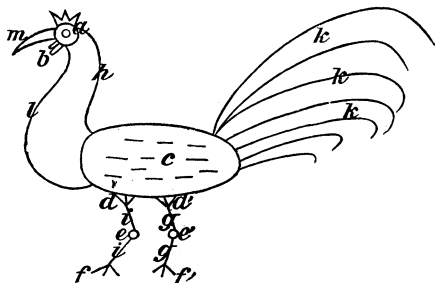
Larv.

Två bröder, vilkas far dött, delade stugan, sedan den ene kommit hem från en vandring för att finna en ny.

Korsbärga.

95. Rita tupp.

»Här har vi en stuga med ett fönster ock tre skorstenar (a) ock utanför ligger ett par stenar (b). Längre ner har gubben, som bor i stugan, en fiskdam (c); vid den är det ett par buskar



(d d') ock ett stycke därifrån två stenar (e e') ock åter ett par buskar (f f'). Från den ene busken vid sjön (d') går en spång (gg) över stenen (e') till busken (f'). Över denna spång kom en gång tjuvar för att stjäla fisk; men gubben, som anade oråd, kom van-

drande vägen (h) ned till dammen. Tjuvarna hann då inte välja spången, utan sprang över kärret från busken (d) över stenen (e) till busken (f) så här (i i). Gubben blev då så arg, att han svor så långa rader, så långa rader (k k k). Sedan gick gubben en annan väg (l) hem ock fick så lång näsa (m).»

Under det man på detta sätt livligt berättar, får man med pännan så småningom fram tuppen.

Gerdhem.

96. Palindrom.

Att skriva en fullständig mening, som blir lika, antingen man läser den rätt fram eller baklänges, sker sålunda:

»släp saras päls» (d. v. s. släpp Saras päls).

Gerdhem.

Retsamt skämt.

97. Lång näsa.

Man lägger högra handen över den vänstra, så att »tummäen» av den förra kommer på »lellefiggerstoppen» av den senare ock lillfingersspetsen på tumspetsen. Man ber sedan en annan dra i högra handens lillfinger. Men medan han gör det, för man vänstra handens tumme upp till näsan, ock den andre har sålunda själv ställt till, att han blir »räkter lägg näsa».

Forshem.

98. Elak.

Om någon är »erakker», prövas på det sättet, att man rycker av honom ett hårstrå ock drar flere gånger med nageln däröver. Om håret då »krullar sä», är »erakkheta» bevisad.

Forshem.

99. Ingen skjorta.

Man sträcker »pekefiggern» mot en annan ock säger:

»Dän har igga forta.»

Den tilltalade blir nu »arjer» ock börjar »tjänna ätter» vid halsen.

Den pekande säger då: »Du dummer, ja mente ju pekefiggern».

Larv.

100. Skjuta spjäll.

Man »tjör te» en annan i ryggen ock säger:

Så futer di spjäll

i Varøle jäll.

Korsbärga.

101. **Solen vänder sig.**

Man snurrar omkring en annan ock säger:

»Så vänner sola sä.»

Korsbärga.

102. **Tycker om sig.**

Man pekar på en annans bröst ock säger:

»Se du har en fläkk där.» Eller: »Se du har spellt på dä.»

När han (hon) nu tittar ned, säger man:

»Se lellen (lella) tökker um se.»

Forshem.

103. **Färska pannkakor.**

Man närmar sig med hemlighetsfull min en annan ock viskar:

»Får ja tala ve dä um färska pannkaker?»

Den tillfrågade sträcker fram örat, vari man nu passar på att »spruta».

Forshem.

104. **Vilket djur.**

Man ställer sig framför en annan ock frågar:

»Vekket jur vell du se?»

Den tillfrågade nämner ett. Den frågande tar då hastigt fram en spegel, som han hållit bakom ryggen, håller den framför den andre, ock säger:

»Ja se där ä dä.»

Forshem.

105. **Kungens markatta.**

Eller ock frågar man:

»Vell du se køgges markatta?»

Svaras ja, hålles spegeln fram.

Forshem.

106. Rädd för björn.

Om någon är »rädder för björn», prövas därigenom, att man hastigt för sin »knuttenäve» intill hans ögon, dock utan att »slöte». »Blypkar» han då, är han rädd.

Forshem.

107. Rädd om fästemon.

Om någon är »rädder um fästemo», prövas därigenom, att man »killar» honom på knäna. Är han »kilsen» ock »hojjar», är han rädd om henne.

Forshem.

108. Stöpa stjärnor.

Två personer lägga sig på knä vid en stol, på vilken står ett fat med vatten. I detta drypas droppar från ett brinnande talgljus, ock nu söker var ock en av de lekande att blåsa de härav uppkomna stjärnorna till motpartens brädd. Bäst som de hålla på, slår den ene till med handen i vattnet, så att den andre, oinvigde, får ett häftigt »vass-stögk» i ansiktet.

Larv.

109. Ax i armen.

Man lägger ett ax i armen på en annan, hälst ett kornax, som snart vandrar upp på kroppen.

Korsbärga.

110. Låsa tröja.

Man tar en tröja med »ärmer», som vid händerna äro smalare, ock sticker den ena ärmen i den andra nedifrån vid »hännlen». Sedan drar man inre ärmen så långt genom den andra, att dess armbål kommer ut i den andras. I det utdragna armbålet nedsläpper man något runt föremål, såsom en sten eller ett »nösta», så stort att det ej går igenom vid handleden. Därpå går man tillbaka samma väg. Då kan man ej dra i sär ärmarna, emedan stenen hindrar.

För att »låsa upp» tröjan måste man gå till väga på samma sätt som vid låsandet, så att stenen kan uttagas.

Larv.

111. **Bju i bröllop.**

Tre stolar med raka »sture» ställas så, att »dän mettarste» är vänd med »setsen» bakåt. Över de två andra sträckes en »felt» eller ett täcke, ock på dem taga två av sällskapet plats. Den som bjudes till bröllopet inkallas ock intar på uppmaning plats mellan de båda sittande, vilka då resa sig — med den påföljd, att gästen blir sittande på golvet.

Larv.

112. **Punda.**

Den som skall »punnas», gripes av två andra, av vilka den ene fattar honom i högra armen ock högra benet, den andre i vänstra. Sedan »dögkar» de honom med änden mot en vägg.

Stundom »punnar» man mot en annan person, som »står på firafotter» ock »vänner äen upp», ock som vid ett duktigt slag lätt far framstupa.

Forshem.

Idrotter.

113. Bada ock simma.

Vill man medelst hoppning bege sig ned i vattnet, kan detta ske på flere sätt. Vanligen hoppar man dock utan vidare »mä bena forst». »Skräddarehopp» kallas det, när man kommer ned i sittande ställning. Bevis på större skicklighet är att »hoppa på huvet» ock »duka upp». Kan man ej »duka» så, får man göra det på vanligt sätt, d. v. s. blott sticka huvudet under vattnet.

Vid simning simmar man antingen »på mage», »tåssesimma», eller »simmer på rögg» eller »hunnsimmer». Läger man sig raklång på ryggen ock håller sig »stil», så »fluter» man på vattnet. När man »trampar vatten», för man fötterna upp ock ned, som om man stege upp för en trappa, varvid man höjer sig över vattnet.

Skall man lära sig att simma, underlättas flytningen genom att begagna en »sävjebåt», en bunt uppryckt säv, som lägges under bröstet.

Forshem.

114. Åka kälkbacke.

Släden styr man genom att »skola», d. v. s. på endera sidan sätta hälen eller ock tån i marken; det förra om man sitter på släden, det senare om man »åker på mage». Åka många på en större kälke, t. ex. en »drög», står en bakpå ock »skolar».

Forshem.

Ofta styr man med en stång på en »ståkkasläe». Ibland brukar man »binna ihop släa».

Korsbärga.

115. Gå på skridsko.

Vanligen övar man sig att »på krisko» med stor snabbhet gå framåt, ej så ofta att gå baklänges eller »i rigg».

Forshem.

116. Slänga.

På isen inrättas en »slägga», varmed man hastigt svänger kring.

Korsbärga.

117. Åka kan.

Utför en slät bärghäll åker man, sittande på en jämn sten.

Forshem.

118. Slå kan.

Man tar fart genom att springa några steg ock »kanar» sedan fram över isen med ena benet före. Deltaga många, kanar man i en lång rad.

Forshem.

»Åka hùkelikan»: man sätter sig ner.

Korsbärga.

119. Gå på stylvor.

Sedan man övat sig på helt låga »stölter», gör man dem allt högre, tils man slutligen kan taga riktiga »jumilaklev».

Forshem.

120. Klättra.

Sker på mångfaldiga sätt, beroende på det föremåls beskaffenhet, som man skall bege sig uppför. Kan man få fotfäste, är detta gott; annars »asar» man sig upp.

Forshem.

Heter »kråpla», »kråva».

Korsbärga.

121. Hoppa.

Från en högre plats till en lägre hoppar man nästan var som hälst, men bäst i »laet» eller på »rännnet», där man har hö att hoppa i. Höjdhopp ock längdhopp ske ute på marken. Vid de senare utmärker man genom »riter» i sanden, var hoppen skola börja, ock var de sluta. Genom att stödja sig mot en stång kan man göra längdhoppen betydligt längre.

Forshem.

Stundom läste man följande »bön» vid hoppning i höladorna:

Tvi mi loppa,
 så lågt ja kan hoppa;
 fjärebulster unner, fjärebulster på,
 så ja inte stöter mi lella tå;
 tvi tvi, nu hoppar ja.

Larv.

122. Hoppa över rep.

Två svänga ett rep runt omkring. Den hoppande står mellan dem ock hoppar över repet, när det vid vart varv närmar sig marken.

Forshem.

123. Hoppa på ett ben.

Man gör »på ett ben» dels höjdhopp, dels längdhopp, dels hoppar man framåt så länge man orkar.

Forshem.

124. Hoppa bock.

En ställer sig i fast ställning med nedböjt huvud, vänstra foten framsatt ock händerna stödda mot benen. Den andre »tar fart» ock hoppar över honom »skreffle» bakifrån, vidrörande hans rygg med sina händer.

Den som hoppat över kan genast uppställa sig som ny »bock», över vilken den andre hoppar, ock så fortgår det. Deltaga många, bildar man en lång rad av hoppande.

Forshem.

125. Hoppa kråka.

Man sätter sig ned »på häla» ock hoppar så framåt »på tåra».

Forshem.

126. Gunga.

En »gøgsa» består vanligen av ett rep, som hänges upp i »laet» eller i ett träd. Att sitta på användes en hötapp eller en brädlapp. Man kan även stå i gungan ock göra en mängd »konster».

Forshem.

127. Gunga på bräde.

Ett »bräe» lägges över en bock, en sten l. dyl., de gungande ta plats på var sin ända av brädet ock »gøgsar» upp ock ner.

Forshem.

128. Resa sig,

när man ligger raklång på marken, utan att kröka knäna.

Forshem.

129. Kulta.

Man lägger sig raklång ovanför en sluttning ock rullar sig nerför denna.

Fatta tvänne varandra om livet ock rulla sig så ner, kallas detta »kulta tjiste».

Forshem.

»Kulta bistokk» = kulta kiste.

Larv.

130. Slå kullerbytta.

Man »slor kullerbötta» vanligen framåt, men även bakåt.

Forshem.

131. Slå vult.

Man kan »slo vult» dels framåt, dels bakåt.

Forshem.

132. **Stå på huve.**

Så länge som möjligt söker man stå rak ock orörlig »på huvve».

Forshem.

133. **Jula.**

Upprepade volter åt sidan.

Forshem.

134. **Gå på händer.**

Är man riktigt »säk», stannar man, sedan man gått ett stycke på händerna, ock lyfter upp ena handen ock klappar sig på bröstet.

Forshem.

135. **Kyssa tårna.**

Man sätter sig ner ock »tjösser» sig omväxlande på »tänera» på högra ock vänstra foten.

Forshem.

136. **Trä huvet genom armarna.**

Man sätter armarna i kors framför bröstet, »hakar» långfingrarna i varandra, gör en så stor öppning som möjligt mellan bägge »hånnleera» ock söker sticka huvudet därigenom.

Forshem.

137. **Trä nålen.**

När en stege står lutad mot en vägg, fattar man i en pinne, hänger sig i armarna, böjer upp benen, sticker dem mellan armarna ock »släpper se ner» så långt som möjligt, utan att vidröra marken med fötterna. Sedan går man samma väg tillbaka ock har lyckats »trä nåla».

Forshem.

138. **Hänga i knäveckan.**

I en »stegepenne», »repgönsa» l. dyl. hänger man sig i »knävekka» ock böjer sig sedan upp.

Forshem.

139. **Kröka knä.**

Uppgiften är att en eller flere gånger sätta sig ner på ena hälen, medan det andra benet sträckes rakt fram utan att beröra marken, ock sedan resa sig »utan jälp».

Korsbärga.

140. **Springa skraddare.**

Man tar ett steg med vänstra foten, sätter den högra bakom denna ock tar ytterligare ett steg. Sedan gör man på samma sätt med högra foten ock springer så framåt med god fart.

Forshem.

141. **Föra höger arm ock ben omkring,**

men åt olika håll.

Forshem.

142. **Klappa med ena handen**

på bröstet ock stryka med den andra.

Forshem.

143. **Knäppa i hop händerna på ryggen.**

Den ena armen krökes över axeln, den andra sträckes bakom ryggen, ock nu söker man förena händerna.

Forshem.

144. **Skilja fingrarna**

på ena handen från varandra »utan jälp». Värst är det att få »pekefiggern» ock »läggfiggern» å ena sidan, »gälla» ock »lellefiggern» på andra.

Forshem.

145. **Förena pek- ock lillfingersspetsarna**

på samma hand.

Forshem.

146. **Knäppa ihop händerna galet.**

Detta går lättast, om man »räkker ut» armarna, lägger den ena över den andra, knäpper ihop händerna ock vrider dem upp mot bröstet.

Forshem.

147. **Gå framåt,**

utan att falla, på en smal upphöjning, t. ex. »barfotter» på ett på kant stående bräde.

Forshem.

148. **Tjäna ut året.**

Då man kunde gå ock balansera på en stång till slutet utan att falla av, kunde man »tjäna ut året».

Sunnersbärg.

149. **Gå under alnmått.**

Man ställer en stake mot marken ock fattar i den med högra handen ungefär en aln från marken. Sedan söker man böja sig med överkroppen ned under staken ock upp på andra sidan.

Forshem.

150. **Gå narven.**

När man druckit om något, prövas på följande sätt, om man är stadig på benen:

Man ställer sig med vänstra foten på en golvspringa ock sätter högra foten framför, något lyft från golvet, lätt stödjande hälen mot vänstra fotens tå. I denna ställning säger man långsamt:

Den som skall gå narven ock skarven
han får ej vara drucken,
ty drucken är ett fel,
så tager man ett steg.

När detta är utsagt, sätter man ner högra foten, lyfter den vänstra framför ock går så golvspringan framåt.

Korsbärga.

151. **Balansera.**

Med käppar, »river» o. d. balanseras på »figgertoppa». Större skicklighet visas, om man gör det på näsan eller munnen.

Forshem.

152. **Kasta stång.**

Man lade upp en stång, t. ex. tvärs över »lobulka» på logen. Så skulle man sätta sig uppe på stången med benen i kors på denna. Det gick vanligen så att man häftigt »struk i mark». Stundom satte man ut en kanna brännvin: »kann du dä?»

Varv.

153. **Trä nålen.**

En vanlig jullek är att »trä nåla». Man skall sitta på en butelj med sträckta, korslagda ben ock trä en »sunnål». — Egentligen en bröllopslek; man satt på en kavle.

Korsbärga.

154. **Ta en brödbit.**

En stol med långt, rakt »sture» lägges framstupa. På styret längst fram lägges en »bröbete», därefter försöker man att hållande i stolbenen sträcka sig fram över stolen ock ta brödbiten med munnen. Stor försiktighet måste iakttagas, så att stolen ej »guppar ner» med styret.

Larv.

155. **Ta en slant.**

Man skall »vri säk» omkring en stol ock ta en slant med munnen.

Korsbärga.

156. **Stöta vägg.**

Man ställer sig på några fotslängders avstånd från en vägg, sätter fötterna tillsammans ock faller huvudet mot väggen, varefter man söker räta upp sig utan tilljälpl av händerna.

Forshem.

157. Stå i kittel.

Man stod i en »tjätel», som var upphängd å en stång, ock skulle kyssa stängen.

Solbärga.



158. Ta på axlarna.

Man sticker huvudet mellan benen på en annan ock söker så »rätta upp» sig med honom »på axla».

Forshem.

159. Resa masten.

Den ene lägger sig raklång på ryggen; han är »masta». Den andre fattar i hans ben vid »hasera» ock söker lyfta honom i upprätt ställning. Den liggande får ej göra sig »vesen», utan måste hålla sig så »stil» som möjligt.

Forshem.

Kallas »löfta lägger ståkk».

Sunnersbärg.

160. Lyfta död gris.

Den ene ställer sig »på fira fotter», ock den som skall »löfta dör gres» tar tag mittom honom ock försöker »lägga upp» honom på axlarna. Den förste gör sig då »vesen», ock därigenom brukar det bli »knister» för att kunna »ta» honom.

Korsbärga.

161. Lyfta stubbar.

En sätter sig på marken »mä bena i kors» ock håller i fötterna. Den som nu skall »löfta stubba», sticker ned huvudet innanför den förres ben ock söker lyfta upp honom på nacken.

Korsbärga.

162. Ta nackatag.

Den ene lägger sig raklång framstupa på marken. På hans rygg lägger sig den andre, likaledes på magen, sticker händerna

ned under hans bröst ock vidare upp omkring halsen samt »kniper ot» duktigt med knäppta händer. Den undre skall nu resa sig med den över liggande, medan denne gör så kraftigt motstånd som möjligt genom att »knoka» på halsen.

Forshem.

163. Sadla.

En lägger sig raklång på magen. Två andra lägga sig på rygg tvärs över honom med benen mot varandra ock hålla i varandras fötter. »Den unne» skall sedan söka resa på sig.

Korsbärga.

164. Skjutsa tiggare.

N:r 1 lägger sig på rygg på marken ock sträcker armarna utmed marken över huvudet. N:r 2 ställer sig på hans händer. N:r 1 lyfter benen rakt upp, varvid n:r 2 fattar tag i dessa. Därpå för n:r 1 ned benen, lyfter på samma gång upp händerna ock »fussar» så n:r 2, som även tar sats, fram så långt som möjligt.

Forshem.

165. Klyva stocken.

En lägger sig raklång på marken med ryggen upp; det är »ståkken». En annan ställer sig »på fira fotter» med huvudet mot den förstes rygg; det är »tjiln». En tredje lägger sig på rygg bredvid; det är »klubba». Vidare »vell dä te» två »klubbara», ock de ta tag i var sin hand ock fot på »klubba». Med »klubbas» ände »klämmer di te» mot »tjilns» ände, så att »tjiln» far »kuldebötta» över »ståkken».

Korsbärga.

166. Ryttare.

Fyra stycken gå två ock två efter varandra. En lägger sig ovanpå ock fattar med händerna i de främres axlar samt lägger knäna på de bakres. Ännu en annan sättes därovanpå såsom »ruttare» ock har nu att balansera.

Korsbärga.

167. Luffa björn.

Två stå mittemot varandra. N:r 1 böjer sig fram ock sticker huvudet mellan benen på n:r 2, denne fattar n:r 1 under magen. N:r 2 lyfter så n:r 1, ock denne flyttar sina fötter bakåt. När n:r 1 ställt ned fötterna, lyfter han i sin tur n:r 2, som för sina fötter framåt, ock så går man på.

Forshem.

168. Gå kräftgången.

Två ställa sig mitt emot varandra, n:r 1 fattar i armarna på n:r 2, denne hoppar upp ock slår sina ben om livet på n:r 1. Sedan nr 1 »släppt taget» i armarna, böjer nr 2 sig sedan baklänges ned till marken, sticker huvudet mellan benen på n:r 1 ock fattar med händerna om hans hälar. Därpå böjer sig n:r 1 ned »på firafotter» ock går så framåt, n:r 2 följer med ock går så baklänges, med händerna på sin kamrats hälar ock benen »hopaknäppta» på hans rygg.

Forshem.

Kallades »luffa björn».

Larv.

169. Stöta peppar.

Två fatta varandra i händerna, böja sig baklänges ock suurra omkring så fort som möjligt, under det de häftigt stampa i golvet.

Forshem.

170. Väga salt.

Två ställa sig med ryggarna mot varandra, hålla armbågarna bakåt ock »kröka i». Växelvis lyfta de sedan varandra från golvet genom att böja sig framåt.

Forshem.

171. Smida.

De två, som skola »smi», ställa sig mitt emot varandra ock slå samtidigt båda händerna först mot benen ock så mot bröstet. Under bibehållande av samma takt slå de sedan ihop dem, slå

högra händerna mot varandra, slå så åter sina händer tillsamman, sedan vänstra händerna mot varandra, så händerna tillsamman; vidare båda sina händer mot varandra ock slutligen händerna tillsamman. Därpå börjas en ny omgång.

Ju fortare det går, dess bättre.

Forshem.

172. Dra roten.

En av deltagarna, vanligen den starkaste, sätter sig på en stol; han är »röta». I hans knä sätter sig en annan, kring vilken han slår sina armar. Ock så sätter sig alltjämt en ny i knät på den föregående ock omfattas av hans armar. Slutligen är endast en kvar, denne fattar i armarna på den som sitter främst ock söker dra honom loss. Den bakom sittande håller naturligtvis i så hårt som möjligt. Den som dragits loss, hjälper sedan till att dra. Så håller man på, tils endast en är kvar.

Forshem.

173. Leka soldat.

Försedda med trägevär eller i värsta fall stakar ock under ledning av en anförare »äkserar» man efter bästa förmåga. Stundom uppdelar sig hären i tvänne avdelningar, som under var sin anförare bekriga varandra. Finnes en jordkulle l. dyl. i närheten, är denna en »fästning», som stormas av den ena skaran ock försvaras av den andra.

Forshem.



174. Brottas.

»Brökkas» sker antingen med »livtag» eller »kravatag».

Ta livtag: Två gossar fatta varandra om livet ock söka »lägga ikoll» varandra. »Undertag» är fördelaktigare än »övertag», ock därför har man, för att det ej skall bli »orättvist», vanligen en arm över ock en under motståndarens. Att »flo krökben» ock använda andra knep är förbjudet.

Ta kravntag: Härvid fatta motståndarne varandra i »kraven» ock söka »få ikoll» varandra.

Forshem.

175. Dra tasketåg.

Ändarna av ett rep bindas ihop. De tävlande taga med rygarna mot varandra repet över halsen, under armarna ock mellan benen, böja sig ned »på firafotter» ock sträva åt motsatta håll. Det gäller nu att »få mä se» motståndaren.

Forshem.

Kallas »dra kattesn».

Solbärga.

176. Dra kavel.

De tävlande sätta sig på marken ock stödja sig med fötterna mot varandra, fatta båda i en käpp, som de ha mellan sig, ock söka »dra upp» varandra.

Forshem.

Man använde en »hagk», varför leken kallades »dra hagk».

Larv.

177. Tämja stutar.

Ett rep bindes om båda fotlederna på de tävlande. Den ene fattar i båda repändarna, den andre i repets mitt. Genom »rökk» med fötterna söka de nu bringa varandra på fall. När man så skall »tämja stuta», gäller det ej så mycket att vara stark som att vara »kvekk» ock »par» eller »sök».

Forshem.

178. Kasta hälkrok.

De tävlande lägga sig »skaffottes» på marken. De lyfta sedan var sitt närliggande ben, vanligen det högra, i vädret, kröka det ock »ta tag» med hälarna. Genom en hastig »knökk» skall man nu vända motståndaren »uppånerpå» eller — vilket är detsamma — låta honom »flo kullerbötta baklägges».

Forshem.

Kallas »kasta krökhas».

Solbärga.

179. Såla kungens stövlar.

I julhalmen plägade man fordom »sola koggas stövla». Två satte sig mittemot varandra med »hopaknutna» fötter. Samtalande om kungens resa från Stockholm till den plats, där man befann sig — »Nu ä han i Västerås», o. s. v. — sade de slutligen: »Nu ä han här i forsta», varvid de kastade sig åt var sin sida på magen ock sökte dra varandra åt var sitt håll.

Larv.

180. Resa till Tyskland.

Även denna lek utfördes i julhalmen. Två satte sig vid sidan av varandra, men vända åt olika håll ock försedda med var sin »karbas», som de »vreet ihop» av julhalmen. De öppnade ett samtal, t. ex. så här:

»Guda bror, ä du ut å reser; vart jäller resa? Te Tusklann kanse?»

Slutet på samtalet blev:

»Har du respass?»

»Ja, dä sa ja visa dä, här sa du få se», svarade den tillfrågade, som därvid »reste skaykera i värt» ock fick sig ett »smorjane» av den andres karbas. Därefter »lota» det den andre att »je upp», ock så fortsatte de att »smorja på» varandra ömse-sidigt, så länge de hade lust. Stundom »ble en sams um» att byta karbaser, då man naturligtvis gjorde dem så lösa som möjligt.

Larv.

181. Julbocken.

Man »vri ihop» en »bökk» av halm med tre ben. En av de tävlande lägger sig på rygg med bocken vid huvudet, kastar upp benen, fattar bocken med tårna ock slänger honom så långt som möjligt ifrån sig. Sedan kastar nästa man o. s. v., var ock en försökande att få honom längst bort.

Larv.

Man vred ihop av halm en »julabökk»: tre ben ock ett litet »huve» över. Så var det att »nupa te se» den med foten ock kasta den över huvudet.

Varv.

182. Peka ut ögat på Tore.

»Tore» ställer sig lutad, så att han »vänner upp ännen». Framför honom ställa sig två med ryggarna mot varandra, den som vänder ansiktet från »Tore» med en käpp i handen. Båda luta sig ned, så att de »holla ihop ännan». Den som har käppen, sticker den mellan sina ock även den andres ben. Utan att se »Tore» söker han nu stöta denne i änden; den andre söker förhindra detta genom att, hållande i käppen, »vri» den åt sidan. När »Tore» blivit »pekater i ögat», är leken slut.

Larv.

183. Tända ljus.

Två stycken ta var sitt ljus i näven; det ena skall vara tänt, det andra släckt. Båda lägga sig ner på ena knät ock få inte »snudda» golvet med andra benet eller armarna. Så försöker man tända det otända ljuset med det tända.

Korsbärga.

184. Bryta arm.

De tävlande sätta sig emot varandra vid ett bord, på vilket de »stö» armbågarna. De fatta sedan i varandras händer, ock var ock en söker böja ned sin motståndares arm åt sidan. Eller ock fatta de blott i varandras händer ock försöka att »vri» motståndarens ned i vågrätt läge.

Ett tredje sätt är att de tävlande, vända mot varandra, sträcka upp båda armarna, knäppa ihop bådas händer, den enes högra med den andres vänstra, ock söka böja motståndarens bakåt, så att även han måste böja sig ned.

Forshem.

185. Dra krokfinger.

Man söker »dra upp» motståndarens krökta finger med sin egen motsvarande. Vid riktigt »stiva tag» drar man över axeln på en tredje.

Forshem.

Kallas »dra krokfigg.»

Solbärga.

186. **Dra skorpa.**

I stället för att dra endast med en finger fattar man tag med hela handen ock söker »dra upp».

Forshem.

187. **Katten kvick.**

Två ställa sig emot varandra ock hålla händerna, som om de skulle »dra skurpa». Den som håller under, skall hastigt rycka upp sina händer ock söka slå till ovanpå den andres. Detta söker denne förekomma genom att »kvekk» dra till sig händerna.

Forshem.

188. **Mata katten.**

Den ene »tar» handen på den andre ock drar med en träsked »framm å bort» eller »hure sum hälst» över handen ock säger:

Lapa, lapa, lelle kisse,
se, se, se hure han äter!

I detsamma han säger »äter», slår han till handen med skeden, såvida inte den andre är »kvekker» ock rycker den till sig. När den förste har råkat handen, är det den andres tur att »ta te fea».

Korsbärga.

189. **Hanskas.**

Två ställa sig emot varandra, den ene sträcker fram sin ena hand med flatsidan uppåt, ock den andre slår till med sina »figgertoppa» på hans så hårt som möjligt. Sedan »lotar» det den förste att slå, ock så håller man på, så länge man »står gott».

Forshem.

Kallades »fepsas».

Larv.

190. **Krama.**

Tävlingen består endast i att hårdast »krama» sin motståndares hand. Flera knep användas härvid.

Forshem.

191. Ta upp knytnäven

på en annan.

Forshem.

192. Skilja makar.

En knyter sina händer ock håller dem tillsammans. En annan sträcker ut pekfingerarna på sina händer ock slår med dessa till var sin av den förres båda »knuttenäva», den ena ovanifrån, den andra nedifrån, ock söker så skilja dem åt.

Forshem.

193. Kämpa.

Två ta var sitt exemplar av »tjämpa» (*Plantago media* l. *lanceolata*) ock slå dem mot varandra för att se, vems som först går av.

Forshem.

194. Mata foglar.

Två ta var sitt grässtrå, dra strånas övre del ur sin led, vända spetsen uppåt ock prätta dit en droppe genom tryckning med tummen. De närma sedan stråna till varandra ock söka var ock en att få sin droppe att i sig taga upp den andres.

Forshem.

Kallas »byta hästar». Den som får hela droppen på sitt strå, har vunnit på hästbytet.

Gerdhem.

Kallas »byta fästemör».

Björsäter.



Kastlekar.195. **Kasta på mål.**

Med »spjut», bestående av stakar, stundom »vässada», övar man sig att kasta på ett mål.

Forshem.

196. **Kasta med sten.**

Man kastar antingen på längden eller på höjden. Eller ock kastar man på ett föremål för att se, om man är »rätthänt».

Forshem.

197. **Kasta skope.**

Man tar en sten i näven, håller armen rätt ner, gör några »fläggane» ock »sekkar» så stenen »iväg».

Korsbärga.

198. **Kasta smörgås.**

Man väljer små flata stenar, som man kastar utåt en vattenyta. Varje hopp stenen gör, innan den sjunker, kallas en »smörgås».

Ju flera »smörgåsa» man »flor», ju bättre.

Forshem.

199. **Döva näcken.**

För att »döva nekken» skall man kasta en sten rätt ner i vattnet med »en hiskelin klämm». Bli det då ingen bubbla efter »kastiga», så »jekk dä».

Korsbärga.

200. **Kasta snöboll.**

Antingen kastar man på varandra utan ordning, eller ock delar man sig i olika avdelningar, som bekriga varandra.

Forshem.

201. Slunga.

En »flogga» består i sin ena form av en »snö», i mitten försedd med en »lärbet», vari slungstenen ligger. Snoddens ena ände snurrar man om pek fingern, under det man endast fasthåller den andra. Vid slungningen släppes denna sista ände.

Eller ock användes som slunga endast en trägren, i hvilken ena ände man gjort en skåra, där slungstenen stickes in.

Forshem.

202. Skjuta med båge.

Bågen göres av en gren ock en »snöstump», som fastbindes vid grenens båda ändar. Det enklaste slag av pilar är en vanlig träpinne. Man skjuter på höjden, på längden ock till måls.

Forshem.

203. Skjuta med pilbössa.

Bössan göres mer eller mindre noggrant med »kuly», »ränna», vari pilen löper, ock »tröck». Utom dessa delar består den av en vanlig båge, som är fäst vid »bössepipa».

Od.

204. Skjuta med resårbössa.

En »resårebössa» består av en klyka eller gaffel av trä eller »ståltrå», vid vars ändar en »resårestump» är fäst. På mitten har resåren en »lärbet», i vilken stenen, ärtan eller haglet, varmed man skjuter, lägges.

Forshem.

205. Skjuta med pluttebössa.

En »pluttebössa» består av en ihålig pipa av trä — eller ock användes en ihålig växtstjälk, såsom av »hunnatjäks» — samt av en »kuly», som passar in i röret. »Plutta» göras av »blåner». Man väter på dem, sticker en inför kolven ock sätter en i mynningen av röret. När nu kolven tryckes in, far den sistnämnda »plutten» ut med en smäll.

Kolvens längd skall vara så beräknad, att nu den andra »plutten» kommer att sitta i mynningen. För att ej »förstöra» den »plutt», som skjutes ut, håller man vid skottet vanligen handen för mynningen ock uppfångar honom däri.

Forshem.

Man använde såsom rör en »gåsapänne» ock såsom »plutta» små »petätebeta».

Larv.

206. Kasta med boll.

En boll åstadkommes lätt genom att sy omkring ett vanligt »nöstane». Det kan ju emellertid hända, att en sådan »stussar» mindre bra.

Man fångar bollen i »stussen» mot golvet, mot väggen eller sedan den slagits uppåt med flata handen. Stundom gör man en hel serie sådana »konster», som skola genomgås, utan att bollen »ramlar i marka».

Korsbärga.

207. Slå boll.

Ordnad bollslagning hör ej till de vanligaste nöjena. Ock ett fullgott »sälteträ» är tämligen sällsynt.

Man delar sig i två partier, ett som är »inne» ock ett som är »ute». De förra slå i tur ock ordning bollen ock springa mellan bona; de senare dels »je upp» för den som slår, dels fånga bollen ock söka »bränna» de springande. I övrigt förekomma olika regler.

Forshem.

Leken kallades »söt å sur». Ett parti var »di söte», det andra »di sure».

Od.

208. Giffta tåssor.

Vill man »jefta tåssor», lägger man på en påle eller dylikt ett bräde, på vars ena ände lägges en sten. Med en »fork» slår man till på andra änden, så att stenen »fluger upp» så högt som möjligt i luften.

Forshem.

Man slår med en vid pass »tre kvarters lågger» träbit, som kallas »jefteträt».

Korsbärga.

209. Slå käglor.

Egentlig kägelslagning förekommer mera sällan. Vanligen slår man käglor på följande sätt.

Var ock en av de två tävlande tar 4 »tjägglar», som uppställas i rät linje bredvid varandra med vid pass en alns mellanrum. Oftast bestämmes 20 stegs avstånd mellan linjerna. Mittemellan båda raderna ställes »køggen».

De lekande göra nu var sitt kast med klotet ock söka slå ned någon av motståndarens käglor. Faller någon kägla, skall den som lidit förlusten, innan han kastar tillbaka klotet, kasta käglan över till motståndaren, som reser upp den på den plats, där hon fallit. Slår nu den kastade käglan ned en annan, måste denna kastas över till motsatta sidan, ock först när en kägla kastats utan att slå ned någon annan, får klotet kastas. Slår någon genom oförsiktighet ned kungen, måste han kasta till motståndaren två käglor efter eget val. Vid varje kast får den kastande stå så långt fram som i linje med sin främsta kägla. Slås denna ned, får hon kastas från sin plats, men ej sedan klotet därifrån.

Har endera parten förlorat alla sina käglor ock även kastat klotet tillbaka utan resultat, får han ta kungen ock ställa den på den plats, där den sista käglan stod. Har också kungen blivit förlorad, är spelet avgjort.

Flera än två kunna även deltaga, då man å var sin sida turar om med kastningen.

Korsbärga.

Kallades »flo svälte».

Larv.

210. Slå trill.

För att »flo trell» lämpar sig landsvägen bäst, ock ju jämnare den är, desto bättre. »Trella» eller »trissa» bör vara alldeles rund, så att hon ej »hoppa», ock av starkt trä, så att hon ej spricker. De lekande, försedda med »bränneforka», som hälst nedtill äro

»svängda», så att de »fulja mä vägen», dela sig i två fientliga avdelningar, som uppställa sig mittemot varandra på lagom »bränneholl». Detta betingas av omständigheterna, såsom de lekandes krafter, vägens beskaffenhet o. d.

Nu kastas trillen med all kraft från ena hållet. Å andra sidan har man gjort sig redo att ta mot henne genom att uppställa sig i en lång rad med »sväggerumme» mellan sig. De säkraste »brännara» ställa sig »forst». Det gäller nu att »bränna», d. v. s. driva trillen tillbaka eller åtminstone »mota» henne. Lyckas intetdera, utan hon obehindrat »tjilar förbi», måste det motande partiet draga sig tillbaka dit, där hon stannar, under det motståndarne rycka fram ett motsvarande stycke. Detta kallas att »driva» ock bli »dreven». Häjdas trillen av någon, kastas hon från den plats, där detta skedde, men drives hon ett stycke tillbaka, från det ställe, där hon stannat. Stundom kan hon t. o. m. flyga över motståndarnas huvuden. Är trillen »levane», sedan hon blivit »bränd», d. v. s. rullar hon tillbaka utefter marken, rusa de, som motat, efter ock ha rätt, så länge hon är i rörelse, att ytterligare »driva på» henne. Det parti återigän, från vilket hon blivit kastad, rusar ävenledes fram för att antingen »ta'na levane», då hon tillfaller dem, eller å sin sida driva henne tillbaka, ock så kan hon stundom drivas flera gånger mellan motståndarna, innan det blir avgjort, vem hon tillhör.

Kastandet av trillen går i tur mellan dem som tillhöra samma parti, såvida ej någon gång ett starkare kast behöves, så att den »stivaste kastarn» får kasta utom sin tur. Vill någon ha ett uppehåll i kastandet, tillkännages detta genom ropet: »trissefri»!

Ju längre det ena partiet vid stridens slut kunnat »driva» det andra, desto större är dess ära.

Forshem.

211. Peta brännebult.

De lekande kunna vara så många som hälst till antalet. I en ring på lekplanen gräver man i marken små hålor, till antalet en mindre än de i leken deltagande. Dessutom göres en håla mitt i ringen. De lekande äro försedda med var sin

stake, ock med undantag av en ta de plats vid var sin håla, i vilken de hålla sina stakar.

Den som »ä ute», d. v. s. ej har någon håla, går omkring bland de andra, driver ett klot framför sig med sin stake ock försöker »bränna» någon på benen med klotet. Detta söker man undvika genom att »hoppa te sies». Man måste dock alltid kvarhålla sin stake i hålan. Blir någon bränd, får han »gå». De andra söka även med sina stakar driva bort klotet, men måste noga »passa se», ty så snart den gående ser, att någon lyfter sin stake ur hålan, söker han sätta dit sin, ock om detta lyckas, får den andre gå.

Den gående söker även driva klotet i »mettelhola», vilket de andra hindra. Blir klotet drivet däri, lägger den gående sin käpp däröver ock de andra sina på dennes, varefter han fattar i sin käpp ock »hustar upp» de övriga så kraftigt som möjligt. De andra rusa då fram ock ta en käpp var samt söka därefter få var sin håla. Den som blir utan, får nu gå.

Korsbärga.

212. Smätta.

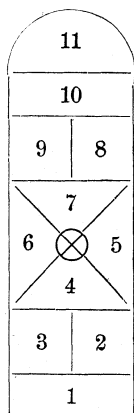
En håla vid pass ett kvarter i genomskärning ock ett par tum djup gräves i marken. På ett visst avstånd från denna göres en »rita». Härifrån kasta de lekande efter varandra var sin knapp så nära hålan som möjligt, eller hälst i. Den som kastat i hålan eller kommit närmst, är »forst», den därefter »ant», den därefter »trej».

Har »forsten» sin knapp i hålan, tillegnar han sig den ock söker sedan genom att ge den närmaste en knäpp med tummen eller »läggfiggern» att »smätta» honom i hålan. Lyckas detta, får han även denna knapp ock fortsätter med den nu närmaste, tils han misslyckas. När hälst detta sker, försöker »anten» sin lycka, efter honom »trejjen» o. s. v.

Om vid kastningen två knappar »tjösser» varandra, d. v. s. den kastade ger en liggande en stöt, kastas båda knapparna omigän.

Forshem.

213. Hoppa hage.



I sanden uppritas vidstående figur. Det gäller nu att efter vissa regler hoppande på ett ben med foten stöta en inkastad sten genom de olika rummen i nummerföljd.

Man ställer sig i rummet nr 11 för att se, vem som skall börja, tar var sin sten ock kastar den mot »månen» i mitten. Den som »kåmmer i» denna eller ock närmast, får börja.

Han kastar då stenen i första »hagen», hoppar in på ett ben, höger eller vänster, allteftersom man kommit överens, utan att röra vid »ritera» ock utan att sätta ned andra foten. Han försöker så »hoppa ut» stenen. Denna får därvid icke fara ut vid sidorna, ty då kommer man ej längre, ock näste man får taga vid. Har det gått bra, får man kasta in stenen i 2. Har det däremot ej lyckats att kasta stenen i 1, får man lägga stenen där, men kommer ej längre. Från 2 hoppas han ut som från 1. Lyckas ej kastet till 2, sker som vid 1. När man gjort ifrån sig 2, kastas stenen i 3. Sedan hoppar man på ett ben in i 1 ock ställer sig med ena foten i 2, med andra i 3. Detta kallas att »krissa». Sedan lyfter man vänstra foten (i 3) ock hoppar med högra (i 2) in i 3 samt hoppar ut stenen. Går det ej »i ett tag», får man göra det i flera, blott icke linjerna vidröras. Så »krissar» man om igän med högra foten i 3 ock vänstra i 2. Stenen kastas så in i 4, man hoppar in i 1, »krissar» i 2 ock 3, hoppar in i 4 ock hoppar ut stenen. När man därpå hoppar, »krissas» i 2 ock 3, såsom alltid sker sedan, när man hoppar in ock ut. Stenen kastas i 5, man hoppar in på vanligt sätt, hoppar ut stenen ock hoppar själv ut igän. Stenen kastas i 6, man hoppar in, »krissar» nu jämväl i 5 ock 6 ock hoppar ut stenen med högra foten (om nämligen denna användes) genom att lyfta vänstra ock hoppa in med högra. Vid 7 sker som förut med två »krissniger». Likaledes vid 8. Vid 9 med tre »krissniger». Likaledes vid 10. Vid 11 får man »gå» in i stället för att hoppa, ifall man vill, men »krissnigera» iakttagas. I 11, som kallas »taket», får man ställa sig ned med

båda fötterna ock söker sparka stenen i ett tag genom alla de andra hagarna rakt ut.

Lyckas detta, är spelet vunnet.

Korsbärga.

Springlekar.

214. Springa kapp.

Detta sker egentligen så, att de lekande ställa sig i jämbredd ock efter givet kommando: »Ett, tu, tre!» söka komma först till det bestämda målet. Vanligen är det dock blott två eller flera som efter utropet: »Kappas till det ock det!» sätta i fart ock tävla att först »ta i» den nämnda personen eller saken.

När man ämnar börja en springlek, brukar man ofta »kappas i bo»; den som kommer sist, får bli »hök», d. v. s. fasttagare i den följande leken. Till bo användes vanligen en trappa, en »forstukvest» o. dyl., eller ock utmärkes det genom en »rita» i marken.

Forshem.

215. Matteken.

Då man skildes åt på eftermiddagen eller kvällen, sökte man med handen slå till en annan, varvid man antingen sade »matteken» eller läste följande värs:

Matteken har du,
skamm bedra dä
först en måna, sinn ett år,
sinn så lägge sum vala [värden] står.

Man räddade sig undan genom att springa.

Gerdhem.

Något liknande förekom under namn av »kvälldatten».

Björnsäter.

216. Leka datten.

Genom »räknig» eller på annat sätt utses den, som skall »bli hök». Denne söker att »je datten» åt någon av de övriga, d. v. s.

»hinnta» honom, då han springer undan, ock ge honom ett slag med handen. Så snart någon »fått datten», blir han i stället hög.

Före lekens början bestämmes ett bo, varest man är »fridd» för höken. Stundom har man ej något bo. Är någon alldeles utmattad, kan han då få fridlysa sig mitt på lekplanen genom uttrycket: »Tvi paks!» När man vill återupptaga leken, säger man: »Hö paks!»

Forshem.

Kallas även »hök å duva».

217. Leka stukát.

I vardera ändan av lekplatsen är ett bo. Genom räkning utväljes höken. De lekande ställa sig i det ena boet med undantag av höken, som tar plats mitt emellan bona eller i det andra boet.

Sedan höken med ljudlig röst ropat: »Stukát!» måste de andra lemna det bo, vari de befinna sig, ock springa till det motsatta. Höken söker därunder att »ta» någon eller några genom att ge dem ett slag. Den »stadde» blir sedan även hög. Nu ropa hökarna gemensamt: »Stukát!» ock jålpas åt att ta de överblivna, när de springa mellan bona. De måste dock nu, då de äro flera, »ta på huvvet», om det skall »jillas».

Så fortsättes leken, tils alla äro tagna. Den som först togs, blir då ny hög.

Forshem.

Kallas på flera håll »hök å duva».

Leken utfördes förr på isen ock kallades »leka föröväre». Den som skulle ta, ropade:

Ja strör ena fjäppa salt
jämt över allt
sum en skållater galt,
ofre, ofre,
dätta ä mett lann!

Larv.

218. Leka gömme.

Höken ställer sig inne i en förstuga eller i en vrå ock sluter ögonen till, så att han ej kan se. Sedan han räknat till ett

förut bestämt tal, 100 eller 50, beger han sig ut för att »leta reda på» de andra lekande, som under tiden gömt sig så väl som möjligt. Den som först upptäckts, blir sedan hög.

Forshem.

Man räknade:

Ett å två ba mä gå,
 tre å fira ba mä ria,
 fämm å säks ga mä en häst,
 ju å åtta ba mä tåkka,
 nie tie flø mä i sie,
 älvan tolv ga mä en korv,
 trättan fjörtan ga mä ena forta,
 fämtan säkstan ga mä ena hätta,
 futtan attan ga mä katten,
 nettan tjuge ba ja varken sulle jäla äller juge.

Larv.

219. Leka honk.

Leken tillgår såsom den förra, men med det tillägg, att de gömda, när de anse sig upptäckta eller tro sig kunna få förspång för höken, rusa fram från sina gömställen för att »kamma forst» till boet, d. v. s. före höken, som även skyndar dit. Den som först är framme, ropar: »Tvi hogk mälla mäjj å däjj!» eller: »Tvi för mäjj å Kalle!» Så fortsättes, tils alla äro framme. De som äro före höken, »frir säjj». Den som först blivit »uthogkater», d. v. s. förekommen av höken, blir sedan hög.

Forshem.

Kallas även »sputtjömme» ock »pakka pé».

Korsbärga.

På vissa orter heter det »leka døgk». Man slår handen i ett träd l. dyl., i stället för att spotta, ock säger: »Døgk för mäjj å däjj!»

Leken kallas även »bolla» eller »bolla hogken». Man räknar mycket fort:

Bolla mi solla mi sigka mi so,
 dibbedäj j dibbedo,
 en å två ba mäk gå,
 tre å fira ba mäk ria,
 fämm å säks ga mäk häst,
 fy å åtta ba mäk tåkka,
 nie tie flo mäk sie,
 älva tolv flo mäk koll,
 trättan fjörtan ga mäk fortan,
 fämtan säkstan ga mäk hättan,
 futtan attan ga mäk kappan,
 nettan tjuje ba mäk gå ot tiggat varken jäla äller jyga.
 — Får jak gå än?

Vid boet ropades: »Tve hogken!»

Gerdhem.

220. Leka björn.

Medan de övriga stå inne i boet ock utan att se räkna till 100, gömmer sig den utsedde »björnen» på lekplanen.

När de innevarande »räknat ifrå se», gå de alla ut ock se sig försiktigt omkring för att upptäcka björnen. Får någon se honom i hans gömställe, ropar han: »Björn, björn!» ock härvid bege sig alla så hastigt som möjligt till boet, medan björnen rusar fram ock söker ta någon av dem. Finner björnen tillfället lämpligt, kan han springa fram ock överraska de andra, innan han ännu blivit sedd av någon. Tas någon, blir denne sedan björn.

Forshem.

Kallades »klokka höken» eller »bo för bisen».

Larv.

221. Sälja foglar.

En är »säljare», en annan »tjöpare», de övriga »fogla», som av säljaren få namn, såsom kråka, ärla, åkerhöna o. s. v. Köparen frågar säljaren:

»Har i fogla å sälja?»

»Ja», svarar denne, »va behagas för sort?»

Den andre uppger då en sort, som han vill ha. Finns den ej, håller han på att begära, tills han träffat på en som förekommer. Den nämnda fogeln rusar då ut till ett förut bestämt mål, ock köparen söker, sedan han med handslag uppgjort köpet, att »hinna å ta» fogeln, innan han ännu hunnit återkomma. Lyckas det, är fogeln »tjöpter». I annat fall får han nytt namn ock deltagar ånyo i leken.

Denna fortsättes, tills alla foglarna äro köpta.

Forshem.

222. Bära bulten bak.

De som »ä mä», ställa sig i en krets ock hålla varandra i händerna samt sjunga:

Bära bära bulten bak,
vita päggar på ett fat,
när ja kämmer tebaka,
flor ja, så dä både knarkar å knakar.

Härunder springer en utanför »leken» ock slår till en av de i ringen stående i ryggen, medan han alltjämt fortsätter sitt lopp. Den slagne rusar genast ut ur ringen ock springer »ot andra lea». Båda tävla nu att först komma till »holet» i ringen. Stundom föreskrives, att de, när de mötas, skola en eller flera gånger hälsa på varandra. Den som kommer efteråt, får nästa gång springa.

Ibland slår man ej den, man vill ha ut, i ryggen, utan lägger i all tysthet en näsduk bakom på marken.

Korsbärga.

Kallas även »kappas om holet».

Leken kallades »barka buntlär». Man sjöng:

Bulten bulten breare bak,
stora päggar lägger jak.
Nor ja kämmer tebaka,
flor ja, så dä knerkar å knarkar å knakar.

Larv.

223. **Katt ock råtta.**

De lekande ställa sig i ring utom två, som äro »katt» ock »rotta». Katten sitter inne i ringen ock låtsar sova, råttan springer utomkring ock ropar: »Ä kissen vaken än?» tils katten rusar upp genom ringen ock söker ta fatt hånne. De springa nu ut ock in genom ringen, varunder de stående emellanåt mota katten, men aldrig råttan. När katten fått tag i råttan, biter han hånne i armen. Sedan byta de roller.

Nästa gång bli ett par andra katt ock råtta.

Korsbärga.

224. **Engelske jägarn.**

Vid vardera ändan av lekplatsen är ett »fångbo». Mittemellan dessa ritas i marken ett streck. De lekande dela sig i två lika stora partier, som inneha var sin sida om strecket.

Från sitt område gör var ock en, när han så för gott finner, infall på motståndarnas, men måste nu noga akta sig för att bli fångad. Detta sker, om han får ett slag av en fiende. Av motståndarna föres han då till deras fångbo. Kan någon komma in i det motsatta partiets bo ock, utan att få ett slag, vidröra någon fånge, blir denne fri.

Korsbärga.

225. **Änkeleken.**

De lekande skola vara udda ock uppställa sig i par med en »äpkeman» eller »äpka» i spetsen. Om möjligt består varje par av en gosse ock en flicka.

Änkemannen eller änkan ropar: »Änkeleken, sista paret ut!» ock det sista paret springer då fram, en på var sida om de andra. De söka att »ta ihop» framför »leken», men hindras av den i spetsen stående, som, om det är en änkeman, söker ta flickan, om det är en änka, gossen. Dock är man ej bunden härav, utan får ta den man bäst kan. Springer någon bakom leken, är han »jälvtadders».

De som lyckats bilda ett par, ställa sig framför de andra, antingen det förra paret kunnat förenas eller den tagande lyckats få en av dem. I förra fallet får änkemannen eller änkan försöka sin lycka ännu en gång, i det senare träder den, som blivit berövad sin kamrat, i stället.

Har någon ej kunnat skaffa sig en »make», under det leken gjort en omgång, får han »sprigga gatelopp». De övriga ställa då upp sig i två rader, vända mot varandra, ock den som straffas, måste nu vissa gånger, vanligen en för vart par, springa emellan dem, medan de med händerna slå honom i ryggen.

Forshem.

Vid ropet: »Sista paret ut!» tillägges stundom ett rim, såsom: »Kviga äller stut!» eller: »Alla gubba å tjäriger i en strut!»

Korsbärga.

226. Dacka rävaskall.

En är »räv» ock tar plats någonstädes på lekplanen, en är »gås», de andra »jäsliga». »Gåsa» ock gässlingarna bilda en lång rad genom att hålla i varandras kläder; »gåsa» är främst. Hela raden går nu runt kring räven ock sjunger:

Dacka dacka rävaskall,
 räven va ente hemma,
 räven va ot Örebro,
 tjöpte stekta viggå.
 Bøen tjör, åksen drar,
 lärka spelar, jøken gal
 høkt upp i våra gröna ägga.

När sången är slut, slutas även marschen, ock följande samtal uppstår mellan gåsen ock räven:

Guda, ä räven hemma i da?

Jaa.

Va jör han?

Han setter på en sten

å pakkar sina ben

å väntar färst te kvällen.

Vem sa dä bli?

Du å dina øgga!

Med detta sista utrop rusar räven fram ock söker fånga den siste i raden, men motas på allt sätt av gåsen, medan även gässlingarna genom finter söka »passa säj». När den siste tagits, avlägsnas den ur leken, ock räven försöker på den som nu är sist.

Då gåsen ensam är kvar, är leken slut.

Forshem.

Leken kallades »kagka räveskall». Man sjöng:

Kagka kagka räveskall,
räven ä inte hemma,
räven ä på läggevall,
biter stekta vigg.
Boen tjör, åksen drar,
lärka foggger, jöken gal
uti våra ägga.

Så följer samtalet:

Vaker upp, falsker räv!

Ja sover inte så hårt, sum ja snusar.

Hurnt vär ä dä i da?

Snö flask flo i vägg.

Dä ä dett vär ä inte mett.

Pakka dä hän mä dina ogga!

Larv.

Alla sjunga:

Dakka dakka ravaskall,
raven han ä inte hemma,
han ä i Örebro
å tjöper stekta vigg.
Lärka foggger, jöken gal;
summer ä dä i skögen i da.

»Gåsen» knackar på hos räven.

Räven: Vem ä dä sum böstar på mi dor?

Gåsen: Dä ä gåsen folv.

Räven: Va vell han?

Gåsen: Forsvara se å sina ogga.

Räven: Huernt vär ä dä i da?

Gåsen: Snö å flask dä ä dett vär,
soffin å vakkert vär dä ä mett vär.

Räven reser sig.

Gåsen: Hur mågga slägga
får'a te mina drägga?

Räven: Fämm, akta de fo/än fätte.

Räven skall göra säx anfall ock försöka fånga någon i det
sjätte.

Solbärga.

227. Räknevärs.

Då man genom att »räkna» vill bestämma, vilken av deltagarna som skall »stå» eller »gå» i den blivande leken, uppställer sällskapet sig i en krets. Den som räknar, pekar vid första ordet på sig själv ock så vidare ringen runt, ett ord för varje deltagare. Den som sista ordet faller på, avlägsnar sig ur ringen. Så håller man på, tils endast två äro kvar. Mellan dem står nu avgörandet; den som får det sista ordet, går fri, den andre är utsedd att »bli hög» l. dyl.

Forshem.

Kallas »polla»: en läser upp en »reggla». Den som får sista ordet, är hög.

Vartofta härad.

228. Apála misála
misigka misó,
sebedä'jj sebedó,
äkstra lara
kajsa sara,
häkk väkk
välligsäkk,
gakk du din lägge ~~man~~
ut mä däj!

Forshem.

Ja pollar mi sollar
subidä'jj subidó,
äkk väkk
välligasäkk,
gakk du din lägga mans väj ut äkk hänar.

Vartofta h.

Lyder på andra håll:

Ja pollar ja sollar
ja sigkar mi so
sebbedájj sebbedó
äkstra lara
kajsa sara
hugk dugk
fri.

229. Äppla tena
två förena,
min man,
hästen grå,
spänna före,
saddla på.
Virp varp,
tjällareknarp,
ut!

Vartofta härad.

230. Fämton skräddare väger ett pund
mä sin nål, mä sin trå,
pärsejärnet däruppå,
du skall stå.

Vedens härad.

231. Viter häst står i stall,
spända sporrar spjut i hann,
i mi maka
si mi kaka
lirum larum empel pempel
pirum parum puff.

Vedens härad.

232. Ja jikk mäj ut åt Åsbogata,
hettade mäj e pepparkaka,
komm en bonne, tog ifrå mäj dän.
Ja jorde bonnen värre skada,
brände upp hans bästa lada.
Om pomm dömm, nu ä du ute.

Vedens härad.

Lyder även:

Jag jekk mäj ut Ålgårds gata,
hettade mäj e pepparkaka,
komm en bønne, tog ifrå mäj dän.
Ja jorde bønnen värre skada,
brände upp hans bästa lada.
Häkk väkk välligesäkk,
gakk du din lögge mans väg ut.

Vedens härad.

233. Äppel päppel pirum pa,
kråka satt på tallekvest,
ho sa ett
ho sa tu,
ute ska du vara nu.

Forshem.

234. Egken tegken tåkken tå,
vemm har lust att gå ifrå?

Forshem.

235. Hoka toka
sebreka maka
kuttera kaka
illerum pillerum
pojj stojj
statt ut
du din stakkars brune stut
ut.

Kinne härad.

Slutet lyder även:

Illrum villrum
tillum täjj.

Gudhem.

Sällskapslekar.

236. Kubbgubben.

Förr utkläddes sista bröllopsdagen en gubbe så fult som möjligt, en stubbe fördes in i stugan, ock på den tog gubben sin plats. Omkring honom dansades nu under en mängd upp-tåg — t. ex. man skulle »strö puder» i hans huvud genom att slå aska över honom ur en säck — tils slutligen såväl gubbe som stubbe släpades ut.

Larv.

237. Skjuta björn.

Denna lek utfördes fordom vid bröllopen. En av gästerna vrängde en luden päls ock tog på sig, varefter han sprang ut i skogen ock gömde sig. De andra gingo ut för att söka reda på »björnen», ock den som funnit honom, sköt över honom ett löst skott. Sedan gjorde man en bår av grenar, bar på denna hem björnen ock lade honom på golvet, varefter man drack hans »gravöl» med lust ock gamman.

Larv.

238. Den som först säger ja.

Vill någon ge bort någonting, säger han till de närvarande: »Dän sum forst sejer ja», varefter den som först svarar, får den ifrågavarande saken.

Stundom blir härav en lek, då en sitter omgiven av de andra ock försedd med en mängd skräp av alla slag, såsom skinnlappar, »töser», »grefflastumpa» o. d. Han tar nu det ena efter det andra ock låter kamraterna tävla därom, såsom ovan är sagt.

Forshem.

239. Peppra höna.

De lekande lägga upp var sin hand. En räknar på alla fingrarna:

Peppra höna,
 två för ena,
 alla mina nepperte tepperte höns
 gå i bondens lada,
 jöra fali stor skada,
 bita stekker, bita strå,
 hästen grå,
 sadel på,
 vitterivarpa,
 tjärigeknarpa,
 häkk väkk välligsäkk,
 du lelle brune stut,
 pakka däj på dörren ut!

Den som ordet »ut» faller på, får gå ut. Han tillfrågas sedan, om han vill komma in på »gullstol» eller på något annat fortskaffningsredskap, såsom »dän jäkkie hästen» l. d. Sådana namn tilldelas flere av sällskapet. Vill han komma in på gullstol, gå två ut ock bära in honom på en sådan. Den bildas därigenom, att båda med »högra hånna» fatta om sin »venstre hånnele» ock med den vänstra om den andres högra handled. Vill han däremot komma in genom något av de andra medlen, får den, som erhållit motsvarande namn, bära in honom.

Larv.

240. Brud ock brugumme.

Två »setter bru å brugumme», sällskapet sitter i en ring omkring dem. Två »går innanför» ock traktera gästerna. Det går till på följande sätt.

Den som »går forst», har »no gott», t. ex. »sölt», på en tallrik, går till den ene efter den andre ock »bjur» med skeden. Men då gästen gapar, sticker den bjudande välfägnaden i sin egen mun. Den andre »kämmer ätter» ock torkar gästen om munnen med en »salvett».

Larv.

241. Ta svin till foders.

De som skola vara »svin», få inte kunna leken. En sätter sig på golvet med en sticka i munnen. En annan kommer in med »svina» ock frågar, om han vill »ta svin te förs». »Jaa», säger den förste, »huredana ä di?» Svarar den andre, att de äro »svarta», få de gå ut igän, men säger han, att de äro »vita», få de bli inne. Sedan skola de »föras» ock få då lägga sig ner på »knä å armbuja». Men då är den förste tillreds att »flägga» en skopa vatten över dem.

Korsbärga.

242. Dela en oxe.

»Di sum ä mä», sitta i krets ock taga var sin del av en »åkse»: en tar »våmma», en ett lår, en »flurn», en svansen o. s. v.

Den förste, som har »våmma», säger: »Ja saltar mi våmm», ock nu fortsätta de andra: »Ja saltar mett lår», »Ja saltar min slur». Sedan kommer turen till den, som har låret; han säger något om detta, som sedan upprepas av de andra om vad de ha. Ock så fortsättes raden ut. När allt detta gått för sig, säger den förste:

Ja kastar mi våmm över Norse brø,
 där setter Mekela-Petter å lappar sina sko,
 lågt in,
 i tjäriken sin,
 infinfanterist,
 forstekammare,
 där setter gubben i Bastabo
 å lappar sina sko,
 ropar fiss fiss fiss hårfiss.
 Dän sum inte kan seja så, får je en pant.

Detta blir också vanligen deras lott, som ej förr »vort mä».

Larv.

Vanligen tillgår numera leken så, att en går omkring ock ger de övriga var sin sak. Sedan detta är gjort, säger den

förste vad han gör med sin sak, den följande gör detsamma med sin o. s. v.

Korsbärga.

243. Bju i Flinkesans gästabud.

En är »Fliqkesa», en »bjur». Den senare går omkring bland de andra ock säger till den förste av dem: »Ja sulle gå å be i Fliqkesas jästabu». Den tilltalade tackar, vilket sker på många sätt, t. ex.: »jamm jamm jaså», ock under »grimafer». Allt som svaras, skall den som bjuder upprepa för »Fliqkesa», ock det med samma åtbörder. Därefter frågas:

»När kommer I?»

Varpå svaras t. ex. »Nor dä blir två torsdara i samma veka.»

Vidare: »Hur kåmmer I?»

Svar t. ex. »Ja kåmmer åkane på en halter tupp å ena hornfe.»

Ock slutligen: »Va har I mä er?»

Svar t. ex. »Torkata orma.»

Därpå övergår »bjudarn» till den andre i ordningen, som även blir »bjudd» ock får besvara samma frågor, vilket sker med andra »påhett», ock så laget över.

Larv.

244. Gamla skrulta käring.

En är »gamla skrulta tjärig», en »frua i sola», vilken senare sitter »for sä solver» främst. De andra sätta sig i en rad ock få var sin »port», börjande med »träport» eller »stenport» eller annat »dålit», ända till »diamantport» o. d. samt slutligen det högsta, »gullport», som »frua i sola» har.

»Gamla skrulta tjärig» går med en käpp i handen till den siste i raden, stannar framför denne ock »pakkar» i golvet. Han frågar:

»Vem ä dä sum pakkar på min stenport?»

»Gamla skrulta tjärig», svaras.

»Va vell ho?»

»Veta väjen te frua i sola.»

Är det nu t. ex. sju deltagare, svaras: »Såks trapper upp». G. s. tj. går då till den närmste, ock samma samtal uppstår,

utom det att »trappera» nu naturligtvis äro fäm. Slutligen kommer g. s. tj. till fr. i s. ock hannes gullport.

»Vem ä dä sum pakkar på min gullport?»

»Gamla skrulta tjärig.»

»Va vell hō?»

»Veta väjen te frua i sola.»

»Ja dä ä här dä», svarar frun.

»Ja sulle be så järna um en tjöcklig te min sons bröllup.»

Fr. i s. är »te å börja mä» något motsträvig, men går slutligen in på att skänka en sådan. G. s. tj. tar då en av de förra »porta» ock ställer den avsidet.

Men snart kommer hon tillbaka ock begär en kyckling om igän. »Ja har ju jett er en», svaras. Nu bittar g. s. tj. på något, såsom att kycklingen »blett uppbränder», ock omsider får hon en annan. Ock så många gånger som det är portar, lika många gånger kommer g. s. tj. ock begär en kyckling, var gång med ett nytt skäl till sin anhällan. Fr. i s. blir allt mer omedgörlig, ock sista gången säger hon: »Ja män ja har ju bara en kvar nu». Slutligen får g. s. tj. även den.

»Tjöckliga» bli härefter »hunna» ock ta då »i rigg». G. s. tj. går till fr. i s. ock frågar:

»Vell I vara snäll å kamma på min sons bröllup?»

»Ja tors ente for era arje hunna.»

»Å, di ä så start bunna.»

Fr. i s. går nu ock »tjänner ätter», om de äro bra bundna, vilket de erkännas vara. Men hastigt löser g. s. tj. hundarna, ock under »jällane» ock »väsen» rusa de på fr. i s.

Korsbätga.

Kallas på vissa håll »skrubb skrubb tjärig».

245. Köpa lärft.

»Säljarn» går till den förste »tjöparn» ock frågar honom, om han vill »tjöpa lärit»; på samma gång hon, om det är flickor som leka, på sin »klännigs-» eller »forkläsfäll», »märker ut» ett stycke.

»Ja», svarar köparen.

»Hur mägga alna?»

»Tre», svaras t. ex.

»Ä du fatti alle rik?»

Svaras »rik», får köparen endast ett litet stycke, som upp-
mätes. Svaras däremot »fatti», får han ett stort stycke. Därpå
säger säljaren:

»När ja kämmer tebaka å vell ha betalt, så sa du varken
grina, fina alle visa tändera, å så sa du — — —», varvid
köparen åläggges att göra något, såsom »rökka i klära» eller i
»hårt», o. s. v.

Hos de andra köparna uppstå liknande samtal, ock var ock
en får något särskilt att göra. När alla ha köpt, kommer säl-
jaren tillbaka till den förste ock säger:

»Nu kämmer ja å vell ha betalt för mi lärit — män va tar
du dä te?» Ock nu söker han på alla sätt narra köparen att
»grina, fina alle visa tändera». Lyckas detta, får köparen »je
pant».

Därefter går säljaren till de andra ock gör på samma sätt.

Korsbärga.

246. Kattens bröllop.

»Far å mor» gå ock »bju i kattes bröllop», hållande i var
sin ända av en käpp, mor före ock far efter.

»Kämmer I på kattes bröllop?» säger mor till var ock en.
De svara alla ja.

»Va tar I mä er te förnig?» frågar hon sedan »i årnig»,
ock nu uppgives det. Antingen är det »not gott», såsom en
kalvstek, eller »not ont», såsom »döa rotter».

Mor vänder sig om, var gång något uppgives, ock säger: »Far!»

Han svarar: »Va står på?»

Nämndes nu t. ex. en kalvstek, säger mor detta, ock då
säger far: »Dä hoppar vi för», varefter båda hoppa upp ock ner.
Var det däremot »not ont», säger far, sedan han av mor fått
veta det: »Dä knötar vi för», varpå båda med käppen rusa på
den »dålie» givaren ock »bråkar» med honom.

Sedan ställer sig far »ett stökke ifrå», ock mor går ock
frågar, varför de inte komma på »kattes bröllop». Något skäl
uppges.

Allt vad som svaras, upprepas av mor för far, under det hon »härmar» var ock en, så gott hon förmår.

Korsbärga.

247. Siri är död.

Sällskapet sitter i en ring. En »går», han är »gubben».

Han går till var ock en, säger: »Mi Siri ä dör», jämrar sig ock klagar ock säger, att han inte kunde få bättre käring: »Hø flø mäj, hø lögga mäj», o. s. v. Ock så börjar han »be te begraviga».

»Jae», svaras överallt.

Sedan kommer han tillbaka ock säger: »Dä ä ena tjärig i vår bu, hø vell ha mäj, å ja vell ha hænne; får'a ta'na?»

Svaras då ja, säger han: »Dä va rektit snällt». Men svaras nej, »draskar» han »te» den svarande.

Åter kommer han tillbaka ock säger: »Va dä I som lofte mäj'et?» Svaras då ja, säger han: »Uff, hø va så ilakker å flør mäj», o. s. v., samt jer den han talar med ett slag eller en »knäpp». Svaras nej, tackar han »så möe».

Korsbärga.

248. Min fru skickade en pänning.

Alla sitta utom en, som »går». Denne säger till var ock en: »Min fru fekka dä j en pänig. För dän får du tjöpa va du vell, utom svart, vitt, anis, peper, snus å tobak; ja å näj får du ente säjja.»

Därmed lemnar han någonting, som föreställer pänningen.

Sedan går han omkring till var ock en ock frågar: »Va tjöpte du för päggen?» ock inleder därmed ett samtal, vari den sittande ej får bryta mot den lemnade regeln. Gör han det, får han ge pant.

Korsbärga.

Man sade vid denna lek:

»Mi mör fekka dä en pänig, för dän får du tjöpa va du vell, utom svart å vitt, anis, peper: ja å näj får du ente nämna».

249. Köpmansleken.

Sällskapet »parar säj», en är »udde», en »går» — det är »tjöpmannen».

Han frågar nu udden, vad han vill köpa, ock denne uppger detta. Då tar köpmannen någon av de andra deltagarna ock transporterar denne, under föregivande att det är den fordrade varan, till den köpande. Därefter vänder han sig till den nye udden, ock så fortgår det så skyndsamt som möjligt.

Lekens »rølihet» beror i hög grad av den gåendes förmåga att kunna »vänna te å förvrägga alltigg» ock »ställa te skojj».

Korsbärga.

250. Det kom en härre från Paris.

Sällskapet sitter i en ring. Den som börjar, säger:

»Dä komm en härre frå Paris mä en veft», ock »veftar» med högra handen åt sidorna, ock så går det laget omkring.

Den förste säger sedan: »Dä komm en härre frå Paris mä en veft å en vigk», ock börjar nu även vinka med vänstra handen upp ock ned.

När hela laget gjort detta, blir nästa yttrande: »Dä komm en härre frå Paris mä en veft å en vigk å ena nekkedokka», varvid man jämte de förra rörelserna »nekkar» med huvudet.

Slutligen blir det: »Dä komm en härre frå Paris mä en veft å en vigk å ena nekkedokka, hoppasasa», då man — allt medan man viftar, vinkar ock nickar — även hoppar upp från sin stol ock så »dunsar ner».

Eriksbärg.

251. Nisse hälsade ock bad.

Sällskapet sitter i en ring. Den som börjar, säger:

»Nisse hälsa å ba, att en hammare sulle gå», ock hamrar med högra handen på högra benet. Hans granne till vänster upprepar sedan samma ord ock gör på samma sätt, ock så går det laget omkring.

Den som började, säger därpå: »Nisse hälsa å ba, att två hammare sulle gå», ock hamrar nu även med vänstra handen på vänstra benet.

Vid nästa omgång blir det tre hammare i gång, i det man också stampar med högra foten i golvet.

Följande gång blir det fyra hammare, ty det stampas nu även med vänstra foten.

När så fäm hammare skola gå, nickar man jämväl med huvudet.

Sedan kommer sista omgången. Den börjande säger: »Nisse hälsa å ba, att säks hammare sulle gå», ock nu lyfter han sig — under det han hamrar med händerna, stampar med fötterna ock nickar med huvudet — upp från stolen ock »dunsar ner» på den gång på gång. När hela laget gjort detta, är leken slut.

Stundom »går blåsbäljen» till sist, då alla »blåsa» så mycket de förmå.

Larv.

Det heter även: »Dä ä bu ifrå smen, att» etc.

252. Skeppet är lastat.

En av sällskapet kastar en näsduk till en annan ock säger:

»Skeppet ä lastat.»

»Vamä?» frågar denne.

Den förste svarar då med någonting, som börjar med en förut bestämd bokstav. Dröjer han för länge med svaret, eller svarar han med ett ord, som blivit sagt förut, eller som börjar med annan bokstav än den bestämda, måste han ge pant.

Forshem.

253. Du duger.

Såsom i föregående lek kastas en näsduk under utropet:

»Du duger!»

»Vate?» frågar den, som fått näsduken.

Ock nu svarar den kastande, under iakttagande av samma regler som i förra leken. Stundom slipper man dock att hålla sig till en bestämd bokstav.

Forshem.

254. Byta namn.

Sällskapet »parar säj», hälst så att det blir »härre» ock »dam»
Dessa byta sins emellan namn.

En är »udde», ock han ropar till sig någon av de andra.
När denne kommer, bytas namnen, om man så vill. Sålunda
blir snart en allmän namnförvirring. Den som ej har reda på
»sett namn» ock sålunda förorsakar uppehåll i leken, ger pant;
liksom den udde, som av misstag ropar sitt eget namn.

Stundom går en omkring på golvet med en knuten näsduk
i handen, varmed han »fönnar på» »di sensamme».

Korsbärga.

255. Nummerleken.

Denna lek tillgår som den föregående med den skillnad, att
i stället för namn användas nummer, som tilldelas de lekande
från 1 så långt som erfordras. »Udden» har nu att ropa ett
nummer.

Om någon »går», användes stundom den regeln, att på hans
fråga: »Va behagas?» man skall svara: »Nummer». Först då han
frågar: »Vekket?» får man uppge ett sådant. Bryter man här-
emot, ges pant.

Korsbärga.

256. Härrn ock frun ock Blomsterkvist.

Sällskapet sitter i ring, högst sitta »härrn» ock »frun» samt
»Blomsterkvist», deras betjänt. De andra få var sitt blomnamn.

En säger: »Guda» till en annan. »Va sa du?» svarar denne.
»Var va du?» Den tillfrågade svarar t. ex. »Hos pinstelelja».

»Va sa du?» säger då denna. »Var va du?» — »Hos rosen.»

Ock så fortgår det. Säger någon: »Hos härrn» eller »frun»
eller »Blomsterkvist», måste han genast resa på sig, ock han får
dessutom ej säga du till dem. »Blomsterkvist» måste resa sig, när
han tilltalar härrn eller frun ock får då ej säga du, men tvärt-
om med avseende på de andra. Härrn ock frun få ej resa sig
för någon, ej håller säga annat än du. Bryter någon mot dessa
regler, måste han ge pant.

Korsbärga.

Stundom kallas leken »härr å fru Blumsterkvest,» då betjänten motsvaras av »ogge härr Blumsterkvest».

257. Trumslagareleken.

Sällskapet bildar par, ock längs rummet uppställes en dubbel rad av stolar, vända mot varandra. På dessa tar man plats så:

»Upparst» sitta mittemot varandra »hans majestät kånogen» ock »hännes majestät drottninga.

På nästa stolspar sitta »hans höghet jeneralen» ock »hännes höghet jeneralska».

Därefter följa »hans nåd översten» ock »hännes nåd överstinna.»

Ock så vidare graderna nedåt ända till »trummeslagarn» ock »trumslagerska», som sitta sist.

Leken fortgår nu såsom den föregående. Var ock en som gör något fel mot reglerna, måste genast flytta ned till trumslagareplatsen jämte sin äkta hälft; de som förut sutto under, få då flytta upp. Kungen ock drottningen resa sig aldrig ock säga du till alla, de övriga resa sig endast för överordnade ock måste mot sådana noga iakttaga titlarna: »hans majestät» för kungen, »hans höghet» för generalen ock »nådi» till ock med löjtnanten. Trumslagaren behöver ej resa sig ock kan säga vad han vill, då han ändå inte kan komma längre ned.

Korsbärga.

258. Svara.

De lekande sitta i två rader mittemot varandra. Emellan dem går en ock riktar en fråga till någon av de sittande. Denne får dock ej svara, utan det måste den motsittande göra, mot vilken »frågarn» vänder ryggen.

Felar någon, så att han antingen svarar på tillfrågan eller glömmer att svara för den motsittande, får han ge pant.

Larv.

259. Fiska.

De lekande fatta med båda händerna runt omkring en duk l. dyl. En släpper med sin högra hand, »rör» med denna över duken ock säger:

Jag fiskar i min faders rike
 såväl för de fattige som för de rike.
 När jag säger: holl! ska ni släppa,
 ock när jag säger: släpp! ska ni holla.
 Släpp!

Den som nu släpper, ger pant.

En annan gång ropas: »Holl!» ock den som då håller fast,
 ger pant.

Korsbärga.

260. Borra bockahorn.

De lekande ha emellan sig en duk. En »rör» med »peke-
 figgern» över duken, sägande: »Borra, borra bockahörn», ock
 sticker upp fingret. Detta sista måste utföras även av de övriga.

Därpå säger han t. ex. »Borra, borra katterhorn», ock sträcker
 upp fingret. Men nu får man ej låta narra sig att även göra
 det, ty fingret skall sträckas upp endast vid nämmandet av ett
 djur, som har horn.

Så fortfar man med olika slags djur, ock så snart någon
 bryter mot reglerna, får han ge pant.

Larv.

261. Gömma ringen.

Sällskapet sitter i en lång rad eller ring, ock en »setter
 hökst upp». En annan »går» ock har i handen en ring eller
 annat mindre föremål. Han går till den ene efter den andre
 ock låtsar, som om han stücke ringen i handen på var ock en,
 sägande: »Jömm, jömm riggen fufalia väl».

När han så gått laget omkring ock lemnat ringen hos en,
 går han till den, som sitter högst, ock säger: »Dä jekk en stekter
 gres jenum bun, vem åt upp'en?»

Gissar den tillfrågade rätt, var ringen finnes, »ä dä ett
 fläskfat», men gissar han »gaert», »ä dä ett kålfat», som tillfaller
 honom.

När han fått tre fläskfat, skall han »jeftas bort». Då för
 den, som går, ut honom, ock sedan komma båda överens om en
 person, som han skall ha. När de därpå komma in, säger den
 som går:

Ja ha jeft bort mi dötter [min son] i år,
 väl män allri illa,
 halter höna, blinner tupp,
 dän sum detta jissar upp,
 han får setta alle högarst upp.

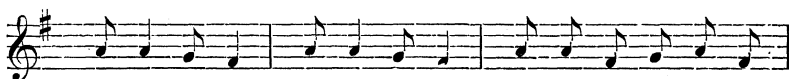
»Sätti, sätti, sätti» fortfar han ock pekar åt alla håll, »män alla mäna sätti.» Ock då pekar han åt det håll, där den påtänkt personen bor.

Den som gissar rätt, får nästa gång sitta högst upp.

Forshem.

262. Gömma ringen.

De lekande stå i en krets tätt intill varandra ock med händerna på ryggen. Man sjunger:



I grö - na lun - den jigg - ω vi; där hit - ta vi rig - gen



å sette 'n på fig - gern. Ser du ja har fått 'en.

En är inne i ringen, en annan utanför. Den senare går under sången omkring ock lägger slutligen en ring i handen på någon.

Den som är innanför kretsen, skall nu gissa, vem som fått ringen. Lyckas han, får den som har ringen gå in, medan den gissande får gå utanför. I annat fall fortsätter man som förut.

Alboga.

263. Smussla sko.

De lekande sätta sig på marken i en ring tätt intill varandra ock kröka benen, så att knäna hållas högt upp. Under dessa skickas en sko från den ene till den andre.

Inne i ringen går en ock söker »få tak» i skon, vilken döljes så noga som möjligt. Den som skon träffas hos, får sedan gå.

Vanligen är denna lek dock förändrad så, att ett mindre föremål, såsom en »nökel» eller en ring, endast skickas ur hand i hand. Ofta är han trädd på en »snö», som har ändarna hopbundna ock vari de lekande hålla.

Forshem.

Leken kallas »jömna riggen». Man sjunger, medan ringen går omkring:



Alboga.

I stället för »čind» får man ibland höra »kind» uttalat med k-ljud.

264. Leka blindbock.

Den som utsetts till »blinnebock», får ögonen förbundna med en näsduk. Man sträcker upp fingrar ock frågar, huru många de äro, ock så »provar» man, om blindbocken ser — ifall han nämligen är ärlig nog att ej bedraga.

Han söker sedan fånga någon av de andra, som fritt springa omkring ock stundom äro djärva nog att oroa blindbocken genom att rycka honom i kläderna, o. s. v. Då någon tagits, ledes han »bort i vrå», varefter han får sitta ock se på, tils de övriga äro tagna.

Forshem.

Blindbocken »pakkade» den tagne på huvudet ock sade:

Koll i kröna, statt i vrå,
te ja ber dä gå,
flo e vass-skål på.

Larv.

265. Trolöse grannen.

Två sitta på var sin stol med förbundna ögon, sällskapet dansar omkring dem i långsam takt. Under tiden knuffar en av de sittande, som »har rea på leken», sin om densamma okunnige granne i ryggen ock frågar:

»Vem va dä?»

Den tillfrågade gissar då naturligtvis på en av sällskapet, tils han »kommer unnerfunn mä» att det är grannen som knuffar honom.

Od.

Kallas även »otrøgne grannen».

266. Nappa stek.

En sitter »mä forbunna öga» på en stol ock har en näsduk eller dylikt i handen. De övriga närma sig försiktigt, under det att den sittande slår omkring sig med näsduken ock söker träffa dem. En smyger sig äntligen fram ock »nappar» i honom. Han skall nu söka gissa, vem det var, ock lyckas han, får den som nappat sitta.

Alboga.

267. Hela havet stormar.

På golvet ställes en dubbel rad av stolar med ryggarna mot varandra. På dem ta de lekande plats utom en som »går». Han ger de sittande var sitt fisknamn.

Därefter springer han omkring på golvet ock ropar namnet på en fisk. Den som har detta, springer upp ock tar tag i honom. Därpå ropar han ett nytt namn, dettas ägare fattar i den förut uppropade, ock så håller man på, tils det blir en lång rad, som springer omkring stolarna.

När alla så kommit i rörelse, ropar den förste: »Hela havet stormar», ock då skynda alla att få plats på stolarna. Den som blir utan, får gå nästa gång.

Korsbärga.

268. Låna eld.

De deltagande sätta sig på stolar i en ring på golvet, utom en, som går inne i ringen med en käpp l. dyl. i handen.

Han går nu omkring ock stannar än framför den ena, än den andra, »pakkar» med käppen i golvet ock säger:

»Får ja låna ell?»

Den tillfrågade svarar: »Gå te näste granne!»

Under tiden hålla de, som sitta, på med att »buta plass» med varandra, den gående söker därvid att erövra en stol. Lyckas detta, får den gå, som blir utan plats. Har detta ej skett, ock anser sig den gående ha gått länge nog, kan han kasta käppen med utropet: »Ellen ä lös!» Då rusa alla upp från sina platser för att inta andra. Den som nu blir utan, får gå.

Forshem.

269. Liten lever än.

De lekande skicka mellan sig en »stekka», som »glör» i ena ändan, under det de säga: »Liten lever än». Härunder »fönnar di säj» så mycket som möjligt, ty den som stiekan »svartnar» hos, d. v. s. upphör att glöda, får ge pant.

Forshem.

270. Fria på ro.

Gossarna äro i ett rum, flickorna i ett annat. De äro lika många till antalet. En gosse anställes såsom dörrvaktare ock har att noga se till, att ingen »ser not» mellan rummen.

Först skola gossarna fria, varje flicka får då en av dem på sin lott. När fördelningen är värkställd, tar »friiga» sin början. Den förste gossen, vanligen den äldste, kommer in ock boekar sig för den flicka, han tror att han fått. Därpå inleder han ett samtal, som å båda sidor göres så »rölit» som möjligt, ock slutar med att fria. Är flickan den rätta, ombedes han att sitta ned, men är det misstag, får han stiga ut, ock en annan kommer in för att pröva sin lycka. Vanligen går »turen» efter

ålder. När en omgång är förbi, börjas en ny, ända tils alla lyckats.

Därpå fria flickorna på alldeles samma sätt.

Korsbärga.

Kallas även »fria för røskull» ock »fria på narri».

271. Hantvärkareleken.

Sällskapet delar sig i två grupper, som befinna sig i var sitt rum. Den ena gruppen kommer sins emellan överens om ett hantvärk, som skall utföras. Därefter gå de in till de andra ock låtsa sig utföra det som de valt, i det de »sågar», »hogger», »syr» l. dyl. När den andra gruppen gissat, vilket hantvärk det är, får den i sin tur tänka ut ett annat sådant att utföra för de första, som vänt åter till sitt rum.

Forshem.

272. Leta reda på en sak.

Alla utom en gå ut i ett annat rum, den kvarblivne placrar en förut bestämd sak, vanligen en slant, så att den kan tydligen ses. När detta är gjort, komma de andra in ock söka efter saken. Så fort någon upptäckt den, går han ock sätter sig.

Stundom döljes saken helt ock hållet, men då sjunges eller spelas under tiden för sökandet allt högljuddare, ju närmre en sökande kommer den plats, där saken befinner sig.

Den som först upptäckt saken, får nästa gång gömma den.

Korsbärga.

273. Lukta rätt på nålen.

Det skall vara två, som kunna leken. Den som skall »lokta rätt på nåla», går ut, ock den andre stannar inne bland de andra. Han gömmer nu en nål på en av dem. Den andre kommer in ock luktar på dem, tils han kommer till den, som har nålen, varvid den förste gör ett hemligt tecken åt honom.

Korsbärga.

274. Säga, vad en har önskat sig.

N:r 1 går ut i ett angränsande rum, så att han ej kan höra något av det som försiggår i det rum, där sällskapet är samlat. N:r 2 uppmanar n:r 3 att »önska sä nontigg», under förklaring att n:r 1 skall kunna uppgiva, vad han önskat.

När den önskande bestämt sig, inkallas n:r 1, ock n:r 2 frågar honom, om n:r 3 önskat sig den saken eller den saken o. s. v. När så ej är förhållandet, svaras nej, men då omsider den rätta saken kommer, svaras genast ja.

Hela »konsta» ligger däri, att n:r 1 ock 2 förut kommit överens om, att det rätta skall komma näst efter något bestämt föremål, såsom ett »firfotajur», en sak av metall l. dyl.

Forshem.

275. Käppen ligger.

En går ut i andra rummet, ock dörren stänges till. En annan går omkring med en käpp i handen, pekar på den ene efter den andre ock säger:

»Tjäppen legger.»

»Låt'en legga», svarar den, som är utanför.

Slutligen säges: »Tjäppen legger stell».

Han skall då kunna säga, hos vem käppen ligger. Förut har nämligen mellan honom ock den som går blivit uppgjort, att käppen stannar vid den, som sist talade, innan den gissande gick ut.

Korsbärga.

276. Säga, var en har tagit på en kniv.

En kniv sättes fast lodrätt i golvet med udden. N:r 1 går ut i ett annat rum, n:r 2 uppmanar n:r 3 att »ta» antingen »upparst» eller »nerarst» på kniven eller »mettepå».

När detta är gjort, inkallas n:r 1. Han går genast fram ock tar på samma ställe som n:r 3.

N:r 2 »tar sä» nämligen allt efter omständigheterna antingen vid »akfla», armbågen eller handen ock antyder därmed, var n:r 3 »tatt» på kniven.

Finare sätt för denna antydan än detta ursprungliga givas dock, såsom att titta i taket, rakt fram eller i golvet, i. dyl.

Forshem.

277. Sitta på understol.

Mitt på golvet ställes en stol. På denna tar en av sällskapet plats ock »likknar sä ve nontigg». De övriga framställa nu allehanda »under» angående detta. Dessa »under» utsägas antingen högt eller samlas upp av en i sällskapet. När alla äro »upptana», räknar samlaren upp dem, sedan han gjort följande inledning:

Hela vida värden undrar,
å ja allra mäst,
klåkkarn å prästen däreäst.

Den som »setter» nämner, sedan »undranet» slutat, vilket »under» han anser »värst», d. v. s. kvickast ock elakast, ock den som framställt detta, blir hans efterträdare på stolen.

Forshem.

278. Gömma ringen med förbehåll.

Med en ring eller något annat mindre föremål går den, som börjar leken, till någon av sällskapet ock ber denne, viskande så att det ej höres av någon annan, att gå med ringen till den, som han närmast anser ha en viss egenskap eller uppfylla något annat villkor. Så fortgår leken, tils alla fått ringen en eller ett par gånger.

Den som först fick den, börjar sedan »sätta upp» på följande sätt:

»Ja fekk riggen mä dä förbeholl, att ja sulle gå te dän sum etc., å då så jekk ja te Kal.»

Denne fortsätter nu på liknande sätt, ock så håller man på, tils alla »sakt upp».

Forshem.

279. Resa till Grönland.

Var ock en av sällskapet får av sin granne till vänster tre personer av motsatt kön. När detta är gjort, börjar en sägande:

Första gången ja te Grönland reste,
 velle di mäjj bortjefta,
 mot min vilja, mot mitt ja
 fekk ja dän ja alls ente velle ha,

ock nämner nu en av personerna, som han fått. Ock så göra vidare de andra deltagande.

Sedan börjas åter:

Andra gången etc.
 mot min vilja, mäd mitt ja
 fekk ja dän ja nätt opp velle ha,

ock nu nämnes en av de återstående. Vid tredje omgången säges:

Tredje gången etc.
 mäd min vilja, mäd mitt ja
 fekk ja dän ja järtans järna velle ha,

ock nu nämnes den sista personen.

Korsbärga.

280. Dränka.

Var ock en får av grannen till vänster tre personer av motsatt kön. Därefter börjar en med att säga:

»Ja drägker Joan» [en av de givna], ock skäl uppges, varför man gör så.

I andra omgången »drar» man »upp» en annan av dem man fått, ock tredje gången »vågar» man »livet» för den återstående, allt under angivande av skälen för sitt handlingssätt.

Korsbärga.

281. Välja friare.

En flicka »ä ute». De övriga i sällskapet bestämma åt henne tre »friara». När hon kommit in, uppges, huru de äro klädda, t. ex. en i »grå klär», en i svarta ock en i bruna. Den väljande säger då t. ex.:

Den brune tar ja te min drägg,
den gråe lägger ja i min sägg,
den svarte låter ja luffa.

Därpå får hon veta, vilka personerna i fråga äro.

Forshem.

282. Dra fläsk.

Sällskapet lägger sina händer i en hög ovanpå varandra, antingen endast höger- eller endast vänsterhänderna eller ock båda delarna, då i en viss ordning.

Den som har sin hand underst, drar ut den ock lägger den överst, under det man räknar »ett», ock så fortsätter man med att dra ock räkna, tils man uppnår ett förut bestämt tal.

Den som vid detta drog fram sin hand, drabbas av någon-ting, som även i förväg blivit uppgjort.

Forshem.

283. Pantstraff.

Pantlekar avbrytas, när man anser sig ha samlat ett tillräckligt antal panter. De äro lemnade i förvar hos en särskild »pantjömmare», hos vilken de sedan skola »lösas». Denne blandar panterna om varandra ock tar sedan utan att »se» fram en av dem ock håller upp den, under det han säger:

Ja sver å ja bränner,
ja frågar mina vänner
vem dänne panten äger ock ijäntjänner.
Ägare kåmn, dömmare dömm.

Ägaren anmäler sig då. Stundom säges till honom:

Bek å tjära
får du bära,
tess du får din pant ijänn.

Nu skall han dömmas, ock dommen avkunnas av någon, som lyckats undgå pant, eller — om ej en sådan finns — av den som har minst

panter. Sedan den dömde utfört vad honom ådömts, får han dömma den följande.

Forshem.

284. Dela ut mormors testamente.

Den dömde får ögonen förbundna ock sätter sig på en stol. En annan ställer sig framför ock säger: »Vem ska göra så?» samt låtsar göra något vid den sittande, såsom ge honom en örfil, dra honom i håret, sätta sig i knät, klappa honom l. dyl. Den tillfrågade uppger nu en av de närvarande, ock så håller man på, tils var ock en av sällskapet fått något att göra. Därpå avtages bindeln, ock den ene efter den andre framträder ock utför vad honom blivit ålagt.

Forshem.

285. Hänga.

Den dömde ställer sig på golvet ock ropar på en bland de närvarande av motsatt kön. Denne ställer sig framför ock kallar i sin ordning en annan o. s. v., tils hela sällskapet står uppställt efter varandra. Den dömde sätter en tioöring mellan läpparna, den framför stående vänder huvudet ock griper med sina läppar tioöringen, som sedan går så hela raden igenom.

Korsbärga.

Heter även »vänna gåsa». Stundom står man ej, utan sitter bakom varandra på stolar.

Alboga.

286. Må.

Den dömde ställer sig med ryggen mot kakelugnen. Han uppmanas sedan att ropa, om det är en gosse, på en flicka, ock tvärtom; den kallade ställer sig framför, vänd mot honom. N:r 2 ropar i sin ordning på en tredje av motsatt kön, som ställer sig därframför med ryggen mot n:r 2. Ock så håller man på med samma omväxling, tils alla deltagarne äro uppställda ock så bilda en lång rad. När detta är gjort, kommanderas »helt om», alla vända sig, ock var ock en omfamnar nu den han kallat, utom den dömde, som måste famna kakelugnen.

Korsbärga.

287. Käjarsarn i Kina.

Den dömde beger sig ut ur rummet, men inträder snart mycket högtidlig, stundom med ett ljus i handen, ock säger med största allvar: »Tjäjarsarn i Tjina ä dör», under det de andra söka bringa honom till skratt.

Alboga.

288. Peka på månen.

Man knyter för den dömdes ögon, ock han föres till kakelugnen. Han tror sig nu skola peka på denna, men i stället föres hans utsträckta finger in i munnen på en annan, som hastigt ställt sig framför.

Korsbärga.

289. Plocka smultron under snön.

Den dömde tillfrågas, huru många kannor han vill plocka. Lika stort antal som han uppger, lika många kyssar skall han ge en person av motsatt kön under en utsträckt näsduk. Vanligen reder man sig med slängkyssar.

Forshem.

290. Ryske posten.

Den dömde går ut i nästa rum ock knackar sedan på dörren. »Vem ä dä?» frågas. »Ryske påsten.» »Vem te?» Nu uppges en person av motsatt kön. »Hur mågga lakk ä dä?» Ett antal uppges. »Ä dä rött alle svart lakk?» Svaras rött, skall den, som posten anlämt till, ge den dömde så många kyssar, som det är lakk, men om svart, lika många örfilar.

Korsbärga.

291. Stå i brunn.

Den dömde tillfrågas: »Hur många alnar står du?» Han svarar t. ex.: »Två». — »Vem ska jälpa dä upp?» Nu nämnes en av motsatt kön, ock denne skall den dömde ge två kyssar. Känner man förut till straffet ock vill försöka slippa det, söker man reda sig genom att säga: »En halv aln» l. dyl.

Forshem.

292. Stå i brunn.

Ett annat sätt är, att den dömde lägger sig på knä mitt på golvet ock säger: »Ja står i brunn, dän som har mäj tjär, jälpe mäj dän». Någon av motsatt kön skall då gå ock rycka upp honom.

Korsbärga.

293. Räkna träna i skogen.

Man ställer sig mitt på golvet, pekar åt olika håll ock säger: »Ett, två, tre, å så alla di andre».

Forshem.

294. Svvara på tre frågor.

Medan den dömde går ut, uppställa de andra tre frågor i ordningsföljd. Han inkallas därefter ock tillfrågas: »Va svarar du på dän första fråga?» Han får nu säga »ja» eller »nej», varefter frågan uppsäges för honom. På samma sätt med de andra frågorna.

Korsbärga.

295. Säga sju osanningar.

Man »vräger te» något som ej är sant, vari 7-talet ingår, t. ex.: »Ja så fu orra setta på lataket». Tillfrågas man sedan, om det var sant, måste det förnekas.

Larv.

Heter även »juga fu lögner».

Alboga.

296. Dra timmerstockar (ur väggen).

Man böjer huvudet mot väggen eller dörrposten ock drar det nedåt, så att ett knackande ljud uppkommer, ock detta upprepas så många gånger, som antalet »temmerståkka» bestämts i dommen.

Forshem.

297. Lägga varmt på kallt.

Man lägger handen på fönsterrutan.

Forshem.

298. Stå på huvudet.

Man ställer foten på ett spikhuvud i golvet.

Forshem.

Heter även: »stå på huve som på fötter».

299. Visa sitt blod.

Man håller handen mot fönstret eller mot ett ljus.

Forshem.

300. Visa svart på vitt.

Man tar t. ex. en bok med mörka pärmar ock håller den på den vita kakelugnen eller spisen.

Forshem.

301. Ändra utseende.

Den dömda ställer sig mitt på golvet, var ock en får efter behag förändra hans ställning.

Forshem.

Ringlekar.

302.

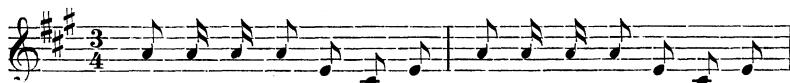
De lekande fatta varandra i händerna ock bilda en stor ring, som går omkring på golvet eller lekplanen, vanligen i långsam takt ock åt vänster, för ombytes skull stundom raskare ock åt höger.

En träder inom ringen ock utväljer någon av de kringgående — en gosse väljer en flicka ock tvärtom — ock dansar om med den, så länge sången räcker. Därpå återvänder han till ringen, ock nästa gång får den han valt »ta in» en annan.

Dansen inne i ringen består antingen av kringsvängning i mer eller mindre typisk »släggpålske», eller av vals, galopp o. d., eller ock utför man särskilda, av lekens innehåll betingade rörelser.

De närmast följande lekarna äro sådana, vid vilka endast uppbudning ock kringsvängning inne i ringen äger rum. Täckterna i denna grupp övergå utan sträng avgränsning i dem som användas, då två personer svänga kring i »pålska» utan att någon ring går omkring dem (t. ex. nr 322, 329).

303. Nu är det jul igän.



1. Nu ä de jul i-gän, å nu ä de jul i-gän, å



ef-ter jul så kom-mer pås-ka. Om ett år i-gän så

ha vi jul i - gän, om ett år i - gän så ha vi jul
i - gän, å ef - ter jul så kommer pås - ka.
Varv (Forshem).

2. Nu ä julen slut,
nu ä julen slut,
efter jul så kommer påska ::
De va inte sant,
de va inte sant,
efter jul så kommer fasta.

Korsbärga.

Första värsern förekommer allmänt med mindre variationer i ord ock musik.

304 A. Höga bärg.

1. Hö - ga bärg å de dju - pa da - lar, se här ä vän - nen som
mig be - ha - gar. Häj hopp, min lil - la jär - teknopp, vi ska dan -
sa, till so - len rin - ner opp. Häj hopp, min skö - na, nu
ha vi dan - sat i det grö - na.

2. Vi ska dansa över bärg å backar,
vi ska slita ut bå skor å klackar.
Häj hopp etc.

(Forshem.)

3. De ä så lessamt å gå i ringen
å vilja dansa å få ingen.
Tag en av dessa {gossar} små,
 {flickor}
som så gärna i dansen vilja gå.
Häj hopp, min docka,
nu ska vi dansa å hoppa.

Korsbärga.

Slutet av de båda första, allmänt förekommande, värsarna varieras stundom.

304 B.

Höga bärg ock i djupa dalar:
se här är vännen som mig behagar.
Häj hopp, min lille sockertopp,
vi ska dansa, till solen rinner opp.
Häj hopp, min docka,
vi ska dansa å hoppa.

Vi ska dansa över bärg å backar,
slita ut både skor å klackar.
Häj hopp, min lille sockertopp,
vi ska dansa, till solen rinner opp.
Häj hopp, min sköna,
nu ha vi dansat i det gröna.

Björkäng.

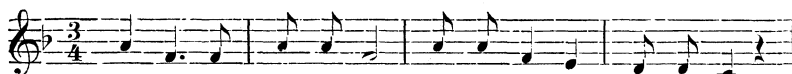
304 C. Häj hopp, min sockertopp.

Häj hopp, min sockertopp,
vi skall dansa, till solen rinner opp,
häj hopp, min docka,
vi skall dansa ock hoppa.

Vi skall dansa över bärg ock backar
ock slita ut både sko ock klackar.
Häj hopp, min sköna,
vi skall dansa i det gröna.

Längjum.

305. Säj säj.



Säj säj, vill du ha mäj? Får du mäj så står du däj.



Forshem (Mariestad).

5:te raden lyder stundom: Får du låta va mäj.

306 A. Stekta harar.

Stekta hara å gödda svin —
 sök nu rätt på din kusin,
 ta'n i armen, släng'en in!
 Här dansar tiljan under foten,
 trampa lätt uppå skon, lägg imot'en!

Forshem (Korsbärge).

Första raden utelemnas stundom.

306 B.

Stekta harar [å] gödda svin —
 ta'n i armen å släng'en in!
 Här dansar tiljan under foten,
 stå rätt uppå skon,
 slå imot'en!

Ta nu rätt på din kusin,
 dra'n i armen, släng'en in!
 An står tiljan under foten,
 hoppa lätt uppå skon,
 spjänn imot'en!

Norra Vadsbo.

307 A. Flicka lilla, jag tycker om dig.

1. Flicka lilla, ja tycker om däJ,
mycke mera än om mäj själv.
Ja om ja visste, ja kunde få däJ,
ja skulle fria till däJ denna kväll.
Inte rir ja, inte går ja.
inga — — s flicker får ja,
å desamma de kan de va,
för ta mäj katten ja dom vill ha!
2. Tro inte du ja ä ut å friar,
mina vägar vända ofta om,
mina vägar gå åt andra byar,
där finns flicker som ja tycker om.
Inte rir ja etc.

Forshem.

307 B. Du lille unge, jag tycker om dig.

Du lille unge, jag tycker om dig,
liksom du vore min bästa vän.
Om jag visste, vad du vore,
så skulle jag fria till dig i denne kväll.
Ock inte rir jag, ock inte går jag,
ock inte sådana pojkar får jag,
men lika nöjder kan jag dock va,
för räss så gärna jag dig vill ha.

Långjum.

307 C.

Ja töcker om de, du lella onge,
liksom du vore min likste vän;
för om ja vesste, var du bodde,
ja ginge te de varävli kväll.

Fredsbärg.

2:dra raden lyder även:

Ja möcke mera än om me själv.

307 D. Tro inte du.

Tro inte du att jag går å friar,
fast jag fjäska så mö för däJ.
Nej, mina tankar ä åt andra vägar:
se här ä vännen som jag håller kär.

Björkäng.

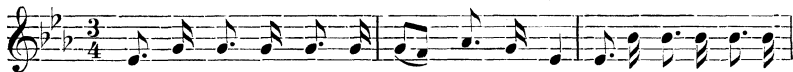
308. Inte vill jag ha dig.

Inte vill ja ha däj,
 men ja får väl ta däj,
 så du slipper stå å gråta.
 Denne vännen är
 mycke mera kär,
 sådan är ju livets gåta.

Korsbärga.

Kan sjungas såsom nr 394.

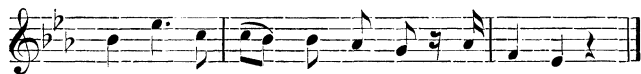
309 A. Vi ska ställa till.



1. Vi ska stäl - la till en ro - - li - ger dans, vi ska binda bå - de



kro - na å krans, till dan - sen. Häj hopp, en ro - - li - ger dans,



häj hopp, bå kro - na å krans, till dan - sen.

2. Vacker ä du när du dansar å ler,
 å vacker när du på din käresta ser,
 du lilla.
 Häj hopp, du dansar å ler,
 häj hopp, på kärasten ser,
 du lilla.

Varv.

309 B. Bindu krans.

Å vi ska ställa till en rolier dans,
 å vi ska binda både krona å krans,
 i dansen.
 Häj hopp, en rolier dans,
 häj hopp, bå krona å krans,
 i dansen.

Vacker va din far å vacker va di mor,
å vacker va di söster, vacker va din bror,
å du e ful.

Häj hopp, en rolier dans etc.

Vacker är du, när du dansar å ler,
å vacker är du, när du kärestan ser,
du lilla.

Häj hopp, en rolier dans etc.

Björkäng.

2:dra raden i sista strofen lyder även:

Å vacker när du på din käresta ser.

310. Behagar ungersvän.

Behagar ungersvän
dansa med sin vän?
För rosor ock violer.
För rosor ibland de liljorna små,
för järtunge lilla, mäj skall du få,
för rosor ock violer.

Varv.

Sista raden sjunges även:

Men ja ska lära däj å vänta.

311 A. Häj lirum.

Häj lirum, häj larum,
häj lustig ock glad!
Dansa bättre, dansa bättre
med vännen du har!

Varv.

311 B.

Häj, lirom häj, larom häj,
lustigt som jag!
Dansa mera, dansa mera
med flickan du har!
Häj lirom, häj larom,
häj lustigt som jag!

Längjum.

312. Det står ett träd.

Det står ett träd på min fa-ders gård, det bär så un-der-li-ga
 gre-nar; när de an-dre so-ver två, då so-ver jag al--
 le--na. De rö-de ro-ser är så här-li-ga,
 väck-ra fic-ko-r är så kär-li-ga; men när man får den
 man vill ha, då är det nö-je till att le-va.

Det går väl an att sova två,
 om intet annat kommer efter;
 barna gråter ock vaggan låter,
 ock man blir ofta väckter.

Råda.

313. Morfar hade en gammal rock.

Mor-far ha-de en gam-mal rock, som var av svi-ne-hår
 vä-ven; ock när han dan-sa-de som all-ra bäst, så tog han
 fic-kan i nä-ven. Rö-da ro-ser ä så här-li-ga,



Gillstad.

314. Det är så roligt.

Det är så roligt, det är så roligt om sommaren uppå änga,
ock pojka slår ock tösera rakar te stränga.

Det är så roligt, det är så roligt om sommaren uppå åkern,
gubben före ock käringen efter med påken (= rivan).

Råda.

315. Kom, skall du få en dans.

Kom, sa du få en dans utav mäj
å ja en av däj å du en av mäj,
å så sa dä vandra laget umkring,
te däss vi får dansat alla.

Långjum.

316. Jag rider lätt.

Jag rider lätt uppå min häst
uppå de grönskande valla.
Blommor spela så gladelig,
blommor spela så gladelig,
låt inte pojkar bedraga dig,
för de bedraga så många.

Långjum.

317. Plocka plantor.

Plocka plantor ock sätta kål,
när det rägnar.
Tag din lilla vän,
ja tag din lilla vän,
ja ta'n på armen, när du somnar!

Långjum.

318. Se här är jag.

Se här är jag, men var är du,
 se här är jag, men var är du?
 Se häj, du häj!
 Ser du efter mäj,
 jag betalar däj,
 du betalar mäj,
 sen tar jag mig en annan.

Längjum.

319. Ock hur du vänder dig.

Å hur du vänder däk,
 å hur du ställer däk,
 så laja att du har en trogen vän!
 Snart förgår dina ongdomsdajar,
 di komma ai mer igän.

Jak ser i öster,
 jak ser i väster,
 jak ser i nol å jak ser i sör,
 å over allt ser-ak vackra flecker,
 men ente ser-ak mi fästemo.

Jung.

320. Ingen träder så lätt i dansen.

Ingen träder så lätt i dansen,
 som lilla Lotta hon gjorde.
 Hon plockade blommor i sin famn,
 ock blommokransar hon gjorde.
 Dem älskar jag så järtelig,
 dem älskar jag så gladelig.
 Lade blommor uti sin hand,
 ock blommokransar hon gjorde.

Bitterna.

321. Ja jag hade aldrig friat.

Ja ja hade aldri friat te de,
 om du inte själv hade börja,
 för du geek å drog i kjolen på me,
 ock ja velle gärna följa.

Ock så går de te i lust å i lek,
 ätter så kommer tårar å svek,
 strax tar di säj en annan (anner).

Fredsbärg.

322. Fått i mitt sinn.

Fått i mitt sinn,
 att Kalle ska bli min,
 evad dä kostar eller gäller.
 Granngosse vår
 gifte säj i fjol,
 fattiger som e myra.
 I år har han gål,
 oxar å kor.
 hästar dä har han fira.

Fredsbärg.

323. Fågeln uti skogen.

Fågeln uti skogen han sjunger var da.
 Anna min vän å ja,
 vi ska bli äkta par.
 Hå hå hå nåh nå nåh,
 Anna ock jag.

Björkäng.

Införd från Stockholm.

324. Opp ock hoppa.

Opp ock hoppa (sutta), stå ej å dra däj,
 når du blir gammel, vell ingen ha däj.
 Setta i'na vrå
 kan du fälle få,
 men mett onga jarta får du ej ändå.

Björkäng.

325. Är det du?

Är det du?
 — Ja dä ä dä.
 Kommer du nu?
 — Ja dä gör-a.

Vell du ha me?
 — Ja dä vell ja.
 Ä dä säkert?
 — Ja bevars!

Norra Vadsbo.

326. Hopp flicka lilla.

Hopp flecka lella, vell du ha me?
 Se här ä nappavanta som du ga me.
 Östbo (Kindbo) ä du, å Västbo (Åsbo) ä ja,
 lärsko (skinnsko) har du, å träsko har ja.
 Jänka (dansa) bäst du jänka (dansa) vill,
 me sa du [ändå] ha.

Norra Vadsbo.

327. Slå på storom.

När som An - na - Li - sa slår på sto - rom, vem får då va - ra
 med? När som An - na - Li - sa slår på sto - rom, vem får då va - ra
 med? Tac - ka dem för det, tac - ka dem för det,
 då får An - ders - Pet - ter va - ra med.

Ås härad.

Anna-Lisa, den uppjudandes namn; Anders-Petter, den uppjudnes namn.

328. Vill inte du.

Vill inte du, så skall jag
 själv dansa med kulla. —
 Själv dansar jag med kulla.

Björkäng.

329 A. Kom Stina.

Kom Stina, min gumma lilla —
kom Anders, min gubbe lille,
kom kom!

Björkäng.

329 B. Kom, Bolla.

Kåmm, Bolla,
mi gumma lella :||
kåmm, kåmm!

Långjum.

330. Vill du gifta dig.

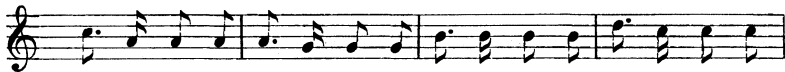
Vill du gifta dig, så kom, kom kom :||
Gärna vill jag så (3 ggr rep.),
gärna vill jag så, så.

Figuré ock galopp.

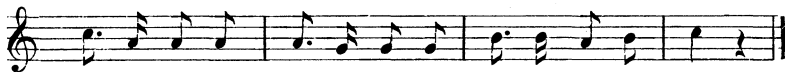
Under förra delen av följande sånger figurerar man för den man ämnar dansa med; när senare delen vidtager, blir upp-
bjudning ock galoppad.

331. Ritsch ratsch.

Ritsch ratsch fi - li - bom bom bom, fi - li - bom bom bom, fi - li -
bom bom bom bom. Fru Sö - der - ström, fru Sö - der - ström, fru
Sö - der - ström, fru Sö - der - ström å lil - la mamsäll Ros!



Giv mig li - te so - da - vat - ten, so - da - vat - ten, so - da - vat - ten,



giv mig li - te so - da - vat - ten, so - da - vat - ten, punsch!

(Forshem.)

Slutet lyder även:

Kan ja inte få den äran,
ha den äran, ta den äran,
kan ja inte få den äran
dansa me mamsäll?

Korsbärga.

332 A. Så går jag i ringen.



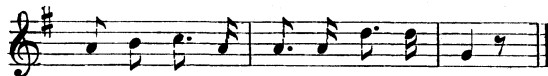
Så går jag i rin - gen ock ser up - på däj, så räcker jag dig



han - den, så dan - sar jag med däj. För i ga - lopp i



bå - da två, för i ga - lopp i bå - da två, för i ga - lopp i



bå - da två, för i ga - lopp i två!

Åse härad.

332 B. Så går jag uti dansen.

Så går jag uti dansen,
så tittar jag på däj,
så räcker jag dig handen,
så dansar du me mäj.
I galopp vi båda två ::
i galopp vi två!

Forshem.

332 C.

Så går'a där i ringen
 å ser uppå de;
 så räcker'a de handen,
 kom dansa me me!
 I dala, i dalaskog —

Så går'a där i ringen
 å ser uppå de;
 så räcker'a de handen,
 kom dansa me me,
 på bröllop, I bägge två —

Norra Vadsbo.

333. I dalar ock skog.



Jag gick mig ut - åt lun-den att väl - ja mig en vän, så



räck-te han mig handen: kom dan-sa med mäj! I da-lar



ock i da-lar, skog, i da-lar ock i da-lar, skog, i



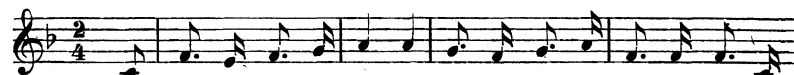
da-lar ock i da-lar, skog, i da-lar ock skog.

Ås härad.

Sista raden sjunges även:

I Dalarnes skog.

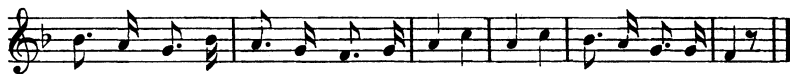
334. Vi äro musikanter.



Vi ä-ro mu-si-kan-ter i-från Ska-ra län ock län, vi



ä - ro mu - si - kan - ter i - från Ska - ra län. Vi kan spe - la,



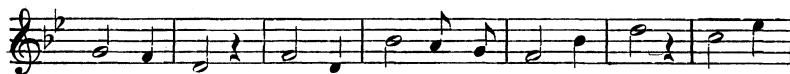
vi - o - vi - o - vi - o - läj, ock vi kan spe-la, vi - o - vi - o - läj.
Ås härad.

Uppbudning ock vals.

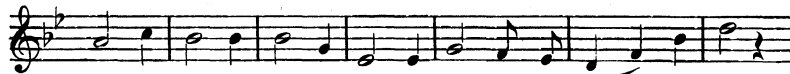
335 A. Blott för dig.



Blott för dig, som en än - gel mild, svingar jag omkring ut - i



dan - sens ring. Blott för dig, som en än - gel är, hål - ler



jag dig kär kär kär, ja blott för dig, som en än - - - gel är,



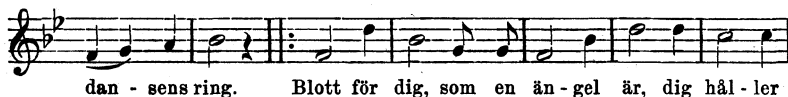
hål - ler jag dig kär.

Ås härad.

335 B.

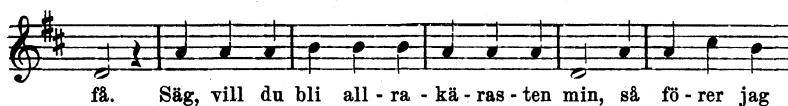


Blott för dig, som en än - gel är, svingar jag omkring ut - i



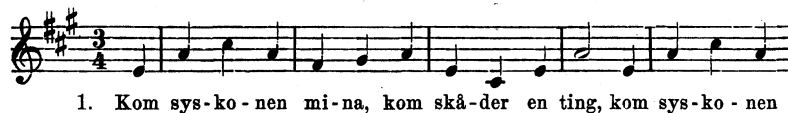
Viste härad.

336. Damerna på golvet gå.



Ås härad.

337 A. Kom, syskonen mina.



mi - na, kom skå - der en ting: två främman - de {här - rar} ha
{da - mer}

sti - git här - in, två främman - de {här - rar} ha sti - git här - in.
{da - mer}

2. De bocka, de {nicka}, de hälsa så här,
{niga} ock sen få vi se, vem som de hålla kär.
3. Kom lille, kom snälle, kom för mig i vals,
för dig vill jag binda en gyllene krans.
4. Den gyllene kransen den törs jag ej ta,
förrän jag har frågat min mor ock min far.
5. Min moder ock fader de svara väl ja,
ty de vilja lika så gärna som jag.

Ås härad.

337 B.

1. Kom sys - ko - na mi - na, kom skå - da en ting:

de kommer två här - rar spat - se - ran - de in, de kommer två

här - rar spat - se - ran - de in.

2. De hälsa, de buga, de nicka så här,
men snart få vi se, vem som de hålla kär.
3. Kom flicka, kom sköna, kom för mig i dans,
ja dig vill jag giva en gyllene krans.

4. Den gyllene kransen den törs jag äj ta,
förrän jag har frågat min mor ock min far.
5. Ja fråga din {fader }
 {moder}, så mycket du vill,
men hela mitt järta det hörer dig till.

Forshem.

337 C.

Kom syskona mina, kom skåda en ring:
tre främmande härrar ha stigit här in.

De hälsa, de buga, de nicka så här.
Men snart få vi se, vem som de hålla kär.

Kom unga, kom sköna, kom följ mig i vals,
för dig vill jag giva en gyllene krans.

Den gyllene kransen den törs jag ej ta,
förrän jag fått fråga min mor ock min far.

Ja fråga din {fader }
 {moder}, så mycket du vill,
men hela din ungdom den hörer mig till.

Björkäng.

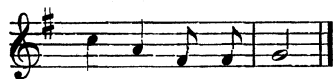
338. På golvet där gångar.



1. På gol - vet där gån - gar ett en - das - te par: en li - ten skön



jung - fru ock fa - ger un - ger - sven, en li - ten skön jung - fru ock



fa - ger un - ger - sven.

2. Vill ungersven följa skön jungfrun i säng?
För jungfrun att sova blir sängen för kall,
men kommer lilla vännen, så blir den väl varm.

3. Den lilla grå rocken den tar han av säj,
den byter han bort ock får brännvin för den.
4. Ett ärligt farväl ock ett uppriktigt näj,
ett passande avsked det giver jag däj.
5. I fjol hade jag mig en otrogen vän,
men nu har jag fått mig en bättre igän.

Viste härad.

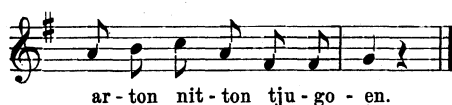
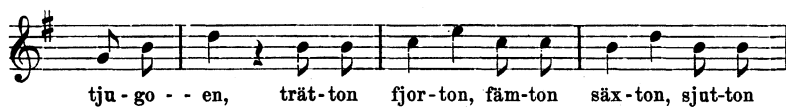
339. Det gångar en yngling.

1. Det gån-gar en yng-ling så smärt ock så lång, ock där-för så
är han så stolt i sin gång. Kom val-sa med mäj, jag tye-ker om
däj, fast det är så mån-ga som ak-ta på mäj. 2. På mäj ak-tar
fa-der, på mäj ak-tar mor, på mäj ak-tar sys-ter, på
mäj ak-tar bror, på mäj så ak-tar min lil-la vän, det
bäs-ta i värl-den så är det väl den.

Åse härad.

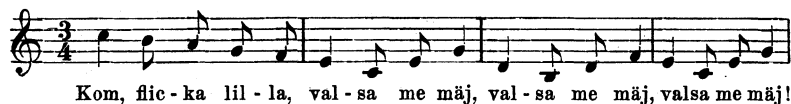
340. Ett två tre.

Ett två tre, fy-ra fäm säx, sju åt-ta ni-e ti-e



Åse häräd.

341 A. Kom, flicka lilla.

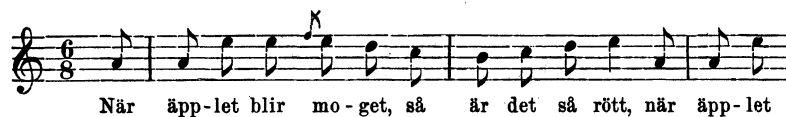


341 B.

Kom flicka lilla, dansa med mäj ||: dansa med mäj ||:
mitt uti dansen ||: kysser jag däj ||: o däj!

Norra Vadsbo.

342 A. När äpplet blir moget.





är det så sött, när fic-kor-na fri-a, då är det så sött.

När som de bli gifta, så byter det om ::
så kör han bort käringen ock själv tager rum ::

Så kokar han gröten, så att den bränner vid ::
så skrapar han grytan ock sliekar 'na till ::

Råda.

342 B.

Nor äpplet blir moget, då blir då så rött ::
nor gossarna friar, då ä dä så sött ::
Män nor di blir jefta, så buter di um,
då tjör di ut gumma å blir på sett rum.

Nor äpplet ä moget, då ä dä så gult ::
nor flekkerna friar, då blir dä snart slut ::

Korsbärga.

4:de raden lyder även:

då slår di si gumma vareveli stunn.

343 A. Du tycker du är vacker.

Du tycker du ä vacker,
men de tycker inte ja ::
Å ängen var grön,
å flickan var skön.
Kom valsa me mäj,
ja tycker om däj.

Forshem.

2:dra raden lyder stundom:

å de tycker även ja.

Vedens härad.

343 B.

Du tökker att ja ä vakker,
män dä tökker inte ja ::
Åkk äppen var grön,
åkk flekkan var jön,
kåmm valsa mä mäj,
ja tökker um däj.

Korsbärga.

344. När N. N. skall hava bröllop.

När Axel skall hava bröllop,
vem får då vara med? ::
Jo Anna, jo Anna
ock så ingen ann ::

Uvered.

Sjunges på melodien till nr 365 A.

Dramatiska lekar.

345. Se damerna.

Se da-mer-na, se da-mer-na, se da-mer-na, se da-mer-na,
na, allt up-på ba-lar-na! Kan jag in-te få den ä-ran,
ha den ä-ran, ta den ä-ran, kan ja in-te få den ä-ran
dan-sa me mam-sell? Ritsch ratsch fi-li-bom bom bom, fi-li-
bom bom bom, fi-li-bom bom bom, ritsch ratsch fi-li-bom bom bom, så
dan-sar ja.

Varv.

Under första avdelningen av sången dansa 5 eller 6 omkring. Under andra avdelningen bjuda de upp var sin av de lekplatsen omgivande. Under tredje valsa paret omkring. De uppbjudna ta sedan i ring.

346 A. Geten den du gav mig.

Geten den du gav mäj, den har jag.
Får jag någon annan, så tar ja'n.
Getabocken giver ja däj,
tag den å säj, att du feck den av mäj.
Tag dig en bock!

Tranemo.

Sjunges till polskmelodi. Vid de sista orden ta gossarna var sin flicka ock börja dansa.

346 B.

Å bocken (geta) den ja hade,
den har ja.
Får ja någon annan,
så tar ja.
Gemmer å lam giver ja däj;
säj säj, du feck'en å mäj.
Ta däj en bock (e get)!

Vedens härad.

347 A. Flicka lilla, vill du gifta dig.

Gosse lille } vill du gifta däj, så nicka! ::
Flicka lilla }
Tycker du, att du vill ha mäj,
så tror ja visst, att du kan få mäj.
Vi ska leva, å vi ska dö,
vi ska räfsa å köra hö,
när de rägnar ::

Forshem.

Den som går, nickar mot en annan, som nickar tillbaka. Vid orden: »tycker du» etc. dansa båda.

347 B.

Flicka lilla, vill du gifta däj, så nicka!
 Nog tror jag, du vill ha mäj,
 nog tror jag, du kan få mäj.
 Vi ska leva, å vi ska dö,
 vi ska räfsa å köra hö,
 när dä rägnar (med varandra).

Björkäng. (Bitterna.)

348 A. I världen där lever.

1. I världen där lever man lycklig ock säll,
 där äter man gröt både middag å kväll.
 Men du går aldrig ur mitt sinn' ∴
 för du är min, ock jag är din
 i alla våra livsdagar,
 så länge kärleken varar.
2. Till sist de skulle skiljas åt
 me mycken sorg å mycken gråt.
 Men du går aldrig etc.

Förshem.

En går inne i ringen, tils vid orden: »Men du går» etc. han tar en ock dansar med. Medan man sjunger: »Till sist» etc., gå båda inne i ringen ock gråta, men vid följande: »Men du går» etc. fatta de åter varandra ock dansa.

348 B. Medan vi vandra.

1. Medan vi vandra i världen så säll,
 så gå vi till {gossarne}
 {flickorna} varenda kväll.
 Men du går aldrig utur mitt sinn',
 för du är min, ock jag är din
 i alla våra livsdagar.
2. Ja du har svikit ock bedragit mäj,
 tro aldrig mer, att jag tänker på däj.
 Men du går aldrig etc.
3. Ja nu är det tid att skiljas åt
 med mycken sorg ock mycken gråt.

Men du går aldrig utur mitt sinn',
 för du är min, ock jag är din,
 i alla våra livsdagar
 (eller: så länge detta lilla varar).

Björkäng.

349 A. Jag bär en dyna.

Ja bär en dyna full av {halm,
 hö},
 full av {halm}, full av {halm,
 hö},
 den bär ja för min fäste- {man,
 mö},
 ja för min fäste- {man,
 mö}
 Ock vem skall vila uppå den?
 Jo det skall jag ock du, min vän,
 jag ock du, min vän.

Korsbärga.

I stället för »hö (halm)» ock »fästemo (-man)» sjunges även »fjär»
 ock »järtelikär». Sista raden sjunges även:
 vila uppå den.

Den som går, har en näsduk i handen, som han vid orden: »den
 bär jag» etc. breder ut framför en i ringen. Vid orden: »Ock vem skall»
 etc. lägga sig båda på knä på näsduken ock kyssa varandra.

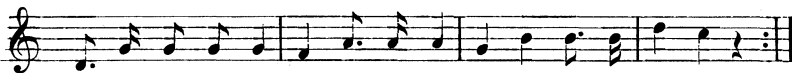
349 B.

Jag bär en dy-na full av fjär fjär ock fjär, den läg-ger jag
 för min jär-tans-kär kär ock kär. Men vem skall vi-la up-på
 den den ock den? Jo det skall du ock jag, min vän vän ock vän.
 Åse härad.

350 A. Hopp Pälle då.



Hopp Päl - le då, mäj skall du få, men var har du ring - en?



Här har du min hand, ta mäj i famn, säj säj de för ing - en!

Korsbärga.

Slutet av värsen lyder även:

Ta mäj i hand,
ta mäj i famn,
men säj de för ingen!

Forshem.

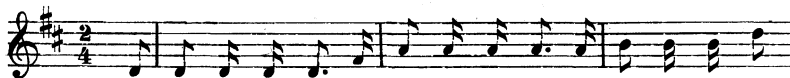
Vid orden: »ta mäj i hand, ta mäj i famn» utföra de dansande vad som sjunges.

350 B.

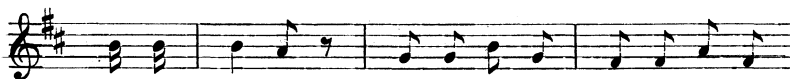
Hopp {gosse } då,
 {flicka }
mäj kan du få,
men säj, var har du ringen?
Ta mäj i hand,
ta mäj i famn,
men säj (tala om) de för ingen!

Björkäng.

351 A. Det brinner en eld.



De brin-ner en eld, han brinner så klar, han brinner i tu -



sen - de kran - sar. Kun - de jag de nö - jet få att



med min kä - ras - te dan - sa? Vänd dig om, ta mig i hand,



Korsbärga. (Forshem.)

De båda dansande, som ha mycket långsam takt, vända sig om, ta varandra i hand ock famn, när så sjunges.

351 B.

Det brinner en eld, han brinner så klar,
han brinner som tusende kransar.
Kan jag inte äran få
att med min käresta dansa?

Vänd dig om, tag mig i famn,
dansa med mig mera!
Vänd dig sedan om igän,
ock låt oss dansa mera!

Ja du har vart min första vän,
ock du skall bli min sista.
Om jag inte däj kan få,
så skall mitt jërta brista
(så lägger jag däj i 'na kista).

Björkäng.

351 C.

Det brinner en eld, den brinner så klart,
den strålar kring tusen kransar.
Kunde jag den äran få

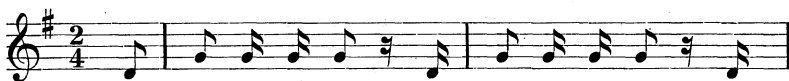
att med min $\left. \begin{array}{l} \text{käre} \\ \text{kära} \end{array} \right\}$ få dansa?

Ta mig i famn ock vänd dig om,
ock låt oss dansa än en gång!

Vänd dig sedan om igän,
ock låt oss dansa mera!
Du har vart mitt sista stöd,
ock du skall bli mitt sista.
Om jag dig ej äga får,
så vill mitt jërta brista.

Längjum.

351 D.



1. Det brin-ner en eld, den brin-ner så klar, den



brin-ner i tu-sen-de kran-sar. Den el-den vill jag



ge-nom-gå, att med min kä-ras-te dan-sa.

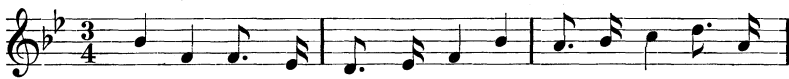


I. Vänd dej om, tag mej i famn ock dan-sa med mej me-ra.

Ringdans med en person inne i ringen. Vid I sker uppbudning ock omdansning. Efter denna lek sjöngs ock dansades ofta en polska, t. ex. »Här dansar jag med min lilla vän».

Vartofta-Åsaka.

352 A. Kom, kom fager unga mö!



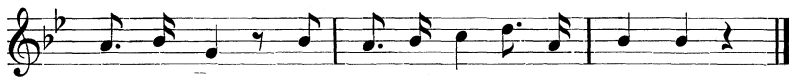
Kom, kom, fa-ger ung-a mö, kom, för oss bå-da i



dan-sen! dan-sen! Den e-ne gi-ver jag en korg, den



and-re ta-ger jag till min borg. Sen är här gläd-je ock



ing-en sorg, för här ska bröl-lop-pet stån-da.

- I. Kom, kom fager { unger sven,
 unga mö,
 kom, för oss båda i dansen!
- II. Den ene giver jag en korg,
 den andre tager jag till min borg.
 Sen är här glädje ock ingen sorg,
 för här ska brölloppet stånda.

I stället för

Den ene giver jag en korg,
 den andre tager jag till min borg

sjöng man ibland:

Den ene giver jag min hand,
 den andre kastar jag till Hälsingland.

En gosse inne i ringen bjuder upp två flickor vid I, ock dansar med dem båda på en gång till II; då ger han den ena korgen, d. v. s. dansar endast med den andra av flickorna. Den försmådda går ut i ringen igen, under det att den andra stannar inne ock bjuder upp två gossar.

Vartofta-Åsaka.

352 B.

Kom, kom, fager unger sven,
 ock för oss båda i dansen! ::
 Den ena giver jag en korg,
 den andra för jag till min borg.
 Här är glädje ock ingen sorg,
 ty här skall brölloppet hållas. ::

Forshem, Korsbärga.

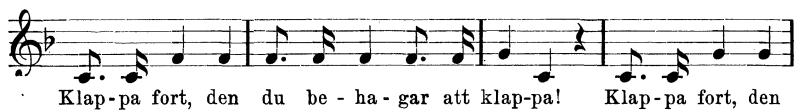
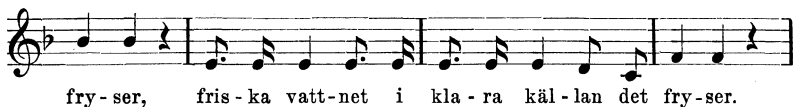
353 A. Klara solen på blåa himmelen.



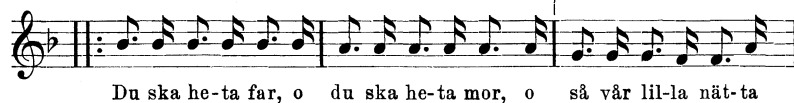
Kla-ra so-len på blå-a him-melen den ly-ser. Kla-ra so-len på



blå-a him-me-len den ly-ser. Fris-ka vattnet i kla-ra käl-lan det



1



2



Klara solen på blåa himmelen den lyser, ::
friska vattnet i klara källan det fryser. ::

- I. Klappa fort, den du behagar att klappa! ::
- II. Efter kommer prästen med sin långa svarta kappa. ::
Jag skall eder båda två sammanviga. ::
Du ska heta far, o du ska heta mor,
- III. ock så vår lilla nätta piga. ::
- IV. Här dansar far, o här dansar mor, o här dansar prästen
mä si piga. ::

Ringdans med en gosse inne i ringen. Vid I bjuder han upp en flicka i ringen ock dansar om med denne till II; då tas en annan gosse, »prästen», in i ringen. Det första paret böjer knä framför prästen, som nu skall viga dem. Han pekar på gossen ock säger: »Du ska heta far», ock åt flickan säger han: »Du ska heta mor». Paret reser sig upp, ock vid III tas ännu en flicka in i ringen. Det första paret höjer därefter sina händer till en enkel port, ock pigan ock prästen ställa sig efter resp. gossen ock flickan nr 1. Med höger hand fatta pigan ock prästen det första paret redan uppräcotta händer. Därefter rör man sig med springsteg, först medsols. På reprisens första takt del vänder man, återtar samma fattning, som nyss beskrivits, med den andra handen, ock dansar sedan motsols. Detta sätt att dansa kallades att dansa fyra. Varannan gång stannar pigan inne i ringen, varannan gång prästen.

Vartofta-Åsaka.

353 B.

Klara solen på blåa himmelen lyser, ::
friska vattnet i klara källan det fryser. ::
Kom, kom, min lilla vän, låt oss hasta,
klappa fort, den du behagar att klappa! ::
Efter kommer prästen med sin långa svarta kappa, ::
han skall oss båda två sammanviga. ::
Du skall heta far, ock jag skall heta mor,
ock så vår lilla, nätta piga ::

Forshem, Korsbärga.

354 A. En gång jag höll dig kär.

Man gick i ring. En gosse (flicka) bjöd upp under följande sång:
En gång jag höll dig kär, du frimodiga flicka (gosse),
en gång men aldrig mer, jag slapp dig väl.
Du hade tänkt att narra mig,
men det gick inte an för dig.
Nu skall du få stå ock se,
vem min käraste skall bli.

Därpå bjöd han upp en annan flicka, ock så sjöng man:
 Här dansar jag ock min lilla,
 slätt ingen skall oss åtskilja,
 innan döden han bevisar sin vilja.

Horred.

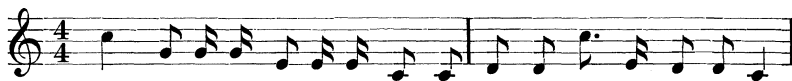
354 B.

Hå, hå, du { frimodiga gosse }
 { trolösa flicka },
 på den tid jag höll dig kär.
 En gång, men aldrig mera,
 det var gott, jag slapp dig väl.
 Du har tänkt att narra mig,
 men nu skall jag purra dig.
 Rättnu skall du få se,
 vem min käraste skall bli.
 — Här är vännen den bästa,
 som mitt järta kunde fästa.
 Du är min ros ock min lilja,
 intet skall oss åtskilja,
 inga öden,*
 förrän döden,*
 som oss skiljer så många.

Forshem, Korsbärga.

Var. * förrän nöden,
 som är döden,

354 C. Kling, klang, du frimodiga flicka.



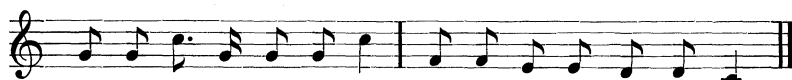
I. Kling, klang, du fri - mo - di - ga flic - ka, på den tid jag höll dig kär.



En gång men ald - rig me - ra: det var gott, jag slapp dig väl.



Du har tänkt att nar - ra mej, men nu skall jag pur - ra dej.



Nu ska du få stå ock se, vem min kä - res - ta ska bli.

Polska.

II. Se, här är vän-nen den bäs-ta, som mitt jär-ta mån-de



fäs-ta, som av ro-sor ock lil-ja, som mitt jär-ta mån-de



skil-ja, som av dö-den, som av ö-den som så många



skil-jer åt. Ock det ska ske med pust ock gråt.

En gosse inne i ringen. Han pekar under hela första avdelningen på en flicka i ringen, allt under det att han går några varv. Vid II bjuder han upp en annan flicka ock dansar polska med henne. Den flicka, som han pekat på, men ej dansat med, får stanna inne i ringen.

Vartofta-Åsaka.

355. Se hur många vi här gå.

Se, hur många vi här gå,
alla muntra, glada.

Liten { flicka }
 { gosse } för mig står,

hon (han) mig så mycket behagar.

Jag håller dig kär,

jag märker det väl,

jag törs icke säga, hur vacker du är.

(Jag gör däruppå, jag låter dig stå.)

Jag går ock tar mig en annan.

— Här dansar jag med lilla vännen min,

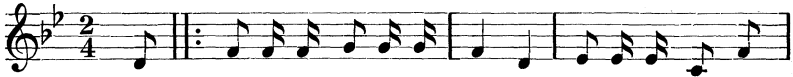
som jag har i mina tankar. ::

Roligt ha vi haft, ock roligt ska vi få,

här är fästefolk i banko. ::

Forshem, Korsbärga.

356 A. Det gick ett par gubbar i snöfall.



1. I. Dä geck ett par gummer i snö-fall, tjong fa-de - ral - la,
 2. II. di fri - a för hund-ra riks - da - ler, tjong fa-de - ral - la,



fa-de - ra - la - lej. Di rå-ka så il-la i nö - fall,
 fa-de - ra - la - lej. Di äg-de la knappt en da - ler,



tjong-fa-de - ral-la lej Di lej. 3. O kor - gen ja dej
 tjong-fa-de - ral-la 4. O han - den ja dej



skän-ker, tjong fa-de-ral-la fa-de-ral-la lej. III. En an-nan ja på-
 gi - ver, tjong fa-de-ral-la fa-de-ral-la lej. Min kä-ras-te du



tän - ker, tjong fa - de - ral - la lej. O lej. 5. IV. O
 bli - ver, tjong fa - de - ral - la



nu ä ja så järt-ligt glad, ja tror ja hop-par ö - ver



bär-jen. Nu har ja fått dän ja vell ha, den and-ra gi-ver ja



kor-jen. 6. Mä kor-jen i dän e - na handen o flic-kan i den

and-ra, så sät-ter jag på hat-ten min o
ger mej ut te o vand-ra.

Ett par gossar gå några varv inne i ringen. Vid II peka de på var sin flicka. Vid III räckta båda handen åt en annan flicka. Vid IV dansa paren polska eller gammalvals inne i ringen. De flickor, som »gubbarna» givit korgen, få gå in i ringen ock bjuda upp nästa gång.

Vartofta-Åsaka.

356 B.

1. Det gingo två { gummor } i snöfall —
 { gubbar }
 sjung falalallafalalalalej —
 De råkade ofta i nödfall —
 (eller: Jag tror, att de voro från Nödfall,)
 sjungfalalalalalej.
 Korgen jag dig skänker —
 sjungfalalallafalalalalej —
 en annan jag påtänker —
 sjungfalalalalalej.
 Ock nu är jag så järtligt glad,
 nu har jag fått den jag vill ha. ::
 Ock nu är jag så järtligt nöjd,
 jag tror, jag hoppar i himmelshöjd. ::

2. Det gingo två gubbar åt skogen —
 sjungfalalallafalalalalej —
 de önska sig hållre på krogen —
 sjungfalalalalalej.
 De fria för tusen riksdaler —
 sjungfalalallafalalalalej —
 de ägde knappast en daler —
 sjungfalalalalalej.
 Ock nu är jag så järtligt glad,
 nu har jag fått den jag vill ha. ::
 Ock nu är jag så järtligt nöjd,
 jag tror, jag hoppar i himmelshöjd. ::

Forshem, Korsbärga.

357. Så hälsn vi gudda.



I. Så hälsn vi gud-da. Gud-da, gud-da, gud-da, gud-da! Så



hälsn vi gud-da. Gud-da, gud-da, gud-da! II. För

Polska.

du går ald-rig ut - ur mitt sinn, för du ä min, o



ja ä din i al-la vå-ra livs-da-gar.

2. III. Gå bort ifrån mig,
du ser så illa, illa ut.
Gå bort ifrån mig,
du ser så illa ut!
- IV. För du går aldrig etc.
3. V. Så bjuda vi adjö,
adjö, adjö, adjö, adjö!
Så bjuda vi adjö,
adjö adjö, adjö!
- VI. För du går aldrig utur mitt sinn,
för du är min, ock jag är din
i alla våra livsdagar.

Ringdans med en eller flera inne i ringen. Uppbjudningen sker genast vid I, då man räcker handen åt någon i ringen, bockar och niger. Vid II dansar paret polska. Vid III göra båda avvisande gester och låtsas vilja gå ifrån varandra, men förenas åter i polskan vid IV. Vid V skall man skiljas, låtsas gråta ock ta avsked av varandra; men vid VI dansar man polska igän. Den, som blivit uppjuden, stannar inne i ringen.

358. Ock när som flickorna ska hålla bröllop.

O när som fic-ker-a sa hål-la bröl-lop, vem får då
va-ra med? Var-för in-te du, o var-för in-te ja, o
var-för in-te al-li-ho-pa? var-för in-te al-li-ho-pa?

En eller flera inne i ringen. Uppbjudningen sker vid värsens början. Kan även dansas som polska efter en annan lek.

Vartofta-Åsaka.

359. Vi äro musikanter.

Vi ä-ro mu-si-kan-ter i-från Ska-ra län o län; län.
Vi kan spe-la fi-o-li-o-lej. I. Vi kan spe-la
bas-fi-ol o flöjt. III. O vi kan dan-sa — bom fa-de-ral-la,
bom-fa-de-ral-la, bom-fa-de-ral-la bom!

Två gossar inne i ringen. De promenera runt. Vid I stanna de framför två flickor i ringen ock låtsas spela fiol eller flöjt allt efter tåxtens ord. Vid II fatta flickorna ock gossarna varandas händer så, att fattningen bildar ett kors, ✕✕ Därefter rör sig denna stjärna först

åt vänster, sedan under repringen åt höger med hoppande steg. Vanster fot föres åt vänster, höger fot efter, vänster fot åter till vänster o. s. v. När man för andra gången kommer till »O vi kan» o. s. v. ock man ändrar om dansriktning, går höger fot först åt höger, vänster fot efter o. s. v. Efter denna lek dansades ofta en vals eller polska.

Vartofta-Åsaka.

360. Sju vackra flickor i en ring.



1. Sju vack-ra flic-kor i en ring :| vack-ras-te flic-kor



här-om-kring i - bland de flic - kor al - la.

1. Sju (fäm, tre) vackra $\left\{ \begin{array}{l} \text{gossar} \\ \text{flickor} \end{array} \right\}$ i en ring: ::
vackraste $\left\{ \begin{array}{l} \text{gossar} \\ \text{flickor} \end{array} \right\}$ häromkring
ibland de $\left\{ \begin{array}{l} \text{gossar} \\ \text{flickor} \end{array} \right\}$ alla.
2. I. Gossarna $\left\{ \begin{array}{l} \text{vända sej omkring,} \\ \text{Flickorna} \end{array} \right\}$ sökande efter vännen sin
ibland de $\left\{ \begin{array}{l} \text{flickor} \\ \text{gossar} \end{array} \right\}$ alla.
3. II. Vara vem det vara vill, ::
den, som jag räcker handen till,
III. han har mitt unga järta.
4. IV. Nu kan jag vara riktigt gla, ::
nu har jag fått den jag vill ha
ibland de $\left\{ \begin{array}{l} \text{flickor} \\ \text{gossar} \end{array} \right\}$ alla.

Några flickor iune i ringen. Dessa flickor dansa också ringdans, ock deras ring rör sig i motsatt riktning mot den yttre ringen. Vid I vända sig flickorna om, fatta i ring igän ock dansa nu med ansiktena vända mot den yttre ringen. Vid II bjuda de upp var sin gosse ur den yttre ringen ock räcka handen åt honom. Vid III dansar var ock en om med den, hon valt. Vid IV vändning ock omdansning åt motsatt håll. Gossarna stanna inne i ringen.

Vartofta-Åsaka.

361 A. På stolarna de sitta.

På sto-lar-na de sit-ta, ett sko-ja-re-par-ti,
sko-ja-re-par-ti, o tit-ta på de luf-fa-re, som
tā-ga där för-bi, för-bi, o tit-ta på de luf-fa-re, som
tā-ga där för-bi.

1. På stolarna de sitta, ett skojareparti, ::
ock titta på de skojare (luffare), som tåga där förbi, förbi,
ock titta på de skojare (luffare), som tåga där förbi.
2. I. Den vackraste av skojarna (luffarna) får sätta sig ned, ::
ock bäst som de sitta, så nåkas de vid, ja vid,
ock bäst som de sitta, så nåkas de vid.
3. Säg, vill du bli min lilla förtjusande ros? ::
Nej, språkar du om sådant, så springer jag min kos,
kos, kos.
II. Nej, språkar du om sådant, så springer jag min kos.

I ringen stå två stolar med ryggarna vända emot varandra, ock på stolarna sitta två gossar. Vid I ta gossarna var sin flicka från ringen ock sätta hände i sitt knä. Gossarna ock flickorna prata med varandra, allt under det de i ringen deltagande sjunga. Vid II rymma gossarna sin kos, d. v. s. gå ut i ringen. Flickorna sitta kvar, ock nästa gång är det de som ta sig två gossar ur ringen.

361 B. På stolarna de sitta.

1

På sto - lar - na de sit - ta, ett sko - ja - re - par - ti,

2

sko - ja - re - par - ti, ock tit - ta på de luf - fa - re, som

tå - ga där för - bi, för - bi, ock tit - ta på de luf - fa - re, som

tå - ga där för - bi. Den vack - ras - te av luf - far - na får

1 2

sät - ta sig ned, sät - ta sig ned, o bäst som de sit - ta, så

1 2

pra - - tas de vid, ja vid, o pra - - tas de vid.

Säg, vill du bli min lilla, förtjusande ros? ::
 Nej, pratar du om kärlek, så rymmer jag min kos. ::

Lekes som i Vartofta-Åsaka sn (se 361 A).

Agnetorp.

362 A. Skära, skära havre.

Skä - ra, skä - ra hav - re, vem skall hav - ren bin - da?



Det skall all-ra kä-ras-ten min, var skall jag ho-nom fin-na? Jag



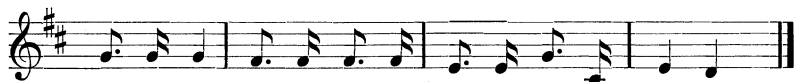
såg-en i går af-ton ut-i det kla-ra må-na-skin. I. När



var tar sin, så tar jag min, så får den sis-te ing-en.



II. Det var rätt ock la-gom, att Sti-na fick i dan-sen gå, för



ha, ha, ha, nå, nå, nå, för ing-en vil-le ha-na.

Ett udda antal deltagare. Vid I tar var ock en sin, d. v. s. man skyndar sig att gå tillsammans två ock två. Den som blir udde, får skämmas, ock alla de andra fortsätta att sjunga (II), under det de klap-pa i händerna ock peka finger åt udden.

Vartofta-Åsaka.

362 B.

1. Skära, skära havre,
vem skall havren binda?
Det skall allrakärasten,
var skall jag honom finna?
Jag såg-en i går afton
uti det klara måneskent.
När var tar sin,
så tar jag min,
så får den siste ingen.
2. Det var rätt, ock det var rätt,
ock det var rätt ock lagom;
att N. N. fick i dansen gå,
för ingen ville ha-en.
För hå, hå, hå,
för hå, hå, hå,
för ingen ville ha-en.

Forshem, Korsbärga.

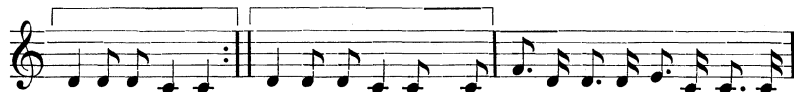
363 A. Före går la ja.



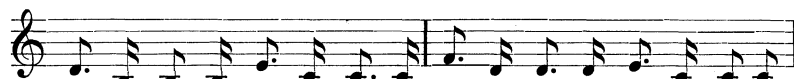
I. Fö-re går la ja mä sö-ne-ra mi-na, sö-ne-ra mi-na,
 II. Ät-ter kommer du mä dött-rar-na di-na, dött-rar-na di-na,

1

2



sö-ne-ra mi-na. dött-rar-na di-na. III. Så but-ten vi be-gäv-ningen, så



but-ten vi be-gäv-ning-en, så but-ten vi be-gäv-ning-en, så



but-ten vi be-gäv-ning-en.

Deltagarna ställa upp sig på två rader, en rad med gossar ock en rad med flickor. I. Gossraden går ett varv på golvet, ock II flickraden kommer efter ock inuti den cirkel, som gossraden beskriver. Vid III vända raderna ansiktena mot varann. Var ock en har i handen en liten sak. Vid IV byta först den gosse ock den flicka, som stå mitt emot varandra, presenter. Sedan räcker var ock en över gåvan till den, som står snett emot honom eller henne medsols. På reprisens sista taktdel skall var ock en ha fått tillbaka den sak, som hon eller han från början skickade ut.

Vartofta-Åsaka.

363 B.

Före gångar jag me bröderna mina,
 efter kommer du me systrarna dina.
 Roligt är att vandra, du kära syster (broder), säj!

Rässp som vi gå, så klappa (trampa o. s. v.) vi varandra.
 Roligt är att vandra o. s. v. (el. så ge vi varandra något).

Vadsbo härad.

364. När min man kommer fuller hem.

Man gick i ring. En gosse ock en flicka voro inne i ringen. Gossen slog flickan ett slag. Hon sprang då undan ett stycke, ock följande dialog utspann sig:

När min man kommer fuller hem, så slår han mej,
 :: springer jag utåt kammaren ock gömmer mej. ::

Han låtsades då ångra sig:

Kom, kom, min lilla vän, jag slår dig ej. —
 :: Katten tror dig, du gamle skälm, du har narrat mej. ::
 Aldrig mera i mina dar skall jag slå dej. —
 :: Nå så får jag på försök hälsa på dej. ::

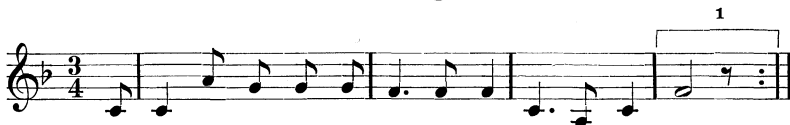
De båda i ringen dansade sedan efter sången av dessa ord:

Det är så roligt på sommaren till att räfsa,
 far ock mor de gå på golvet ock tjäfsa,
 tjäfs tjäfseli, tjäfs tjäfseli tjäfsa.

Nästa gång började man:

När min hustru kommer fuller hem, så slår hon mej o. s. v.
 med ombytta roller.

Horred.

365 A. Flickorna går i valsen.¹

Ock flic - kor - na går i val - sen med rö - da gull - band,



band, så kny - ta de om sin kä - res - tas arm, så



kny - ta de om sin kä - res - tas arm.

¹ Anmärkningen till lek nr 344 (s. 125 ovan) »Sjunges på melodien till 365 A» gäller icke mera, då detta nummer av Lampas lekar är förkommet.

1. Ock { flickan hon }
 { gossarna } } går i ringen med röda gullband,
 I. så knyta de om sin kärestas arm.
2. Ack kära lilla flicka, knyt inte så hårt!
 Jag ämnar ej att rymma bort.
3. II. Så hastigt den lille gossen åt skogen försvann
 med flickans röda gyllene band.
4. III. De skjuta efter honom med fämton gevär. —
 IV. Ja, viljen I mig något, så han I mig här.
5. Ja, nu är jag bliven gifter, nu har jag fått man,
 den raskaste gossen, som fanns i vårt land.
6. Ja, nu är jag bliven gifter, nu har jag fått fru,
 den vackraste flickan, som fanns i vår by.
7. Nu är jag bliven gifter, nu får jag heta mor,
 ock nu får ja la skära den osten så stor.
8. Nu är jag bliven gifter, nu får jag heta far,
 nu får jag göra vaggor åt våra små barn.

En flicka inne i ringen. Vid I knyter hon en näsduk, ett band eller dyl. om armen på den gosse, hon tänker bjuda upp. Vid II lämnar gossen ringen, ock alla de lekande klappa i händerna ock låtsas skjuta efter honom vid III. Han återvänder »från skogen» vid IV ock dansar vals med flickan. Gossen stannar inne i ringen ock bjuder upp en flicka.

Vartofta-Åsaka.

365 B

1. Gossarna }
 Flickorna } gå i ringen med röda gullband, ::
 så knyta de om sin kärastes arm. ::
2. Ack, kära du lilla { gosse }
 { flicka } }, knyt inte så hårt! ::
 Jag ämnar ej att rymma bort. ::
3. Så hastigt den { lilla flickan }
 { lille gossen } } åt skogen försvann ::
 med flickans röda gyllene band. ::

4. (Ock { gossen han } var i sorgen i dagarna tre, ::
 flickan hon }
 han } ville så gärna sin käresta se. ::
 hon }
5. De sköto efter honom med fämton gevär. ::
 Ock vill ni mig något, så ha ni mig här. ::
 (Till dig står allt mitt järtas begär. ::)
6. Nu har jag blivit gifter, nu har jag fått man, ::
 den raskaste gosse, som fanns i vårt land. ::
7. Nu har jag blivit gifter, nu har jag fått fru, ::
 den vackraste flicka, som fanns i vår by. ::

Forshem, Korsbärga.

366

Nu vilje vi begynna en dommaredans,
 men dommaren är inte hemma.
 Alla de, som i dommardansen gå,
 deras järtan de skola brinna.
 Alla så säga de hå, hå, hå,
 alla så säga de nå, nå, nå —
 har du drömt om din käresta i natt,
 skall du mot ljuset le.

Skara.

Sånglekar med galopp eller promenad.

Man sitter placerad parvis runt rummet eller står i en rundel. En är udde. Denne tar sig en maka (make) från något av paren, under det man sjunger en eller flera av nedanstående visor. Ofta sjunger man en först, tils man tröttnat på den, ock tar därefter en annan. Mycket vanlig sällskapslek i Västergötland. J. G.

367 A. Tjuv ock tjuv det skall du heta.

1. Tjuv ock tjuv det skall du heta,
för du stal min lilla vän;
men jag har den glada trösten,
att jag får en ann igän.
Tror jag, tralala,
tror jag, tralala,
tror jag, tralala,
tror jag så.
2. Vad skall den på balen göra,
som alls ingen flicka har?
Han skall sig en todty göra,
ock så röka en cigarr.
Tror jag, tralala etc.
3. Ser du, ser du, jag blev gifter,
ser du, ser du, jag fick man,
ock min man han heter Petter,
ock jag tror, att det går an.
Tror jag, tralala etc.

367 B. Tror du, jag är ut ock friar.

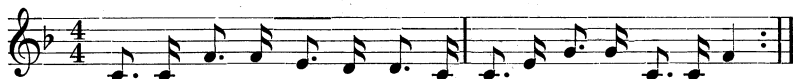
Följande 2 strofer sjungas till samma lek ock på samma melodi som nr. 367 A ock torde på somliga håll sjungas som fortsättning till 367 A. J. G.

Tror du, jag är ut ock friar,
för ja råka titta in.
Flickor finns i andra byar,
falla bättre i mitt sinn.
Tror jag, tralala etc.

Tänk, om mamma, pappa visste,
att du har en gosse kär,
tag mig sjutton, arton, nitton,
om det nånsin ginge väl.
Tror jag, tralala etc.

Korsbärga.

367 C. Tjuv ock tjuv.



Tjuv o tjuv dä ska du he - ta, för du stal min lil - la vän. }
Män ja har dän gla - da trös - ten, att ja får en ann i - gän. }



Tror ja, tra-la-la. Tror ja, tra-la-la, tror ja, tra-la-la. Tror ja så.

2. Inte sagt, jag går ock friar,
fast jag råka titta in.
Det finns flickor i andra byar,
faller bättre i mitt sinn.
Tror ja etc.
3. Vad ska den på balen göra,
som alls ingen flicka har?
Han skall sig en toddy dricka
ock så röka en cigar.
Tror ja etc.

4. Sest du, sest du, ja ble gefter,
sest du, sest du, ja feck man.
Vell du veta, va han hetter,
Anders Petter hetter han.
Tror ja etc.
5. Sest du, sest du, ja ble gefter,
sest du, sest du, ja feck fru.
Vell du veta, va ho hetter?
Stina Brita hetter hu.
Tror ja etc.
6. Tack sa du ha, för du geek den vägen,
tack sa du ha, för du titta in.
Tack sa du ha, för du drack mett kaffe,
tack sa du ha, för du doppa en ring.
Tror ja etc.

Sjöngs vid leken »Byta makar».

Vartofta-Åsaka.

368 A. Udden han ä later.

Ud - den han ä la - ter, tjong fa - de - ri - fa - de - ral - la - lej. Han
ä - ter sill o po - ta - ter. Tjong fa - de - ral - la - lej. Te -
Se
ra - de - ri - di - ral - la - lej, te - ra - de - ri - di - ral - la - lej,
nu, se nu, se nu går det bra, se nu, se nu, se nu går det bra,
tra - de - ri - di - ral - la - lej, tra - de - ral - la - lej.
se nu, se nu, se nu går det bra, nu så går det bra.

Udden han är dummer —
tjong faderalla lalala, —
han söker bara gummer, —
tjong faderallala etc.

Udden han ä kvecker,
han söker bara flecker.

När det blev riktig fart i bytandet av makar, sjöng man:

Se nu, se nu, se nu går det bra! ::
Se nu så går det bra.

Denna täxt ock melodi sjöngos, när man »bytte makar».

Vartofta-Åsaka.

368 B.

Ja udden han är later —
sjungfalalalalalalej.
Jag tror, han står ock sover —
sjungfalalalalalej.
Ja udden han är ledsen han,
för han har mist sin lilla vän,
ock inte blir han glader,
förrn han får en igän.

Korsbärga.

369. Jag tror du sitter ock sover.

Jag tror, du sitter ock sover,
som inte passar på din vän.
Jag tror, du sitter ock sover,
som inte passar på.

O nej, o nej, jag sover ej,
o nej, o nej, jag sover ej,
ty sover eller vakar jag,
så tänker jag på dej.

På dej, på dej, min lilla vän,
på dej, på dej, min lilla vän,
ty sover eller vakar jag,
så tänker jag på dej.

Samma lek, som omnämnts i 367—368. Samtliga under dessa nummer upptagna täxter — med små variationer — bruka sjungas i Göteve till leken, som där vanligen går under namnet »Tjuv o tjuv» (eller skämtsamt »Palta lessamt»).

Göteve.

Folkdans i turer.

370 A. Väva vadmal.

The image shows a musical score for a folk song. It consists of two staves of music in 3/4 time, written in a single treble clef. The first staff has four measures, numbered 1 to 4. The second staff has four measures, numbered 5 to 8. The lyrics are written below the notes.

Så vä - va vi vam-mal, så slå vi till - sam-man,
vä-va vam-mal o slå till-sam-man o lå-ta skä-let gå rätt.

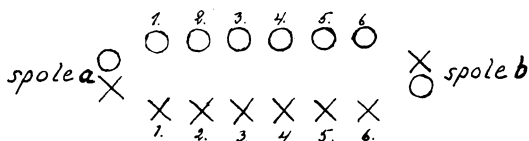
Så väva de (vi) veper,¹
så slicka de (vi) sveper² —
väva veper, slicka sveper
o låta skottspolen gå, gå.

Så väva de (vi) ruter,
så deska de (vi) gruter,
väva ruter o deska gruter
o låta skälet gå rätt.

I. Deltagarna stå uppställda på två led, som vända ansiktena emot varandra. Mellan dessa båda led står vid vardera ändan ett par, som föreställer spolen. Detta är utgångsställningen, till vilken man återkommer efter varje tur (se A å fig.). Då man börjar sjunga, springa spolparen i takt med sången emot varann under »så väva de vammal». Just efter det sista ordet stanna de ett ögonblick för att under »så slå de tillsammans» baklänges gå tillbaka till utgångsställningen. Under »o väva vammal o slå tillsammans» gå paren åter framåt, under »o låta skälet gå rätt» gå de baklänges tillbaka till utgångsställningen. Denna tur kallas »spolen går» (*spöæn gær*) ock upprepas efter var ock en av de följande turerna utom den sista.

¹ vepa, f. = (oftast) halvylle-filt; ej stampad eller fildad.

² svepa f. 'visp'.

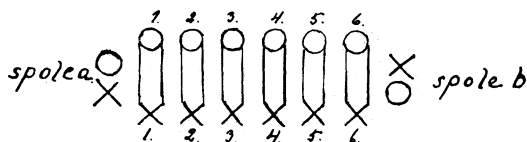


Utgångsställning A

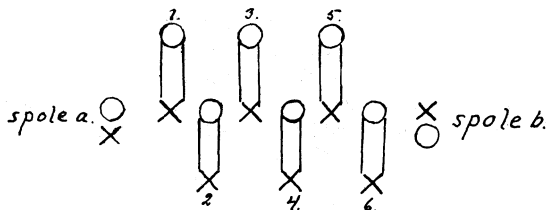
O = flicka X = gosse.

II. De långa leden gå, under det att »så väva de vammal» sjunges, emot varandra. Under »så slå de tillsamman» gå de åter till utgångsställningen. Rörelsen upprepas ännu en gång, medan den senare hälften av värsern sjunges. Spolparen stå under denna tur stilla, men efter turen går spolen som vanligt.

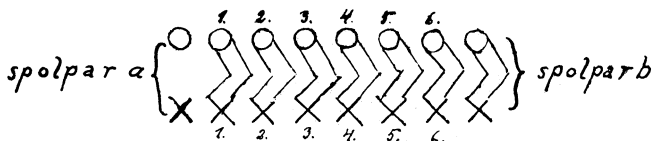
III. I denna tur skälar man. Utgångsställningen är den vanliga. Var ock en fattar händerna på den av de lekande, som står mitt emot honom eller hånne i den motsatta raden (se B å fig.). Under det att första värseraden sjunges, skilja sig sedan paren på ett sådant sätt, att första paret går åt vänster, det andra åt höger, det tredje åter till vänster o. s. v. (se C å fig.). Under den andra värseraden går man tillbaka till ställning B. Under senare delen av värsern rycka paren ännu en gång ut ock in. Spolen går.



Ställning B



Ställning C



Ställning D.

IV. I de långa leden sitter man på huk (*håka*). Spolparen taga öppen fattning nr 1¹ ock bilda enkel port¹. Därefter röra sig spolparen emot varandra på så sätt, att flickorna springa mellan de båda sittande leden, gossarna utanför. Spolparen bibehålla hela tiden portfattningen. När de fyra första takterna sjungits, böra portarna ha hunnit passera var sitt led av gossar eller flickor. Under takterna 5-8 springa spolparen utan att vända ock med bibehållen portfattning tillbaka till sina ursprungliga platser. På åttonde taktens sista takt del resa sig både goss- ock flickraderna på en gång, varefter spolen går som vanligt.

V. Spolparen ställa sig i de långa leden. Alla höja sina händer till en tunnelgång (se D. å fig.). Spolpar a tar öppen fattning nr 1, kryper fram genom gången ock ställer sig slutligen med höjda händer framför spolpar b. Därefter kryper paret 1 igenom gången ock ställer sig framför spolpar a, sedan par 2, som ställer sig framför par 1 o. s. v. När spolparet b passerat tunnelgången, återgår man till utgångsställningen A, ock så går spolen som vanligt.

VI. Man klipper ner väven (*klipa ner véven*). De långa raderna sitta på huk. Spolparen göra enkel portfattning ock röra sig mot varandra på samma sätt som i tur IV. De mötas ock gå baklänges tillbaka till utgångsställningen. Den som sitter ytterst i ledet, får en kraftig knuff, så att han ramlar på sin granne, denne på nästa man o. s. v. När alla fallit omkull, är väven nerklippt ock leken slut.

Vartofta-Åsaka.

¹ Tärnerna äro hämtade ur »Svenska Folkdanser», utgivna av Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur, 2:a uppl. Öppen fattning nr 1: Damen lägger sin vänstra hand i kavaljerens högra, armarna krökta, händerna i axelhöjd, ledig hand i sidan (a. a. s. 11). Port bildas, då kavaljer ock dam höja de händer, varmed de hålla varandra, så att armarna bilda en båge. Om kavaljer håller sin dam med endast en hand, kallas porten enkel (jfr a. a. s. 12). Reglerna för »öppen fattning nr 1» voro naturligtvis inte så stränga, som angetts i här nämnda arbete.

370 B.

- (1) Så väva vi vadmal,
 så slå vi tillsamman,
 väva vadmal
 ock slå tillsamman
 ock låta skälet gå rätt. ::
 Forshem, Korsbärga.
- (2) Så väva vi ruter,
 så spinna vi tuter,
 väva ruter
 ock spinna tuter
 ock låta skälet gå rätt. ::
 Korsbärga.
- (3) Våra getter ock våra getabockar
 bita barken av träd, ::
 så väva de vadmal,
 så slå de tillsamman,
 väva vadmal
 ock slå tillsamman
 ock låta skälet gå rätt.
 Forshem.

370 C. Väva vammarl.

1. Så väva vi vammarn,
 så slå vi tesamman.
 Väva vammarn
 o slå tesamman
 o låta skälet (skottsporn) gå rätt (fram).
2. Så väva vi brokigt,
 så spola vi tokigt;
 väva brokigt
 o spola tokigt
 o låta skälet gå rätt (»från Närke»).
3. Så väva vi ruter.
 så spelta¹ vi tuter;
 väva ruter
 o spelta tuter
 o låta skälet gå rätt.

(4) Så stampa vi vammarn.
— — — — —

(5) Våra getter o våra getabockar
bita barken å trä.

Björkäng.

¹⁾ spelta v. 'göra spolar vid vävning'. J. G.

Danstäxter

(till polska, polkett, hambursk, blekinge, vals etc.).

371 A. Hör du, mamma lilla.

Hör du, mamma lella,
hör du, pappa lelle,
får ja fria te di døter?
Ja vassarra tre,
dä står så illa te,
hø har så sondrier tjørtel.
Tjørtel ä i sonder, sarken ä i tu,
bare rumpen seter ute.

Längjum.

371 B. Kära, mamma lilla.

Tjära mamma lella,
tjära pappa lelle,
får ja fria te di døter?
Nä vassarra tre,
dä står så illa te,
hø har sönderreven tjørtel,
sarken dän ä tønner,
halva rumpa hägger ute.
Jan i Julahärda, Jan i Julahärda,
Jon i Olsmässekrøken,
Lars i Buffalökka, Lars i Buffalökka
sulle jefta bort si døter (frøken).

Korsbärga.

Slutet lyder även:

Lars i Tjisebø, Lars i Tjisebø,
har fått e flåsa på føten.

372. Vad ha vi för dag?

Va ha vi för da?
 Nittene tror ja,
 kors va ja blir te åren!
 Ja setter här
 trumpen o tvær,
 rättnu mä gråa håren.
 Tralla lalla lalla,
 Härren jälpe alla,
 stakkars den sum går o väntar.
 Nøg å i vår
 trättio år
 föller ja, tralla lalla.
 Men hur tiden skinker,
 snart en spelevinker
 kommer, frågar: vell du ha mäj?
 Ja aller nåjj,
 pappa, mamma säjj,
 ska ja låta honom ta mäj?

Långjum.

373. Syster Anna-Lisa.

Söster Anna-Lisa, ::
 lova inte bort dä!
 Kommer lellegossen
 ifrå Vallehära,
 gråter han ijolsä.
 Mars mars marsamali,
 tubbakslunsen o Kari,
 kökslunsen o sluntum,
 kammartjänaren o jumfrun,
 tuffaluffa o säckadolefota
 följa mä uppå skumpen.

Långjum.

374 A. Inte vet jag, vad det våller.

Inte vet ja, va dä voller mäj,
 men folle vet ja, va dä gløgkar.
 Jartat hoppar upp o ner i mäj,
 sum um dä vore stekta møgka.

Hå hå hå,
 la denna visa gå,
 fit i spisen o sprala aska på.
 Ja ä ensam, sum fugel ensam,
 sum fugel i den gröna lunn.

Längjum.

374 B. Å fälle vet ja, vad de säger.

O fälle vet ja, va di seger om däk,
 o fälle vet ja, va di glögkar.
 Kärleken drar mälla mäk o däk
 som vatten uti gissna bögkar.
 Ack, om ja finge följa mä däk hem,
 ack, om ja finge legga i di säng,
 ack, om ja finge sova på din arm
 o tala om dä för ingen!

Bitterna.

374 C.

Inte vet ja, va di säger om mäj o däj,
 men fälle vet ja, att di glögkar;
 för kärleken mellan mäj o däj
 e som vatten uti gissna bögkar.

Skara.

375. Ekelöv ock lindelöv.

O ekelöv o lindelöv
 o näva fulla mä nötter,
 tjäre gossa, i dansa på,
 ja fruser um mina fötter.
 Björkelöv o alelov
 o näva fulla mä aska,
 tjäre töser, i dansa på,
 i bara går o daska.

Längjum.

376. Maja dansar lätt.

Maja dansar lätt
 på sina tuske skor;
 smidigheter kan ho bruka.

For all dän bästa mjolk,
 sum hō får å si kō,
 dän silar hō uti e kruka.
 Sen sejer hō:
 gubbe, komm o drekk!

Längjum.

377 A. Här dansa vi.

Här dansa vi på nyskurat golv,
 här dansa vi så länge,
 här dansa vi, te klokka blir tolv,
 sen dansa vi i sägge.

Längjum.

377 B.

Här dansar a mä min lella vän,
 här ha vi dansat läggen;
 här dansar vi, te klokka slor tolv,
 sen dansar vi i säggen.

Korsbärga.

378. Dalgubben han dansar.

Dalgubben han dansar
 o dalkulla mä,
 mä stakketer tjörtel
 o sarken te knä.

Längjum.

379. Här dansar en gäsbo.

Här dansar en jäsbo
 mä stora lägga ben o träsko.

Längjum.

380. Vi ska dansa.

Vi sa dansa mä Bolla,
 så lägge träskona holla.

Längjum.

381. I fjol tjänte ja.

I fjol tjänte ja i Skånigalann,
 där sogde ja, mä förasken brann,
 o ja rädde ente släkka'n:
 o raka väl, barn,
 sekka toppasodda hägga där, sa'n,
 o titta där, o raka väl.

O va dä inte du, som dansade mä mäj,
 o gula jinnböcker hadde du,
 o min man hadde gröna.
 O raka väl, barn,
 sekka toppasodda hägga där, sa'n,
 å titta där, o raka väl.

O va dä inte du, sum snusade i snusasken min,
 så jäkel besetta huvefläta¹ din,
 um hō kostar netti pläta!
 O raka väl, barn,
 sekka toppasodda hägga där, sa'n,
 o titta där, o raka väl.

Korsbärga.

382 A. Den som hade sig.

Dän sum hadde säk ett pannekakelass
 o så en häst o sätta före,
 o sen så fara ot falebo sta
 o tjöpa fästämör darföre.

O ta, ta dän rara
 o sen lät di andre fara!
 Sen tager ja lella vännen min,
 o sen reser ja ot Skara.

Dar ska prästen vija uss i hōp,
 o klokkarn han sa sogga ammen,
 o tjörkestöten je ett rop:
 nu ä vi komna tesamman.

Korsbärga.

¹) huvefläta f. 'den del av en hud, som suttit på huvudet; hjässa; ansikte'. J. G.

382 B. Prästen han skall viga.

Prästen han sa viga oss ihop,
o klokkarn sa fogga ammen,
o tjörkestöten je upp ett rop,
att vi ha kommet tesamman.

Längjum.

383. Dansa med hånne.

Dansa mä-na,
dansa mä-na bra,
inte jusan da!
Dansa mä-na över bärj o bakka,
dansa mä-na, te du tappar klakka!
Dansa mä-na,
dansa mä-na bra,
dansa mä-na
inte jusan da!

Korsbärga.

384. Ha I hört.

Har i hurt, att ja sa jefta mäk i år,
har i hurt, vem ja ska ha?
Ja ska ha en polsker ruttare,
för i må tro, att han ä bra.
Han har dansat hela natten,
så han ä våter um sina fötter,
o han har vatten i sina sko,
men likaväl dansar han ändå.

Korsbärga.

385. Flickorna små.

Flekkera små,
sum ojefta gå,
jämt ätter gossarna trägta;
slekka säk um munn
sum en harregårs hunn,
nor han på sin harre väntar.

Korsbärga.

386. Hi ock hej ock hopp.

Hi o häj o hopp,
 här ä liv i kropp,
 vi ska ut o futa hara.
 Alla raska flekker ska vi leta upp,
 di andre ska vi låta vara.

Korsbärga.

387. Hör du, flicka lilla.

Höku, flekka lella, på ol:
 vell du jefta däj, noku blir stor?
 Ja vell ha däj,
 ja ska ta däj,
 ja ska äj bedra däj,
 ja ska tala ve din far o mor.

Korsbärga.

388 A. Ock hör du, Karin.

O höku, Kari,
 var ha ku vari,
 du ä så busier på röggen din?
 Jo ja har vari
 i gårbøens laa
 o trusket arter mä röggen min.

Korsbärga.

388 B.

O hör du, Kari,
 var har du varit,
 mä du ä busi
 på röggen din?
 Jo ja har varit
 i bøens laa
 o plokkat piper
 te hatten din.

Längjum.

389. Eva lilla vår.

Äva lella vår
 tjänte på en gåk,
 hade grannloten på se.
 Gullrigga fämm
 fekk ho å en drägg,
 för 'o latte holla å se.

Korsbärga.

390. Få icke våra svin.

Få 'ke våra svin
 gå te era svin,
 få 'ke di dä, o dä, o dä?

Ja varsharra tre,
 få 'ke di dä,
 je dum tole,
 je dum tole!

Lat dum ät ihop, ::
 få 'ke di dä? ::
 Ja varsharra tre.

Korsbärga.

391. So rulta kulta.

So rulta kulta, ::
 so rulta kulta komma hem.
 Har i sett mi so rulta kulta,
 so rulta kulta,
 komma kultane på Akkliga jalre?

Korsbärga.

392 A. Olle i paradis.

Olle i paradis
 slakta sin fete gris,
 fläsket dä sålde han,
 rumpen behålde han.
 Häj tradi dadida,
 häj tradi dadida,
 häj tradi däj.

Korsbärga.

392 B. **Gubben i Paradis.**

Gubben i Paradis
 ſlakta sin rara gris.
 Fläsket dä sålde han,
 korven beholde han.

Forshem.

393 A. **Mor satt i spisen.**

Mor sat i spisen, stekte røver,
 smör hadde hō å doppa dum i.
 Hemm kommer far mä tōmma krøjer,
 hul hadde han å stoppa dum i.
 Far te å äta,
 mör te träta,
 dä ble ett hundra levane daruta.

Korsbärga.

393 B.

Mor satt i spisen, stekte røver,
 smör hadde hō å duppa dum i.
 Hemm kommer far mä tōmmer krøge,
 skrov hadde han å häva dum i.
 Far te å äta,
 mör te å träta,
 far te å svarja,
 mör te å harja,
 i sa trō, att dä ble en trall!

Längjum.

394 A. **Gudskelov för min gamla mor.**

Guffelov för mi gamla mör,
 hō går på gulvet o lullar,
 hō tager bort di tōmma fat
 o sätter fram di fulla.

Vartofta h.

394 B. Gud välsigne vår gamla mor.

Gu välsigne vår gamla mor,
 sum går på gulvet o tullar!
 Ho tager bort de tomma fat
 o sätter framm de fulla.

Längjum.

394 C.

Gu välsigne mi gamla mor,
 sum går på gulvet o velar!
 Ja sa tjöpa-na en fiol
 o lära-na te å spela.

Korsbärga.

395. Mor, mor, mor.

Mor, mor, mor,
 var jolve du å brännevint?
 Så, min gubbe lelle,
 så, min gubbe lelle,
 mins du 'nte, du fekk lite mä?

Vartofta h.

396. Om hela jorden.

Um hela jolve *være* åkker,
 o Kinnekulle *være* såkker,
 följä velle ja dig åj bortmista,
 följän lella tjärleksgnista,
 sum ja haver fått för dig.

Vartofta h.

397. I Åsaka gäll.

I Åsaka jäll,
 i Åsaka bu,
 i Åsaka prästegår hade ja vort nu,
 um ja hade fluppet lantvärn.

Vartofta h.

398. **Det satt en käring.**

Dä satt e tjärig på Billigen
 imella ett par stena,
 hō blikka upp mot himmelän
 o velle järna komma däna.

Vartofta h.

399. **Svenna Anders.**

Svänna Anners
 o Pära Fina
 o Gnälle-Britta, hō sum ä döv,
 o Larsa Agust
 o Pära Stina
 di jekk i hajen o brute löv.

Vartofta h.

400. **Tura Britta.**

Tura Britta o Tura Jön,
 Svän i Töerstorp o Måns på Mon
 o Lars i Jařagårn i Suntak.

Vartofta h.

401. **Ekeved.**

Ekeve
 o börkeve
 dä få vi kōka ve.

Vartofta h.

402. **Julasommar.**

Julasommar o fogřasågg,
 påskaventer o fläagågg.

Vartofta h.

403. **Se godafton.**

Se guaftan en o var!
 Vi träffas har,
 tralalala.
 O dansa får vi, va dä drar,
 bara skōnna er opp, opp!

Hör I, Nerabus raske dränga,
I sa ente sett i vrå o blänga,
utan skönna er opp o svänga,
bara skönna er opp, opp!

Kinne h.

404. Skomakarn, skolådan.

Skomakarn, skoloda,
lästakneppet o pinnasuln,
solahansken o tummaringen
o gå te fleckera i månaskin.

Sneckaren o hövletanna,
hövlebänken o öxaskrån,
hoggekubben o sågenslingen
o hövlekasera o sågespån.

Skräddaren, skräddaresaxa,
suringen o nålahus,
trasabulta o tråetulta
o gå te fleckera o låna hus.

Eller:

Skräddaren o nålaputa,
präsestocken o så e aln,
vammalsbonken o skalepälzen
o så e sax ifrå själve stan.

Bonnasnurva o plogfjula,
stutaknägglä o onaskrån,
kattekröpplingen o gresauslingen
o gamla käringeskrån, som har lagt på-n.

Harrgåls köksa o innerpija
mä kaffekokarn o brännevin,
o så betjänten o stalldrängen,
o bort mä stubben o krenolin.

Valle h.

405 A. Mota vall.

O gäbben o käringa sålle mota vall,
o käringa velle 'nte mota,
o gäbben to käringa, slo na mot e tall,
så tallä for opp mä rota. —

Käringa for opp o ble så jartlit gla(r):
 :: Nu sa ja mota i all(a) min(a) da(r). ::
 Häj hopp, du lella Broka!

Fägred.

405 B.

Gubben o tjäriğa sulle tjöra vall,
 tjäriğa velle inte möta.
 Då fjo gubben tjäriğa möt ena tall,
 så talla flug upp mä röta. —
 Aj, aj, aj, min tjäre, gøe far,
 ja sa la möta i alla mina dar!
 Går du vall, du gamla Broka!

Längjum.

406. Käringträtan.

Peter Magnus han har loft oss oss,
 att han skulle piska opp oss oss.
 Men han gjorde-t ente,
 för han tordes ente;
 se, han va rädd å få igän sa-n.

Norra Vadsbo.

407. Tummen opp.

Tummen opp i tak,
 tummen opp i tak!

Björkäng.

408. Det kom en liten gubbe.

Dä komm en liten gubbe ifrå Marbäck,
 en liten kär,
 han hadde rumpa sin uti en finnsäck,
 han går o bär.
 Denna visa va inte lågg,
 o däffor sogger vi hånne än en gågg,

Längjum.

409. Tre trappor.

Tre trapper o fira,
 mör hadde ena piga,
 far hadde en så redelier drägg,
 han velle ta dän pigan i sägg.
 Tre trappor o åtta,
 mör hadde ena rotta,
 far hadde en så redelier katt,
 han velle ta dän rottan fatt.

Längjum.

410. Flickorna våra.

Flekkera våra
 stånda ve dora,
 vella så janna jefta sä.
 Janna vell di,
 o inte får di,
 stutapojken vell di inte ha.

Längjum.

411. De röda rosor.

Di röda røser o di vita bla,
 di raske tösera di sa vi ha,
 eva dä kostar alle jäller.

Längjum.

412. Flicka lilla.

Flekka lella :||: komm, komm, komm,
 komm, sa du få, va du ba mä om!
 Vet du inte nu, va dä va, va, va?
 Tjössen, som du nuss sulle ha, ha, ha.

Längjum.

413. Anna Lisa.

Anna Lisa, :||:
 vafför haltar du så?
 Kan inte jälpa-t, :||:
 ja har ont i mi tå.

Längjum.

414. Hopp, Pålle lille.

Hopp, Pålle lille, lögka på!
 I mora åker vi te Västanå.
 Har du blagka pägga,
 får du åka lägger,
 annars får du lov o dakk o gå.

Längjum.

415. Lite ost ock bröd.

Lite ost o brö ::
 o ena pepprater höna,
 o få vi inte dä, ::
 så få vi pakka oss häna.

Längjum.

416. Lasse lille du.

Lasse lelle du, ::
 komm, sa vi fjåla rover,
 fjåla di små,
 la di store stå,
 te di andre blir så store!

Längjum.

417. Känner du Slanta-Sara.

Tjänner du fjanta-Sara?
 Ja män tjänner 'a-na.
 Tjänner du söster hännä?
 Ja ja män!

Längjum.

418. Lars Väring.

Lars Väring
 o has tjäring,
 Väriga-Lars
 o tjäriga has.

Längjum.

419. Trävattnabo.

Trävattnasbo
 ha träbottnasko.

Längjum.

420. Gustav ock Barteskan.

Gustav o Bartsa :||:
 ha fransosera bägge två.
 Brodd o Bollesa :||:
 ha fransosera likaså.
 Dätta ä en roli polkätt,
 sum ä jord på bästa sätt,
 dektad o varenda man,
 sum de orden fögga kan.

Längjum.

421. Ho si.

Ho si haveta ji
 hådan man jela vi
 okk en piliträns,
 en garegaf, en vadevaf
 en ciriviri skaseladi,
 en virivigg, en gaggumkrigg
 dro ut en vals.

Längjum.

Sista raden lyder även: troheten din.

* * *

422. Vanliga danser

äro vals, polska, blekinge, hambursk.

Solbärga.

Gammelvals, blekarn, sålingen, hallingen, skinkompass.

423.

Gosse frømm,
gosse frømm,
lossa på din pæggapøgg,
att je en lustir speleman,
sum för uss har spelat!
Flækker fin,
flækker fin,
lossa på dett pæggaskrin,
att je en lustir speleman,
sum för uss har spelat!

Dä speltes o føgdes, nokrä va flut mä dansiga, o di sulle
ha ihøp pægga te speleman.

Vartofta h.

* * *

Efterord.

Under de år, som förflutit, sedan tryckningen av föreliggan-
arbete påbörjades (1898), har jag blivit i tillfälle använda ytter-
ligare några samlingar av lekar: från **Vartofta** härad (särskilt
Korsbärga) av lantbrukaren **J. MÖLLER**, från **Gerdhem** (Väne h.)
ock **V. Björsäter** (Vadsbo h.) av fil. kand. **G. RUDBERG** ock från
Solbärga (Redvägs h.) av rektor **O. V. SUNDÉN**. För granskning
av melodierna står jag i förbindelse till fil. kand. **E. BECKMAN**
ock direktör **J. ERIKSSON**.

I täxterna till arbetets senare avdelning (danslekarna) har
jag numera i rätt många fall infört rena dialektformer (i »grov»
beteckning), så ofta det nämligen av uppteckningens art varit
betingat. Det som i förordet sagts rörande omredigering, vill jag
nu ytterligare understryka. De gånger, jag haft att tillgå en
fullt folklig framställning av en lek, har den blivit införd; ock
en sådan kan tjäna till jämförelse med det framställningssätt,
jag vanligen använt, vilket icke mycket skiljer sig från det i
leksamlingar allmänt förekommande.

Under senare år ha, i samband med det vaknande intresset
för lekar i skolorna, utkommit ett antal samlingar, av vilka jag
vill påpeka »Ringlekar på Skansen» (2 uppl. 1901) såsom inne-
hållande många uppteckningar från Västergötland. Samlingarna
ha numera vanligen pedagogiskt syfte (»Sångelekar utgifna af
P. NODERMANN m. fl. 1905», »Sångelekar från Nääs 1905») ock
bli därför av väsentligen annan art än den här föreliggande.

S. Lampa.

*

När redaktören av »Svenska landsmål» skulle återupptaga
tryckningen av docenten **S. Lampas** arbete »Folklekar från Väs-
tergötland», befanns det, att manuskriptet till lekarna mellan nr
351 C ock 401 icke kunde återfinnas. Undertecknad fick då i
uppdrag att på lämpligt sätt fylla den uppkomna luckan. Det
är alltid vanskligt att fullfölja en annans arbete, då man inte
säkert vet, vilken plan han själv tänkt sig i fortsättningen, ock
förf:s rubriker kanske icke alltid överensstämna med den indel-
ning av materialet, man själv hälst skulle vilja ha.

Luckan har jag fyllt på följande sätt. Bland Lampas efterlämnade papper funnos två små häften i 8:o med påskrift »Danslekar nr 1» ock »Danslekar nr 2». Åtskilligt av dessa häftens innehåll ingick redan i det förut rentryckta. Av rätten i nämnda manuskript har jag tagit med vad jag trott mig kunna föra till »dramatiska lekar», den rubrik som lekarna närmast före luckan bära, ock till de av mig nyinsatta rubrikerna »Sångelekar med galopp eller promenad» ock »Folkdans i turer». I dessa häften funnos dock ej vare sig melodier till lekarna eller lekbeskrivningar, fränsett enstaka antydningar. Härvid är det dock så lyckligt, att flertalet lekar finnas i senare uppteckningar i Landsmålsarkivet. Jag har dels satt in egna uppteckningar av sånglekar (Horred, Göteve), numren 354 A, 364, 369, dels har jag hämtat mycket ur de stora uppteckningar av sånglekar, som fil. mag. **Maja Bergstrand** företagit, huvudsakligen från Vartofta-Åsaka socken. Hänses uppteckningar ha ett särskilt värde, dels på grund av att hon som regel även upptecknat melodierna, dels på grund av de utmärkta kvalifikationer, som hänses förnämste meddelare ägde. Denne, som heter August Hult (f. 1858), hade i sin ungdom lett lekarna vid ungdomens lekstugor i Vartofta-Åsaka. Hans ålder är också sådan, att den innebär en viss garanti för att lekarna ej inkommit genom sentida lekpedagoger. Ur hänses samlingar äro numren 351 D, 352 A, 353 A, 354 C, 356 A, 357, 358, 359, 360, 361 A, 361 B, 362 A, 363 A, 365 A, 367 C, 368 A ock 370 A (ULMA 3247:8, 9). Vidare har jag ur Västgöta landsmålsförenings samlingar hämtat numren 363 B ock 370 C (ULMA nr 25:55, s. 131 ock 127; de synas vara upptecknade år 1884).

Där luckan upphörde, vidtogo med det ursprungliga numret 401 (= nuv. 371) täxter till danser, vilka man brukade sjunga, särskilt när man var utan spelman vid lekstugor eller andra danstillställningar.

Rubriken »Danstäxter» är tillsatt av mig liksom underrubriker.

Registret är upprättat av fil. stud. **J. Ejdestam** i samråd med undertecknad. Vid korrekturläsningen av melodierna har fil. kand. **N. Stålberg** biträtt.

Till slut vill jag framhålla, att tiden icke medgivit ett fullständigt utnyttjande på långa vägar av allt det material, som inkommit till Västgöta folkmålskommitté eller Landsmålsarkivet i Uppsala.

Uppsala i april 1934.

Johan Götlind.

Att stavsättet i nr 351 D ock följ. i vissa fall avviker från det i de tidigare tryckta partierna, torde ej vålla någon olägenhet.

Register.

- Ack kära lilla flicka, knyt inte så hårt 365 A.
- Anna Lisa** 413.
- Apåla misåla — räkneramsa 228.
- arm ock ben föras runt 141; ax i armen 109; bryta arm 184.
- Ax i armen** — skämt 109.
- Bada ock simma** 113.
- Baka kaka** 14, 15.
- Balansera** 151, 147, 148, 152.
- Banka** — spel med pängar 79.
- barka buntlär 222.
- Barkbåtar** 55.
- Barkhästar** 54.
- Behagar ungersvän** 310.
- Binda krans** 309 B.
- Bju i bröllop** 111.
- Bju i Flinkesans gästbud** 243.
- bjuda bröllopsgäster något gott 240.
- björn: leka b. 220; luffa b. 167, 168; skjuta b. 237.
- blad: smälla med b. 29.
- blindbock: leka b. 264.
- blinka — rädd 106.
- blod: visa sitt blod 299.
- blomsternamn på lekdeltagare 256.
- Blott för dig** 335 A, B.
- blåsa bindes vid rumpan på katt 45; blåsor smälla 44.
- Blåsa i händerna** 30.
- blåsa på fingrarna 30.
- Blåsa såpbubblor** 34.
- Blåsor** 45.
- bo för bisen 220.
- Bo i by** 75.
- bock av halm 181; hoppa b. 124; kohorn — bockhorn s. 6; borra bockhorn 260; se även julbock.
- boll: kasta b. 206; slå b. 207.
- bolla 219; bolla honken 219.
- Bolla mi solla mi sinka mi so — räkneramsa vid lek 219.
- Bonnasnurva ock plogfjolen 404.
- Borra bockahorn** 260.
- Borra gulläpple** 11.
- Brottas** 174.
- Brud ock brudgumme** 240.
- brunn: stå i brunnen 291, 292.
- Bryta arm** 184.
- brännebult: peta b. 211.
- bröd: ta en brödbit med munnen 154.
- bröllop: bju i bröllop 111; kattens b. 246; bröllopslek 236, 237.
- bud ifrån smeden 251.
- Bulleri bock** 70.
- Bullra, bullra bockahorn 70.
- Bulten bulten bredare bak 222.
- Buri bänge** — gisslek 71.
- butelj: sitta på en butelj ock träda tråd på en synål 153.
- Bygga hus** 58.
- Bygga kvarnar** 60.
- Bygga snöfästning** 64.
- Bygga snöhus** 63.
- Bygga spisar** 59.
- byta fästnör, hästar 194; b. makar 367 C, 368 A.
- Byta namn** 254.
- byxros: rita b. 93.
- båge: skjuta med b. 202.

båt av bark 55.

Bära bulten bak 222.

bössa: pluttebössa 205.

Dacka räsvaskall 226.

Dalgubben han dansar 378.

Damera på golvet gå 336.

Dansa med henne 383.

Danstäxter 371—421.

datten: leka d. 216.

De bocka, de nicka (niga), de hälsa så här 337 A.

De hälsa, de buga, de nicka så här 337 B, C.

Dela en ox 242.

Dela ut mormors testamente 284.

Den brune tar jag till min dräng 281.

Den föll i sjön — räkning på fingrarna 18.

Den gyllene kransen den törs jag ej ta 337 A, B, C.

Den lilla grå rocken den tar han av sig 338.

Den lilla — — är så tung 3.

Den som först säger ja 238.

Den som hade sig 382 A.

Den som skall gå narven ock skarven 150.

Den vackraste av skojarerna (luffarna) får sätta sig ned 361 A.

De röda rosor 411.

De skjuta (sköto) efter honom med fämton gevär 365 A, B.

Det brinner en eld 351 A, B, C, D.

Det gick ett par gubbar i snöfall 356 A.

Det gingo två gubbar åt skogen 356 B.

Det gingo två gummor (gubbar) i snöfall 356 A, B.

Det gångar en yngling 339.

Det kom en härre från Paris 250.

Det kom en liten gubbe 408.

Det satt en käring 398.

Det står ett träd 312.

Det var rätt, ock det var rätt 362 B.

Det är bud ifrån smeden 251.

Det är så ledsamt att gå i ringen 304 A.

Det är så roligt 314.

Det är så roligt på sommaren till att räfsa 364.

Dinka — kasta knappar 77.

Dra fläsk 282.

dra hank 176; kattesno 175; upp varandra 176.

Dra kavel 176.

Dra krokfinger 185.

Dramatiska lekar 345—366.

Dra roten 172.

Dra skorpa 186.

Dra taskettåg 175.

Dra timmerstockar (ur väggen) 296.

Dränka 280.

Du duger 253.

Du lille unge, jag tycker om dig 307 B.

dunk — kortspel 80; leka d. 219.

Du tycker, att jag är vacker 343 B.

Du tycker, du är vacker 343 A.

Dämna upp 61.

Där ska prästen viga oss ihop 382 A. död: Siri är död 247.

Döva näcken 199.

Ekelöv ock lindelöv 375.

Ekeved 401.

ekorrars skutt — gisslek 75.

Elak — prov 98.

eld: låna e. 268.

Engelske jägarn 224.

En gång jag höll dig kär 354 A.

Enken tenken täcken tå — räkneramsa 234.

Ett ock två bad mig gå 218.

Ett två tre 340.

Ett ärligt farväl ock ett uppriktigt nej 338.

Eva lilla vår 389.

falla: Den föll i sjön — räkning på fingrarna 18.
 farväl: Ett ärligt farväl ock ett uppriktigt nej 338.
Figuré ock galopp 331—334.
 finger: fingrarnas namn 17; blåsa på fingrarna 30; dra varandras krökta fingrar 185, 186; förena pek- ock lillfingerspetsarna 145; krita på fingrarna 27; skilja fingrarna 144; sätta upp fingrar, kohorn—bockhorn s. 6; fingerkonster 25; skuggbilder 26; fingerkrok 185; fingerlekar 17—21.
Fingerkonster 25.
Fingrarnas namn 17.
 fipsas — slå på varandras händer 189.
Fiska 259.
 fiska i min faders rike s. 6.
Flicka lilla 412.
Flicka lilla, jag tycker om dig 307 A.
 Flicka lilla kom, kom, kom 412.
Flicka lilla, vill du gifta dig 347 A, B.
 Flickorna gå i ringen med röda gullband 365 B.
Flickorna går i valsen 365 A.
Flickorna små 385.
Flickorna våra 410.
 Flickorna vända sig omkring 360.
 fläsk: dra f. 282.
 fogel: mata foglar 194; sälja foglar 221; jfr Fågeln.
Folkdans i turer 370 A—C.
 fria för roskull, på narri 270.
Fria på ro 270.
 friare: välja f. 281.
 fråga — svara 258.
Fräsare 49.
 fyramannatolva — kortspel 80.
Fågeln uti skogen 323; jfr fogel.
Få icke våra svin 390.
Fått i mitt sinn 322.

Fäktaregubbar 53.
 Fämton skräddare väger ett pund 230.
Färska pannkakor — skämt 103.
 fästmö: byta fästmör 194; rädd om fästmön — kittlig på knäna 107.
Föra höger arm ock ben omkring 141.
 Före gångar jag med bröderna mina 363 B.
Före går la ja 363 A.
Förena pek- ock lillfingerspetsarna 145.
 Första gången jag till Grönland reste 279.
Gamla lekar s. 6.
Gamla skrulta käring 244.
Geten den du gav mig 346 A.
 gifta bort 261; gifta sig — sätta bo 8.
Gifta sig 8.
Gifta tåssor 208.
Gisslekar ock spel 69—80.
 glöd får 'ej slockna 269.
 Gossarna gå i ringen med röda gullband 365 B.
 Gossarna vända sig omkring 360.
 Gosse from 423.
 Gosse lille, vill du gifta dig, så nicka 347 A.
 granne: trolöse grannen 265.
 gris: lyfta död gris 160.
 grop i marken vid lek 211, 212.
 grässtrå — mata foglar 194; blåsa mot g. 30.
 Grönland: resa till G. 279.
 gubbe: Det gick ett par gubbar i snöfall 356 A, B; Det gingo två gubbar åt skogen 356 B.
Gubben i paradis 392 B.
 Gubben ock käringen skulle köra vall 405 B.
Gud välsigne vår (min) gamla mor 394 B, C.
 Gudskelov för min gamla mor 394 A.

Gunga 126.
Gunga på bräde 127.
Gunga på foten 3.
Gustav ock Barteskan 420.
 Gå bort ifrån mig 357.
Gå framåt — balansera 147.
Gå kräftgången 168.
Gå narven — nykterhetsprov 150.
Gå på händer 134.
Gå på skridsko 115.
Gå på styltor 119.
Gå under alnmått 149.
 gås: köpa gäss — fingerlek 21; räva ock gås 226; Vad ger du gåsen? 5; gåsfot: vinka g. 10; gås-skallehoppa 48.
 gästabud: bju i Flinkesans g. 243.
 gömma något 272; gömma ringen 278, s. 6; gömma sig 218, 219, 220.
Gömma ringen 261, 262.
Gömma ringen med förbehåll 278.
Göra en slåde 37.
Göra lerkakor 62.
Göra snögubbe 65.
 hage: hoppa h. 213.
Ha I hört 384.
 halsband av maskrosstjälkar 40.
 hammare går 251.
 hand: blåsa i händerna 30; dra fläsk — lek (flera händer läggas ovanpå varandra) 282; gå på händer 134; händer läggas på någons rygg — gisslek 71; händerna slås mot benen, mot bröstet — smida 171; klappa med ena handen på bröstet ock stryka med den andra 142; knäppa ihop händerna galet 146; knäppa ihop händerna på ryggen 143; skilja makar 192; slå på varandras händer 187, 189; ta upp knytnäven på någon 191; vrida händerna 28.
 bank: dra h. 176.

Hanskas 189.
Hantvärkareleken 271.
Haren satt 4.
 harfot: vinka h. 10.
 havet stormar 267.
Hela havet stormar 267.
Hi ock hej ock hopp 386.
 Hoka toka — räkneramsa 235.
 honk: leka h. 219.
Hoppa 121.
Hoppa bock 124.
Hoppa hage 213.
Hoppa kråka 125.
Hoppa på ett ben 123.
Hoppare 48.
Hoppa över rep 122.
Hopp, flicka lilla 326.
 Hopp, gosse (flicka) då 350 B.
Hopp, Pålle då 350 A.
Hopp, Pålle lille 414.
 horn: borra bockhorn 260.
Ho si 421.
 hus: bygga h. 58.
 huvud: stå på h. 132, 298; träda huvudet genom armarna 136.
 Hå, hå, du frimodiga gosse (trolösa flicka) 354 B.
 hålla — släppa 259.
 hårstrå »krullar sig» — ägaren elak 98.
Häj hopp, min sockertopp 304 C.
 Häj, lirom häj, larum häj 311 B.
Häj lirum 311 A.
 hälkrok: kasta h. 178.
 hälsade ock bad 251.
Hänga 285.
Hänga i knäveckan 138.
Här dansar en gasbo 379.
 Här dansar jag med min lilla vän 377 B.
Här dansa vi 377 A.
 Härrarna på golvet gå 336.
 Härrgårds köksan ock innerpigan 404.
Härrn ock frun ock Blomsterkvist 256.
 härr ock fru Blomsterkvist 256.

häst av bark 54; byta hästar 194.
Hävertar — av »fjärpäanna» ock
 »gullborsta» 42.
Höga bärg 304 A, B.
 Höga bärg ock djupa dalar 304 A, B.
 hög ock duva 216, 217.
Hör du, flicka lilla 387.
Hör du, mamma lilla 371 A.
I dalar ock skog 333.
Idrotter 113—226.
 I fjol hade jag mig en otrogen vän 338.
I fjol tjänte jag 381.
Ingen skjorta — skämt 99.
Ingen träder så lätt i dansen
 320.
 Inte sagt, jag går ock friar 367 C.
 Inte vet jag, vad de säger om mig
 ock dig 374 C.
Inte vet jag, vad det våller
 374 A.
Inte vill jag ha dig 308.
I världen där lever 348 A.
 I världen där lever man lycklig ock
 säll 348 A.
I Åsaka gäll 397.
 Ja du har svikit ock bedragit mig
 348 B.
 Ja du har vart min första vän 351 B.
 Ja fråga din fader (moder), så mycket
 du vill 337 B.
 ja: först säga ja 238.
Jag bär en dyna 349 A, B.
 Jag fiskar i min faders rike 259.
 Jag gick mig ut Ålgårds gata —
 räkneramsa 232.
 Jag gick mig ut åt lunden att välja
 mig en vän 333.
 Jag gick mig ut åt Åsbogata —
 räkneramsa 232.
 Jag har gift bort min dotter (son)
 i år 261.
 Jag kastar min våm 242.
 Jag pollar mi sollar — räkneramsa
 228.

Jag rider lätt 316.
 Jag ser i öster 319.
 Jag strör en skäppa salt 217.
 Jag sveder ock jag bränner 283.
Jag tror du sitter ock sover 369.
 Jag tycker om dig, du lilla unge
 307 C.
Jag vill ha mat — räkning på
 fingrarna 19.
Ja jag hade aldrig friat 321.
Jakobs stege — ritlek 84.
 Ja nu är det tid att skiljas åt 348 B.
 Ja, nu är jag bliven gifter, nu har
 jag fått man (fru) 365 A.
 Ja varsharra tre 390.
Jula 133.
Julasommar 402.
 julbock: ta julbocken s. 6.
Julbocken 181.
 jägare: engelske jägarn 224.
 kaffe: huru många koppar k. —
 gisslek 75.
 kaka: baka k. 14, 15.
 kakelugn: omfamna k. 286.
 kana: slå k. 118; åka k. 117.
 kanka kanka räveskall 226.
 kappas om hålet 222.
Kasta hälkrok 178.
 kasta krokhas 178; knappar i grop
 i marken 212; sten i vattnet —
 döva näcken 199.
Kasta med boll 206.
Kasta med sten 196.
Kasta på mål 195.
Kasta skope 197.
Kasta smörgås 198.
Kasta snöboll 200.
Kasta stång — balansera 152, s. 6.
Kastlekar 195—213.
 katt: mata katten 188; rita k. 94.
Katten kvick 187.
Kattens bröllop 246.
 kattesno: dra k. 175.
Katt ock råtta 223.
 kavel: dra k. 176.

- Kedjor ock halsband** — av maskrosstjälkar 40.
 kittlig på knäna — rädd om fästmon 107.
Klappa med ena handen 142.
Klara solen på blåa himmelen 353 A, B.
Kling, klang, du frimodiga flicka 354 C.
 klot: lek med k. 211.
 klucka höken 220.
Klyva stocken 165.
 kläda ut 236.
Klättra 120.
 knagg: spela k. 76.
 knapp: spel med knappar 76, 77.
 knektpass — kortspel 80.
 kniv: ta på en kniv 276.
 knytnäve: ta upp knytnäven 191.
 knä: kröka knä 139; rida på knät 2; hänga i knäveckan 138;
Knäppa ihop händerna galet 146.
Knäppa ihop händerna på ryggen 143.
 ko: Vad heter prästens bjälleko? 6; kor — grankottar 58; kohorn — bockhorn s. 6.
 Koll i krona, statt i vrå 264.
Kom, Bolla 329 B.
 Kom, flicka, kom sköna, kom för mig i dans 337 B.
Kom, flicka lilla 341 A, B.
Kom, kom, fager unga mö (unger sven) 352 A, B.
 Kom, kom, min lilla vän, jag slår dig ej 364.
 Kom, lille, kom snälle, kom för mig i vals 337 A.
Kom, skall du få en dans 315.
Kom, Stina 329 A.
 Kom, Stina, min gumma lilla 329 A.
Kom, syskonen mina 337 A, B C.
 Kom, unga, kom sköna, kom följ mig i vals 337 C.
 komma: nu kommer jag — »pipen», räven kommer — »pipen» 13.
- Konster med snöre** 35.
Konster ock robyggen 25—65.
Kortspel 80.
 kragtag 174.
Krama 190.
Krita på fingrarna 27.
 krokfinger: dra k. 185.
 krokhas: kasta k. 178.
 krypa under stake — gå under alumått 149.
 kråka: hoppa k. 125.
 kräftgång: gå kräftgången 168.
Kröka knä 139.
Kubbgubben 236.
 kullerbytta: slå k. 130; k. baklänges 178.
Kulta 129.
 kulta bistock, kiste 129.
Kungens markatta — skämt 105.
 kurrargömma 218, 219.
 kvarn: bygga kvarnar 60.
 kvick: katten k. 187.
 kvälldatten 215.
 kyssa stång 157.
Kyssa tårna 135.
 kägla: slå käglor 209.
Käjsarn i Kina 287.
 kälkbacke: åka k. 114.
Källan — ritlek 89.
Kämpa 193.
 kämpar av *Plantago media* eller *lanceolata* 193.
Känner du Slanta-Sara 417.
Käppen ligger 275.
Kära mamma lilla 371 B.
 käring: gamla skrulta käring 244.
 Käringen for opp ock blev så järtligt gla(r) 405 A.
Käringträtan 406.
 köpa foglar 221.
Köpa gäss — fingerlek 21.
Köpa lärft 245.
Köpmanleken 249.
 Lapa, lapa, lille kisse 188.
Lars Våring 418.

Lasse lille du 416.
 latin: tala l. 68.
Leka björn 220.
Leka blindbock 264.
Leka datten 216.
 leka dunk 219; sjöröfvare 217.
Leka gömme 218.
Leka honk 219.
Lekar med småbarn 1—24.
Leka soldat 173.
Leka stukát 217.
 lerkakor 62.
Leta reda på en sak 272.
 ligga: käppen ligger 275.
 lindelöv: Ekelöv ock lindelöv 375.
Liten lever än 269.
Lite ost ock bröd 415.
 livtag 174.
 ljuga sju lögner 295.
 ljus: tända lj. 183.
Luffa björn 167, 168.
 lukta: vinka gåsfot (harvfot) —
 lukta på 10.
Lukta rätt på nålen 273.
 lyfta barn 12, 24; lång stock 159;
 någon på sina axlar 158.
Lyfta död gris 160.
Lyfta stubbar 161.
Låna eld 268.
Lång näsa 97.
Låsa tröja — skämt 110.
 låt dem äta ihop 390.
Låtor 43.
Lägga varmt på kallt 297.
 lärft: köpa l. 245.
 lögn: ljuga sju lögner 295.
 löss i särken — huru många 75.
Maja dansar lätt 376.
Manka prull, manka prull 70.
 marias — kortspel 80.
 mast: resa masten 159.
 mat: Jag vill ha mat — räkning
 på fingrarna 19.
Mata foglar 194.
Mata katten 188.

Matteken 215.
 Matteken har du 215.
Medan vi vandra 348 B.
Min fru skickade en pänning
 248.
 Min moder ock fader de svara väl
 ja 337 A.
Min so grisa' i skogen 74.
Morfar hade en gammal rock
Mor, mor, mor 395.
Mor satt i spisen 393 A, B.
 313.
Mota vall 405 A.
Mura 12.
 Mura, mura upp till taket 12.
 mynt tages upp med munnen 33;
 se även pänning, slant.
Må 286.
 måne: peka på månen 288.
 nacktag: ta n. 162.
 namn: byta n. 254.
Nappa stek 266.
Nikt 51.
Nisse hälsade ock bad 251.
 Nu har jag blivit gifter, nu har
 jag fått man (fru) 365 B.
 Nu kan jag vara riktigt gla' 360.
Nummerleken 255.
 Nu vilje vi begynna en dommare-
 dans 366.
Nu är det jul igen 303.
 Nu är jag bliven gifter, nu får jag
 heta mor (far) 365 A.
 Nu är julen slut 303.
 nyckel, laddad 50.
 nykterhetsprov — gå narven 150.
 nål: lukta rätt på nålen 273; träda
 nålen 137, 153.
 näck: döva näcken 199.
 nämдемans-v 92.
 När min hustru kommer fuller hem,
 så slår hon mej 364.
När min man kommer fuller
hem 364.
När N. N. skall hava bröllop 344.

- När som Anna-Lisa slår på storum 327.
 När som de bli gifta, så byter det om 342 A.
- När äpplet blir moget** 342 A, B.
 näsa, lång 97.
- Nöta gunne** — gisslek med nötter 73.
 nöta gunne: udda äller jämnt? 73.
 nötter — gisslek 73, 74.
- Ock bocken (geten) den jag hade 346 B.
- Ock flickan hon går i ringen med röda gullband 365 A.
- Ock fälle vet jag, vad de säger 374 B.
- Ock gossarna går i ringen med röda gullband 365 A.
- Ock gossen han (flickan hon) var i sorgen i dagarna tre 365 B.
- Ock gubben ock käringen skulle mota vall 405 A.
- Ock hur du vänder dig** 319.
- Ock hör du, Karin** 388 A, B.
- Ock när som flickorna ska hålla bröllop** 358.
- Ock ta, ta den rara 382 A.
- Ock var det inte du, som dansade med mej 381.
- Ock var det inte du, som snusade i snusasken min 381.
- Ock vi ska ställa till en roligers dans 309 B.
- Olle i paradiset** 392 A.
 omfamna kakelugnen 286.
- Om hela jorden** 396.
- O nej, o nej, jag sover ej 369.
- Opp ock hoppa** 324.
 otrogne grannen 265.
 oxe: dela en oxe 242.
- packa pé 219.
- Palindrom** 96.
 palta ledsamt 369.
- Pantstraff** 283—301.
 papp: släde av papp 37.
- Papperskonster** 36.
 papperspåsar smälla 44.
 patronhylsa, laddad 50.
Peka på månen 288.
Peka ut ögat på Tore 182.
 peppar: stöta p. 169.
Peppra höna 239.
Peta brännebult 211.
 Peter Magnus han har loft oss oss 406.
 Pilalåta, löp, löp 43.
 pilbåge 202.
 pilbössa 203.
 pipa: visselpipa 38, 43.
 »pipen» — räven kommer 13.
Pipor 38.
Pip tali kras — gisslek 72.
Plocka plantor 317.
Plocka smultron under snön 289.
 pluff — laddad nyckel, patronhylsa 50.
 pluttebössa 205.
 polla 227.
 post: ryska posten 290.
Prästen han skall viga 382 B.
Prästens bjälleko 6.
Puff — laddad nyckel, patronhylsa 50.
Punda — skämt 112.
 På dej på dej, min lilla vän 369.
På golvet där gångar 338.
På stolarna de sitta 361 A, B.
 pänning: min fru skickade en p. 248; spel med pängar 78, 79; se även mynt, slant.
(En) pänning går 31.
- rabbla hastigt 66.
Reda skinn 9.
 repgunga 138.
Resa masten 159.
Resa sig 128.
Resa till Grönland 279.
Resa till Tyskland 180.
 respass 180.
 resårbössa 204.
Retsamt skämt 97—112.

- Rida på knät** 2.
Rida ranka 1.
 ring: gömma ringen 261, 262, 278.
Ringar — av »gåsastrupa» och »gullborsta» 41.
Ringlekar 302—366; beskrivning 302.
Rita byxros 93.
Rita efter nummer 83.
Rita katt 94.
Rita nämdemans-v 92.
Rita streck 82.
Rita Trojenborg 90.
Rita tupp 95.
Ritlekar 81—96.
Ritsch ratsch 331.
 rot: dra roten 172.
 rulla nedför sluttning 129.
Ryske posten 290.
Ryttare 166.
 rätta: katt och r. 223.
Rädd för björn — blinka 106.
Rädd om fästmon — kittlig på knäna 107.
Räkna träna i skogen 293.
räkneramsor vid lek 218—220, 227—235, 239.
Räknevärs 227—235.
 Rätt som vi gå, så klappa vi varandra 363 B.
Räven kommer 13.
 räv och gås 226.

Sadla 163.
 salt: väga s. 170.
Se damerna 345.
Segel — av svärdsiljebblad 56.
Se godafton 403.
Se hur många vi här gå 355.
Se här är jag 318.
 Ser du, ser du, jag blev gifter 367 A, C.
Sikta 16.
 simma: olika sätt att s. 113.
Singla 78.
Siri är död 247.
- sista paret ut 225.
Sitta på understol 277.
Sju vackra flickor i en ring 360.
 sjörövare: leka s. 217.
Skeppet är lastat 252.
Skilja fingrarna 144.
Skilja makar 192.
 skinn: reda s. 9.
 skitgubbe — kortspel 80.
 skjorta: ingen s. — skämt 99.
Skjuta — ritlek 85.
Skjuta björn 237.
Skjuta med båge 202.
Skjuta med pilbössa 203.
Skjuta med pluttbössa 205.
Skjuta med resårbössa 204.
Skjuta runfärta — ritlek 91.
Skjuta spjäll 100.
Skjutsa tiggare 164.
 sko: smussla s. 263; se även träsko.
Sko den lille hästen 23.
Skomakarn, skolådan 404.
Sko min fåle 22.
 skope: kasta skope 197.
 skorpa: dra s. 186.
 skridsko: gå på s. 115.
 skrubb skrubb käring 244.
 skulta käring 244.
 skraddare: springa s. 140; skraddarehopp 113.
 Skraddaren och nålaputan 404.
 Skraddaren, skraddaresaxen 404.
Skuggbilder 26.
 skutt: huru många skutt — gisslek 75.
Skära, skära havre 362 A, B.
 slant skickas med läpparna 285; ta en s. med munnen 155; se även mynt, pänning.
Slunga 201.
Slå boll 207.
Slå kan 118.
Slå kullerbytta 130.
 slå kullerbytta baklänges 178; slå på varandras händer 187, 189;

- slå svälte 209; slå till någon ock springa 215.
- Slå käglor** 209.
- Slå på storom** 327.
- Slå trill** 210.
- Slå volt** 131.
- slåde av papp 37.
- Slänga** 116.
- slängkälke 116.
- Smida** 171.
- smultron under snön 289.
- Smussla sko** 263.
- smälla blåsor, papperspåsar 44.
- Smälla med blad** 29.
- Smällblåsor** 44.
- Smätta** 212.
- smörgås: kasta s. 198.
- Snickaren ock hyveltanden 404.
- Snurra** 57.
- snurra, vädernurra 52.
- Snurrande ärtä** 39.
- snurrare av trä 76.
- snöboll: kasta s. 200.
- snöfästning 64.
- snögubbe 65.
- snöhus 63.
- snöre: konster med s. 35.
- so: Min so grisa' i skogen 74.
- So rulta kulta** 391.
- soldat: leka s. 173.
- Solen vänder sig** 101.
- spegel: skämt med s. 104, 105.
- spel 76—80; läggspele 86.
- Spela knagg** 76.
- spis: bygga spisar 59.
- spjäll: skjuta s. 100.
- spottgömmе 219.
- Springa kapp** 214.
- Springa skraddare** 140.
- Springlekar** 214—226.
- Sprutor** 47.
- spåmän 48.
- Spänna kyrka** 69.
- Stava** 67.
- stek: nappa s. 266.
- Stekta harar** 306 A, B.
- sten: kasta med s. 196; kasta s. i vattnet — döva näcken 199.
- stock: klyva stocken 165; lyfta lång stock 159.
- stocksläde 114.
- stol bort — sätta sig på golvet 111.
- streck: rita s. 81, 82.
- stubbe: lyfta stubbar 161.
- stukat: leka s. 217.
- stut: tämja stutar 177, s. 6.
- styltor: gå på s. 119.
- Stå i brunn** 291, 292.
- Stå i kittel** — kyssa stång 157.
- Stå på huve** 132.
- Stå på huvet** 298.
- stång: kasta s. s. 6.
- stänga in genom att rita 83.
- Stöpa stjärnor** — skämt 108.
- Stöta peppar** 169.
- Stöta vägg** 156.
- stövel: sula kungens stövlar 179.
- sula kungens stövlar 179.
- Svara** 258.
- Svara på tre frågor** 294.
- svart på vitt 300.
- Svenna Anders** 399.
- svin: ta s. till foders 241; valla s. — ritlek 88.
- svälta räv — kortspel 80.
- svänga någon mellan sig mot en vägg 112.
- Syster Anna-Lisa** 373.
- Så bjuda vi adjö 357.
- såggubbe drages av vädernurra 52.
- Så går jag där i ringen 332 C.
- Så går jag i ringen** 332 A.
- Så går jag uti dansen** 332 B.
- Så hastigt den lille gossen (flickan) åt skogen försvann 365 A, B.
- Så hälsen vi gudda** 357.
- Så kokar han gröten, så att den bränner vid 342 A.
- Såla kungens stövlar** 179.
- Sångelekar med galopp eller promenad** 367—369.
- såppbubblor 34.

- Så rider ryttarna 2.
 Så stampa vi vammarn 370 C.
 Så väva de (vi) rutor 370 A, B, C.
 Så väva de (vi) vepor 370 A.
 Så väva vi brokigt 370 C.
 Så väva vi vadmal 370 A, B, C.
Säga sju osanningar 295.
Säga, vad en önskat sig 274.
Säga, var en har tagit på en kniv 276.
 Säg, vill du bli min lilla, förtju-
 sande ros 361 A, B.
Säj, säj 305.
Sälja foglar 221.
Sällskapslekar 236—301.
 sälteträ 207.
 sätta upp fingrar: kohorn — bock-
 horn s. 6.
 söka efter något 272.
 söm i hästsko 22, 23.
 söt ock sur — bollspel 207.

 Tack ska du ha, för du gick den
 vägen 367 C.
Ta en brödbit 154.
Ta en slant 155.
 ta fatt: leka t. 216.
 Tag nu rätt på din kusin 306 B.
 ta julbocken s. 6.
 ta kragtag 174.
Tala fort 66.
Tala latin (tyska) 68.
 ta livtag 174.
Tallekar 66—68.
Ta nackatag 162.
Ta på axlarna 158.
 ta på en kniv 276.
 tasketåg: dra t. 175, s. 6.
Ta svin till foders 241.
Ta upp ett mynt 33.
Ta upp knytnäven 191.
Teppla — fingerlek 20.
 Teppla, teppla höns 20.
 testamente: dela ut mormors t.
 284.
 tiggare: skjutsa t. 164.

 Till sist de skulle skiljas åt 348 A.
 timmerstockar: dra t. 296.
Tjuv ock tjuv 367 C, 369.
Tjuv ock tjuv det skall du heta 367 A.
Tjäna ut året — balansera 148.
 tolvå — kortspel 80.
Tolv streck 81.
Tre trappor 409.
 trill: slå t. 210.
Trip trap truls — läggspel 86.
 trissa: slå t. 210.
Tro inte du 307 D.
 Tro inte du, jag är ut ock friar
 307 A.
 Trojenborg: rita T. 90.
Trolöse grannen 265.
Tror du, jag är ute ock friar
 367 B.
Trumpeter 46.
Trumslagareleken 257.
Trä huvet genom armarna 136.
Trä nålen 137, 153.
 träsko sprucken — gisslek 75.
Trävattnabo 419.
 tröja: låsa t. 110.
Tummen opp 407.
 Tummetott, slickepott o. s. v. 17.
 tupp: rita t. 95.
Tura Britta 400.
 Tvi mi loppa 121.
Tycker om sig — skämt 102.
 tyska: tala t. 68.
 Tyskland: resa till T. 180.
 tå: kyssa tårna 135.
 tåssa: gifta tåssor 208.
Tämja stutar 177, s. 6.
Tända ljus 183.
 Tänk om mamma, pappa visste 367 B.

 Udda eller par? 73.
Udden han ä later 368 A, B.
 Udden han är later, dummer, kvicker
 368 A.
 understol: sitta på u. 277.
Uppbudning ock vals 335—344.

upprepa hastigt 66.
utseende: ändra u. 301.

Vacker var din far, ock vacker var
din mor 309 B.

Vacker är du, när du dansar ock ler
309 A, B.

Vad ger du gåsen? 5.

Vad har vi för dag 372.

Vad heter prästens bjälleko? 6.

vadmal: Väva v. 370 A, B, C.

Vad skall den på balen göra 367 A, C.

vakta fästning — ritlek 87.

Vakta trädgård — ritlek 87.

Valla svin — ritlek 88.

vall: Ock gubben ock käringen skulle
mota vall 405 A; Gubben ock
kärigen skulle köra vall 405 B.

Vanliga danser 422.

Vara vem det vara vill 360.

Var bor vipan? 7.

varmt på kallt 297.

Vart for äpplet? 11.

Vatten i ett glas — kan ej
drickas ur 32.

vattenjul 60.

vatten: stänka vatten i ansiktet på
någon 108.

Vilket djur — skämt med spe-
gel 104.

Vill du gifta dig 330.

Vill du gifta dig, så kom, kom, kom
330.

Vill du, vill du, vill du — rita
streck 82.

Vill inte du 328.

Vill ungersven följa skön jungfrun i
säng? 338.

Vindleka 52.

vinka gåsfot 10.

Vinka harefot 10.

vipa: Var bor vipan? 7.

Visa sitt blod 299.

visa, som sjöngs när man samlade
spelmanspångar 423.

Visa svart på vitt 300.

Vi ska dansa 380.

Vi ska dansa över bärg ock backar
304 A, B, C.

viska i örat på någon — skämt 103.

Vi ska ställa till 309 A.

visselpipa 38, 43.

vissla 30.

Viter häst — räkneramsa 231.

Vi äro musikanter 334, 359.

v: latinskt, nämдемans-, ängelskt 92.

volt: slå v. 131.

Vrida händerna 28.

Våra getter ock våra getabockar 370 C.
vädernurra 52.

Väga salt 170.

vägg: stöta v. 156.

Välja friare 281.

vända gåsen 285; solen vänder sig
101.

Vända kring 24.

Vänd dig om, tag mig i famn 351 B.

Väva vadmal 370 A.

Väva vammarl 370 C.

åka hùkelikan (på kana) 118.

Åka kan 117.

Åka kälkbacke 114.

år: huru många — gisslek 75.

Ändra utseende 301.

Änkeleken 225.

Äppel päppel pirum pa — räkneramsa
233.

Äppla tena — räkneramsa 229.

äpple: borra gulläpple 11.

Är det du? 325.

ärta, snurrande 39; huru många
ärter? 75.

öga: peka ut ögat 182.

Öks töks tilleritoll — rita streck 81.

önska sig något 274.

öra: släpp örat 6.

Innehåll.

Titelblad ock förord.

Gamla lekar (av Fr. Johansson)	s.	6
Lekar med småbarn, nr 1—24	»	7
Konster ock robyggen, nr 25—65	»	16
Tallekar, nr 66—68	»	24
Gisslekar ock spel, nr 69—80	»	26
Ritlekar, nr 81—96	»	31
Retsamt skämt, nr 97—112	»	39
Idrotter, nr 113—235	»	43
Kastlekar nr 195—213, Springlekar nr 214—226, Räkne- värs nr 227—235.		
Sällskapslekar, nr 236— 301	»	78
Pantstraff nr 283—301.		
Ringlekar, nr 302—366	»	103
Figuré ock galopp nr 331—334, Uppbudning ock vals nr 335—344, Dramatiska lekar nr 345—366.		
Sångelekar med galopp eller promenad, nr 367—369	»	149
Folkdans i turer, nr 370	»	153
Danstäxter, nr 371—423	»	158
Efterord av S. Lampa ock Johan Götling	»	175
Register (alfabetiskt)	»	177
Innehållsförteckning	»	189

På s. 99 ock 101 står som kolumnrubriker felaktigt IDROTTER i st. f. SÄLLSKAPSLEKAR.

ARCHIVES DES TRADITIONS POPULAIRES SUÉDOISES

1948 (LIVR. 253)

SVENSKA LANDSMÅL

OCH

SVENSKT FOLKLIV

TIDSKRIFT UTGIVEN AV

LANDSMÅLS- OCH FOLKMINNESARKIVET I UPPSALA

GENOM

DAG STRÖMBÄCK

1948

SJUTTIOFÖRSTA ÅRGÅNGEN

H. 1—4

Om lapparnas brudköp. Av E. NORDBERG.

Kan man i dalmålet konstatera ett äldre uttal (*h*)*ä* av *hö* n.?

Av L. LEVANDER.

En samling dialektord från tiden omkring 1800. Av S. LANDTMANSON.

Om utveckling av äldre *dh* i överkalixmålet. Av CARIN PIHL.

Meddelanden och aktstycken: Från Dalmålsordboken. Av S.

BRÖRKLUND. — Drag ur livet på en Hallutegård. Av H. MUNTHE.

— Tillägg till Folklekar från Västergötland. Av S. LANDTMANSON.

— Den folkloristiska forskningen i Sverige 1946—1948. Av

D. STRÖMBÄCK.

Litteratur. Av H. GRUNDSTRÖM, R. TH. CHRISTIANSEN, B.

COLLINDER, L. MOBERG.

Undersökning av svenska dialekter och folkminnen 1946—47.

Av D. STRÖMBÄCK, G. HEDSTRÖM, T. JOHANNISSON.

Résumés. — Insänd litteratur.

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNER

Tillägg till Folklekar från Västergötland, samlade av Sven Lampa.

(Sv. Landsm. XIX.1.)

Då den senare delen av SVEN LAMPAS Folklekar från Västergötland publicerades i Svenska Landsmål med tryckåren 1908—1934 på titelbladet, hade den hängivne kännaren och samlaren av hembygdens minnen redan i många år varit av svår ohälsa förhindrad att lägga hand vid arbetet. Uppdraget att föra detta till slut var givet till hans landsman och like i kärleken till Västergötland, JOHAN GÖTLIND. Man hade med bekymmer funnit, att ett femtiotal nummer av Lampas samlingar på obekant sätt spårlost försvunnit. Götlind fick försöka att i möjligaste mån fylla luckan med tillgängligt material. Om sitt tillvägagångssätt därvid har han berättat i ett tillägg till det Efterord, som Lampa hunnit skriva, innan han för alltid nedlade pennan. Härigenom kom emellertid samlingen att delvis få ett helt annat innehåll, än Lampa avsett, en illustration till det fragmentariska, som på grund av sjukdomen kom att präglade hans livsverk. Exempelvis kan nämnas, att den i Lampas förord lämnade uppgiften om en dansbeskrivning på Gäsene-mål kommit att hänga i luften, emedan denna skildring hör till det parti, som försvunnit. Nu, i november 1947, har emellertid helt oväntat det bortkomna återfunnits i tryckeriet, dit det måste ha kommit med andra papper från professor J. A. Lundell. Det kunde vara önskvärt, att det återfunna trycktes in extenso, i den mån det icke kommit med vid Götlinds rekonstruktion. Det »tioårsjubileum», varom Lampa skämtade, då den år 1898 påbörjade tryckningen av de första sju arken blev färdig 1908, hade då förbytts i ett femtioårsjubileum. Emellertid kan under nuvarande förhållanden en fullständig publicering icke komma i fråga. Man får nöja sig med en förteckning av de återfunna numren, jämte den ovan nämnda skildringen på Gäsene-mål. De, kanske icke definitiva, nummer, som Lampa satt på lekarna, äro här bibehållna. I nedanstående lista utmärker ett ×, att melodi finns i samlingen, och ett +, att en beskrivning av leken är bifogad i Lampas manuskript. En siffra inom parentes, (), utmärker, att den ifrågasvarande leken är bland de nummer, som av Götlind satts in i samlingen.

352. Det var en lördagsafton jag gick åt ängen grön. × +
 353. Och viljen I veta och viljen I förstå, hur bönderna bruka så havre?
 (Arwidsson Forn. III s. 326.)
 354. Jägarn har ett hurtigt mod (Arw. III s. 335).
 355. Och tacka far min för gåvan din, som du har redan funnit.
 356. Jag gick mig ut uti ängen gröna.

357. Så resom vi till Jova. +
358. Såg du gubben, som hade hatten? +
359 A (352). Kom, kom fager unger sven. × +
359 B (352). Kom, kom, sköne unger sven (sköna unga mö).
359 C. Kom, kom, min lilla vän, låt oss hoppa.
360 A (353). Klara solen på blåa himmelen lyser. × +
360 B. Klara stjärnor på himlan blå de lyser.
361 A (354). Hå, hå, frimodiga gosse (flicka). × +. (Arw. III s. 345).
361 B. Dito.
361 C. Se här, frimodige gosse.
362 A (355). Se, hur många vi här gå. × +
362 B. Dito.
362 C. Dito.
362 D. Här dansar jag med min lilla vän.
363 A. Jag gick mig ut till att spatsera. × + (Arw. III s. 222)
363 B. Jag gick mig ut i gräset gröna.
364 A (356). Det gick ett par gubbar (gummor) i snöfall. × +
364 B. Där gingo två gubbar i snöfall — trall!
364 C. Det gick två käringar (gubbar) i ett snöfall, trallallala.
365 A (365). Flickorna (gossarna) gå i ringen med röda gullband. × +
365 B. Variant.
366 A (362). Skära havre. × +
366 B. Dito.
366 C. Dito.
366 D. Dito.
367. Hattar hattar ha vi köpt. × +
368. Kliv raskt över isen. × +
369. Jag gick mig ut på Villmanstrand. +
370 (366). Domaredansen. +
371 A. »Söster salia sösterson, allra käraste söster.» +
371 B. Syster, syster sälla, följ mig över älla.
371 C. Och Sara tog sin knippeldyna.
371 D. Bygga, bygga brona med stolpar och stenar.
372 A. Det går en sådant underligt djur uti vår herres hage.
372 B. Variant.
373. Danslekar utan ring (beskrivn.).
374. Gustavs skål (»Kopparslagarn»)
375 A. Hopp, mor Annika. × +
375 B. »Monfarino»: Lunka på, lunka på.
376 A. Uppför källebacke.
376 B. Uti Vallehärad.
377. Så resom vi till Amerika. +
378 A. Nu resa vi till Brämen. +
378 B. Före gånger jag med bröderna mina.

- 378 C. I Bremen har jag varit.
 379. Adam hade sju söner (Arw. III s. 195). ×
 380 A (367). Tjuv och tjuv det skall du heta. × +
 380 B. »Palta ledsamt» eller »Stjåla makar».
 380 C. »Bo i världen.»
 380 D. »Palta ledsamt.»
 381 A (370). Väva vadmal. × +
 381 B. Variant.
 382 A. Jag fattig änka, jag måste gå med många döttrar och ingen måg. × (Arw. III s. 172).
 382 B. Variant.
 383 A. Nigarepolska (beskrivning).
 383 B. Dito: En liten tid vi leva här.
 384. Hopp lustigt (beskr.).
 385. Klappgalopp (beskr.).
 386 A. Om dans (på Gäsene-mål) — se nedan.
 386 B. Fyramannapolska (beskr.).
 387. Klappvals (beskr.). ×
 388. Tantoli.
 389. Stenbocken (beskr.).
 390 A. Dansa stopp: Du skåning, du skåning. +
 390 B. Variant.
 390 C. Variant.
 391. Blekarn: En tum och två tum.
 392. Pålskor, trallar (beskrivn.).
 393 A. Uti Vallehärad (Faleböjda). ×
 393 B. Variant.
 393 C. Variant.
 394 A. Skulle ut och åka, spände för en kråka. ×
 394 B. Prästens gamla kråka skulle ut och åka.
 395. Det satt en katt i en enebuske vid vägen.
 396. Du är för liten att gifta dig, stacka liten.
 397. Kissen är på vind, skriker och vill in.
 398. Det sprang en liten gosse över tån.
 399 A. Den lille gossen på Kvarnebacken.
 399 B. Variant.
 400. I den backalyckan, i den tassamarken.

Om dans.

(På Gäsene-mål av G. A. ALSTRÖM.)

För att en sa kunna gå på lekstuver å ha rolit ä dä la inte vart ante kunna bæe dansa å valsa å gå polkätta, å mer te ändå; för iblann bär dä la te att daj går ängelske treppen älle kadrillen älle noket

aent i dän vägen. Dä fenns många slag utå danser; mäst å öftest dansa daj la ändå polske, slängpolske alle fira, å valsa, anta gamle alle nye valsen mä dubbla alle inkla steg. Te å gå polkätta ä allt bra rolit, bara en kan, man dä ä svårt, så tösera vella inte järna dansa, om daj inte ä slängda, för dä kan annars hända, om inte pojken ä tess vatare å hålla i, att dä bär illa te, så daj dansa ikoll, å dä ä så faseli förargelit, för daj grina ot en. Blekingen ä en dans som går bra; en sa vara två å ta varandra i händera å sätta fötterat tätt ihop å luta se bakut å så snurra runtikring; summa kalla't ug te å stöta peper. Ängelske treppen gå daj inte så ofta nu sum förr; man annars ä dä en rolir dans sum inte ä så gor te å beskriva, sa ja sega. En sa hoppa å kasta bena bakför å över varandra, sina en har ställt upp se i två raer mett imot varandra, å så sa'n mötas å gå förbi varandra nära på sum i kadrillen. Hallänningen gå daj ug iblann, man ja minns inte, hure dä ä, um dä inte ä däsamma sum summa kalla te gå alle dansa stopp. Sina ha daj alla ringdansera å ta te, mäna speleman pustar, bara tösera vella sjonga: Här dansar'a mä lella vännen min, Fleckorna gå i ringen, Så gingo två gubbar i snöfall. Te polkätta sjonga daj iblann: Här dansar'a masurka, först på klacken å så på tåa. En dans kallas te å gå Hammarström, ätter dän visa låter sum daj sjonga. Väva valmar förekommer ofta. Klappedansen går så te att en ställer upp se par um par å en änker frammante. Dänne klappar i händera för te å få sek a maka, å då springer dän sista tösa fram i takt ätter sum daj sjonga, å änker tar imot'a, å daj dansa å bakum hela sällskapet å runtumkring tess daj komma frammante ijen, dar daj ställa sek te dä blir deras tur ijen, änna likadant sum i änkeleken. En lek sum daj summastäss kalla korum går te mäst på samma vis. Hambo alle varmlänningen dansas så att pojken tar en näsduk um livet på tösa, å hu lägger sina händer på hasa aksler, å sina dansa daj mäst likadant sum i gamle valsen. Nigarn kalla summa en lek sum jares iblann på dä vist att två unner sång springa fram å dän ene niger för en utå daj sum seta; dänne niger ijen, dän andre vännen sek um å niger ot dän sum ä bakätter. Dänne springer sina före å niger för noken nur, um dä ä en pojk för ena tösa å tvartum, var ätter dä går te ijen på samma vis mä niging å bokking, å daj sum ä i dän andre äen springa före å niga å bua upp, tess allihopa ä i aj ra, sum unner sång springer ut å in ijonum döra.

Samuel Landtmanson.